

fv

regio
Vlaanse
Ardennen

1990-2015

Periodiek tijdschrift
23ste jaargang 2015
nr.

50

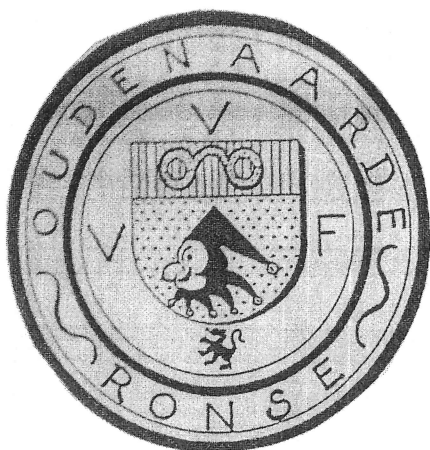
met de steun van

Vlaamse overheid

Onze afdeling 25 jaar jong: een terugblik.

In het begin van de zeventiger jaren van vorige eeuw maakte ik voor het eerst kennis met de Vlaamse Vereniging voor Familiekunde in het Vlaamse café "De Egmont" in de Van Praetstraat te Brussel, vlakbij het Beursgebouw. Elke maand ging ik er naar een voordracht over een genealogisch onderwerp en ontmoette er de toenmalige 'top-familiekundigen' zoals o.a. Michiel Mispelon (+), Roger Vergaerde (+), Jos Laporte, Roger Tuybens (+) en René Van Assche (+). Deze laatste volgde later Albert Clabots op als voorzitter van de VVF-afdeling te Aalst en werd enige tijd nadien ook de

gouwvoorzitter van de VVF-Oost-Vlaanderen. Op zijn verzoek gaf ik in de jaren 1981 tot 1983 de lessen Oud-Schrift voor de Aalsterse afdeling in het 'Apostelken' te Mijlbeek-Aalst. In 1986 verhuisde ik van het Pajottenland naar de Vlaamse Ardennen en de geuzengemeente Horebeke werd mijn nieuwe heimat. Regelmatig kwam René er mij bezoeken tot hij in 1989 mij vroeg om ook in de regio Oudenaarde-Ronse een nieuwe VVF-afdeling op te richten. Ik kon dit moeilijk weigeren met als gevolg een rits van vergaderingen met o.m. Carlos Aelvoet, Mw. Elza Vandermeersch-Lantmeeters (+), Gerard Van de Meulebroucke en Paul Van Butsele. Het is mede dankzij deze personen en ook met de steun van het stadsbestuur van Oudenaarde dat de allereerste activiteit van de nieuwe *VVF-afdeling Oudenaarde-Ronse* van start ging op 16 oktober 1990 met een cursus familiekunde voor beginners. Dat er niet minder dan 55 deelnemers intekenden was te danken aan het feit dat een week voordien, namelijk op zondag 7 oktober er de zesde Oostvlaamse Genealogische Ontmoetingsdag plaatsvond in het stadhuis van Oudenaarde. Met boekenstands in de Lakenhalle en diverse voordrachten in de Volkszaal, was dit evenement écht een schot in de roos en zorgde voor de nodige publiciteit. Gedurende vijf dinsdagen kregen wij de prachtige schepenzaal van het Oudenaardse stadhuis ter onzer beschikking om de genealogen in spe de beginselen van de familiekunde bij te brengen. Eind 1990 zag ons afdelingsbestuur er als volgt uit: Ere-voorzitter Paul Van Butsele, Voorzitster Elza Vandermeersch-Lantmeeters, ondervoorzitter Edgard Van Droogenbroeck, secretaris Christell Vilyn, penningmeester Carlos Aelvoet en als leden Vital Blommaert, Flor Nachtergaele, Jos Van Eeckhoudt, Gerard en Godfried Van de Meulebroucke.

De officiële stichtingsvergadering van onze afdeling ging door op zondag 28 april 1991 in de Volkszaal van het Oudenaards stadhuis met o.a. een gelegenheidstoespraak door Valère Arickx, de toenmalige algemeen voorzitter van de Vlaamse Vereniging voor Familiekunde. Op onze zegel en logo kregen de Oudenaardse bril en de zotskap (van de bommels) van Ronse hun verdiende plaats. Een jaar nadien, in 1992, gingen wij van start met de uitgifte van ons periodiek (om de zes maand) tijdschrift, tijdschrift waarvan jullie nu het nummer 50 in handen hebben en waarin wij, de bestuursleden, allerhande wetenswaardigheden rond familiekunde en onze regio wisten te brengen.

In de ogen van het nationale VVF-bestuur leverde onze piepjonge afdeling blijkbaar goed werk en had in ons het volste vertrouwen aangezien wij amper twee jaren later reeds een nationaal congres mochten organiseren. En opnieuw was de hoger genoemde Volkszaal *the place to be* voor een grote groep familiekundigen die het 28ste Nationaal Congres bijwoonden op 24 en 25 april 1993 te Oudenaarde. Het congressthema luidde: Bronnen voor de parochieregisters en het speciale congresnummer van *Vlaamse Stam* mocht gezien worden. Naast de talrijke

referaten werden er kwartierstaten overhandigd aan baron Marc Santens en senator Herman De Croo en kreeg onze Ere-voorzitter Paul Van Butsele het ereburgerschap toegediend van de stad Oudenaarde omwille van zijn grote verdiensten op genealogisch vlak (Staten van Goed enz.)

Onze stralende erevoorzitter met zijn echtgenote

Het talrijke publiek in de Volkszaal

Het toenmalige bestuur met de ere genodigden.

Dit congres was een écht succes te noemen tot grote vreugde van onze penningmeester Carlos die er heel wat centjes aan overhield.

Iets meer dan 10 jaren zullen onze maandelijkse vergaderingen (voordrachten afgewisseld met lessen oud-schrift) steeds doorgaan de laatste woensdag en dit in het gekende *Huis van Parma* op de markt te Oudenaarde. Regelmatig werd er ook een archief bezocht, o.a. het archief van het bisdom Gent, het archief te Rijsel, de Albertina-bibliotheek te Brussel, de VVF-documentatiecentra te Handzame, Oostende en Melle. Intussen werd Carlos Aelvoet onze 'Public-Relation' man en ging het penningmeesterschap over in handen van Krista Van Regenmortel. De charmante Krista zal onze gelden als een goede huismoeder beheren tot aan haar huwelijk in 1999 toen zij naar Buggenhout verhuisde en ons bestuur het sindsdien zonder *vrouwelijk schoon* moet stellen (Christell Vilyn had ons reeds 2 jaar voordien verlaten en de functie van secretaris doorgegeven aan Jos Van Eeckhoudt, een taak die hij tot op de dag van heden vervult – in 2001 werd hij wel een korte tijd vervangen door Didier De Paemelaere). Sinds het vertrek van Krista werd Marc Vuylsteke de nieuwe penningmeester.

De negentiger jaren gonsde het aan activiteiten. Buiten de talrijke voordrachten waren er vooral druk bijgewoonde lessenreeksen voor beginners. Na de 5 dagen in oktober van 1990 volgde er de meest succesrijke vierdaagse van maart/april 1994 met niet minder dan 73 inschrijvingen (het Huis van Parma bleek te klein en de omvangrijke groep diende in twee te worden gesplitst). Nog in november 1994 organiseerden wij samen met het Davidsfonds van Zottegem een vierdaagse lessenreeks in de zaal Braems aldaar. In april/mei van 1996 en maart/april van 1997 werden er opnieuw vijfdaagse lessenreeksen familiekunde voor beginners gehouden in *de Parma*. Onze afdeling had ook een *dikke vinger in de pap* bij de organisatie van de tentoonstelling '200 jaar Burgerlijke Stand' in de Oudenaardse stadsbibliotheek waar Carlos Aelvoet als gouvvoorzitter van de VVF-Oost-Vlaanderen een passend referaat hield over *het belang van de Burgerlijke Stand voor genealogisch onderzoek*. Omwille van haar hoge leeftijd verzocht Mw. Elza Vandermeersch-Lantmeeters mij in 1995 om de voorzittershamer van haar over te nemen. Zij werd verkozen tot erevoorzitster en Gerard Van de Meulebroucke volgde mij op als ondervoorzitter, functie die hij zal blijven uitoefenen tot 2013.

Verwelkoming van onze ere-voorzitster Mevrouw Elza Vandermeersch-Lantmeeters te Horebeke op 6 mei 2000.

Omdat de 'boog niet altijd gespannen mag staan' werden er eveneens gezellige etentjes ingericht, zo bv. in 't Schuttershof te Ooike op 12.9.1992, 11.9.1993, 15.10.1994 en 14.10.1995 waar de gedachte aan die lekkere *beenhesp* mij nog doet watertanden. Ook de beide culinaire ontmoetingen in zaal De Kroon te Horebeke op 18.4.1998 en 6.5.2000 (ter gelegenheid van ons 10jarig bestaan) roepen aangename herinneringen op.

Met de opening op vrijdag 23 juni 2000 van het Heemkundig en Genealogisch Documentatiecentrum 'Ter Maelsaecke' te Etikhove belandden wij in een nieuwe fase. Het was dankzij de 'Kissinger-politiek' van onze penningmeester Marc Vuylsteke en ook voorzitter van heemkring Businarias, kregen wij eindelijk een vaste stek, door de jaren uitgegroeid tot een échte ontmoetingsplaats tussen heem- en familiekundigen. Al 15 jaar is Marc er de onvolprezen gastheer en mede door zijn dienstvaardigheid en deskundige leiding wist ons centrum met de bibliotheek zich jaar na jaar uit te breiden en bezoekers te lokken. De VVF-top kreeg dit ook in de gaten en op 23 november 2002 werden wij vereerd met het bezoek van Edgard Seynaeve, de nationale voorzitter, en Wilfried Devoldere de hoofdredacteur van Vlaamse Stam.

Sinds het jaar 2000 waren wij eveneens begonnen met het organiseren van een jaarlijkse busuitstap (telkens de laatste zaterdag van augustus en beurtelings met heemkring Businarias): in 2000 naar Frans-Vlaanderen (Millam-Rubrouck-Cassel), in 2002 naar Le Grand Hornu (Mons)-Archéosite te Aubechies, in 2004 naar het Pajottenland (Gaasbeek-Leerbeek), in 2006 naar Lier-Kasterlee-Tongerlo, in 2008 naar Wervik-Komen-Wambrechies, in 2010 naar Bulskampveld (Beernem)-Brugge-Damme, in 2012 naar Leuven-Abdij van Park, in 2014 naar Keerbergen-Antwerpen.

In het kasteel te Gaasbeek in 2004

In april 2001 werd er nog een vierdaagse lessenreeks 'familiekunde voor beginners' gegeven voor de laatste maal in het 'Huis van Parma'. Voortaan zouden de maandelijkse vergaderingen plaatsvinden in ons centrum te Etikhove. Met gemengde gevoelens namen wij afscheid aan onze geliefde vergaderplaats op de eerste verdieping, de gezellige ruimte waar wij meer dan een decennium zovele aangename uren hadden doorgebracht en waar beneden in de herberg lang kon worden nagekaart. In datzelfde jaar werd de oude benaming van onze vereniging aangepast: VVF- afdeling Oudenaarde-Ronse werd VVF-afdeling Vlaamse Ardennen. (In 2012 verdween VVF om plaats te maken voor FV = Familiekunde Vlaanderen).

De allerlaatste vierdaagse lessenreeks vond plaats in ons documentatiecentrum tijdens de maanden april en mei van 2004. In dit centrum bleef het maar verder gonzen van allerhande activiteiten, zo bv. op de Erfgoeddagen waaraan werd meegewerkt (Thema 'Op reis' op 27 april 2003 en 'Armoede troef' op 1 mei 2011). In 2005 werd ons 15jarig bestaan passend gevierd met een etentje op zaterdag 18 juni in het 'Hof te Teirlinck' in Zegelsem en voor ons 20 jaar zaten vele getrouwen samen aan tafel op 5 juni 2010 in 'De Eglantier' te Nukerke.

Gezellig aan tafel op het terras van de Eglantier te Nukerke op 5 juni 2010

Intussen blijft ons documentatiecentrum met zijn archief en bibliotheek maar aangroeien en krijgen wij stilaan zelfs plaatsgebrek. Elke zondag tussen 9 en 12 uur

lijkt het op een ware bijenkorf en worden heem- en familiekundige gegevens tussen de regelmatige bezoekers uitgewisseld. (Na afspraak wordt ons centrum ook op zaterdagvoormiddag geopend).

Vele mensen zijn wij enorm dankbaar om ons de voorbije 15 jaar, met raad en daad, geholpen hebben om dit centrum verder uit te bouwen en van al het nodige te voorzien.

Ik denk hier o.a. terug aan de minzame André De Groot (+ 4.9.2006), stichter van het bekende zakenkantoor te Avelgem, die ons destijds geheel gratis een bureau en kasten ter beschikking stelde. Jarenlang was hij een trouwe bezoeker aan onze voordrachten in de 'Parma' en hoe kon hij na afloop, beneden in de gelagzaal, toch hemels nagenieten van een lekkere trappist.

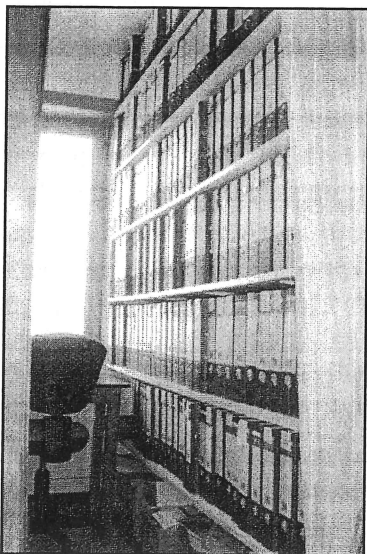
André De Groot

Ook de cvba CERA zijn wij bijzonder dankbaar omwille van de ontvangen steun (1.400 euro) die ons toeliet een nieuwe computer met kleurenprinter en scanner aan te kopen in 2009.

Een prettige vaststelling is ook het feit dat vele bezoekers tijdens de voorbije jaren via de familiekunde de heemkunde wisten te ontdekken. Onder hen vinden wij de stichters of ten minste de initiatiefnemers terug van nieuwe ontstane heemkundige kringen in onze regio. (Marc Vuylsteke en de heemkring Businarias; Michel Duprez en de heemkring te Zwalm; Christiaan Delarue en de heemkring te Eine).

Tijdens de voorbije kwarteeuw zijn vele goeie vrienden ons komen te ontvallen. Ze allemaal opnoemen zou ons te ver leiden, doch enkele wil ik hier toch speciaal vermelden: onze Ere-voorzitster Mw. Elza Vandermeersch-Lantmeeters die ons vooral in de beginperiode tot 1995 wist te begeleiden met 'moederlijke' hand en in wiens grote woonkamer wij menige bestuursvergadering hielden en waarbij wij door wijlen haar echtgenote notaris Vandermeersch steevast werden getraceerd op een lekker wijntje; André De Groot, de schenker van ons eerste meubilair en die ons afdelingsbestuur ooit vergaste op een lekker diner in het Karekietenhof te Avelgem; Michel Van Coppenolle de vriendelijke en hulpvaardige man uit Gent; ons bestuurslid Daniel Vanderstraeten uit Oudenaarde, auteur van meerdere bijdragen in ons tijdschrift; de goede vriend van het eerste uur Roger Tuybens uit Merchtem; René Van Assche uit Dendermonde op wiens initiatief onze afdeling in 1990 werd opgericht; de talentrijke Hugo Moerman uit Mater; en nu recent nog Michel Duprez, de stichter-voorzitter van de heemkundige kring van Zwalm.

Na deze terugblik in de tijd is het misschien hier ook de plaats om te gaan denken aan de toekomst. Ik moet eerlijk bekennen dat ondergetekende aan de horizon donkere wolken ziet opdoemen. De vaststelling dat op onze bijeenkomsten de grote meerderheid van de aanwezigen 70plussers zijn en dat de gemiddelde leeftijd van de bestuursleden op 72 jaar ligt, is mijns inziens een alarmerend feit te noemen dat niet zo maar opzij mag worden geschoven (zonder de komst van de 56-jarige William Dehenau in ons bestuur een paar jaar geleden, zou dit gemiddelde op 75 komen te liggen). Het is hier ook de plaats om een bijzonder 'eresaluut' toe te brengen aan ons trouw bestuurslid Michel Gijssels die op 92jarige leeftijd nog steeds actief blijft meewerken en geen enkele activiteit van onze afdeling wilt missen. Hij was het toch ook die het leeuwenaandeel van het werk verrichtte bij het alfabetisch rangschikken van de meer dan 100.000 rouwbrieven in ons documentatiecentrum. Een voorbeeld voor vele jongeren. Duizendmaal dank, goede vriend Michel.

Er is dringend een aflossing 'van de wacht' nodig. Maar hoe? Alle pogingen en oproepingen om de jongere generaties te bereiken en te kunnen bewegen om naar ons centrum te komen, bleken op niets uit te draaien en ijdele hoop. Het komt mij voor dat de 'computer-generatie' het verkiest om individueel van thuis uit aan familiekunde te doen via online bereikbare archieven. Mag ik hier een warme oproep doen bij iedereen die deze zinnen leest, om misschien daar waar het mogelijk is, ons te helpen aan deze gang van zaken een kentering te brengen, waardoor het voortbestaan van onze vereniging kan verzekerd worden en er binnen 25 jaar het half-eeuwfeest mag gevierd worden. Vandaag bestaat ons documentatiecentrum 15 jaar, sta ik 20 jaar aan het roer, is onze afdeling 25 jaar oud en hebben jullie nu het nummer 50 van ons tijdschrift in de hand, een reeks van mooie getallen. Dit mag niet verloren gaan. Ooit stond ik bij de geboorte van onze afdeling bij de wieg en wil er niet aan denken dat dit eens zou moeten gebeuren bij het graf. Geloof in de toekomst kan bergen verzetten.

Ad multos annos.

Edgard Van Droogenbroeck
Voorzitter

Over Heksen en Heksenvervolgingen in onze contreien in de middeleeuwen.

De dag van vandaag is het voor ons moeilijk te begrijpen dat ook in onze streken tijdens de late middeleeuwen onschuldige, weerloze en meestal arme en oude vrouwen, als heks werden bestempeld en na onmenselijke folterpraktijken een gruwelijke dood stierven op de brandstapel. De boeteboeken (*poenitentialia*) geven ons een inzicht in de middeleeuwse mentaliteit, zowel van de gewone man als van de geestelijkheid, i.v.m. hekserij en alles wat ermee in verband staat. Meerdere auteurs uit die bewogen tijden hebben neergepend wat er onder het volk leefde over toverij en hekserij. Zo ook Thomas van Cantimpré (geboren in 1201 te St-Pieters-Leeuw), theoloog en auteur van meerdere heiligenlevens en priester in de Augustijnerabdij van Cantimpré bij Kamerijk. Later zou hij te Leuven toetreden tot de Orde van de Dominicanen. De gerechtsboeken *Saksenspiegel* en ook de *Zwabenspiegel* waren zeer duidelijk: de vrouwen én de mannen die zich met toverij inlieten en eigenlijk met de duivel te doen hadden moesten verbrand worden. Ook in zijn *Practijcke Criminele* stelt de Gentenaar Filip Wielant dat de *toveraers ende sorciars* als ketters moeten bestraft worden met het vuur.

Heksen «maken» regen
Uti Ulrich Molitor.
«De lamis et phitoniciis mulieribus» (1489)

De Heksenbul van 1484 uitgevaardigd door paus Innocentius VIII vormde tevens een geweldig wapen in de handen van de heksen- en ketterjagers waarin de dominicanerorde het voortouw nam. Het waren trouwens de dominicanen Institoris en Sprenger die op deze bul hadden aangedrongen om niet langer gehinderd te worden tijdens hun optreden tegen hekserij. De laatste was bovendien de schrijver van de beroemde *Heksenhamer* (*Malleus Maleficarum*) te Straatsburg verschenen in 1486, een boek waarin beschreven werd hoe heksenprocessen dienden gevoerd te worden en het belangrijkste handboek werd voor de heksenvervolgingen die in Europa zouden plaatsvinden. Dit boek, waarin de essentiële elementen van het heksenproces werden samengebond, werd een échte bestseller en zou snel een donkere schaduw over Europa werpen. Het getuigde van een beklemmende angst voor de teloorgang van een rustige christelijke samenleving, geteisterd door oorlogen, hongersnoden en epidemieën. Het kwaad, in ons geval de heksen, diende uitgeroeid te worden. Het optreden van de inquisiteurs en heksenjagers zou een stevige en stabiele maatschappij onder de hoede van de Kerk in stand houden. In onze regio braken de heksenvervolgingen door in de loop van de 16de en het begin van de 17de eeuw.

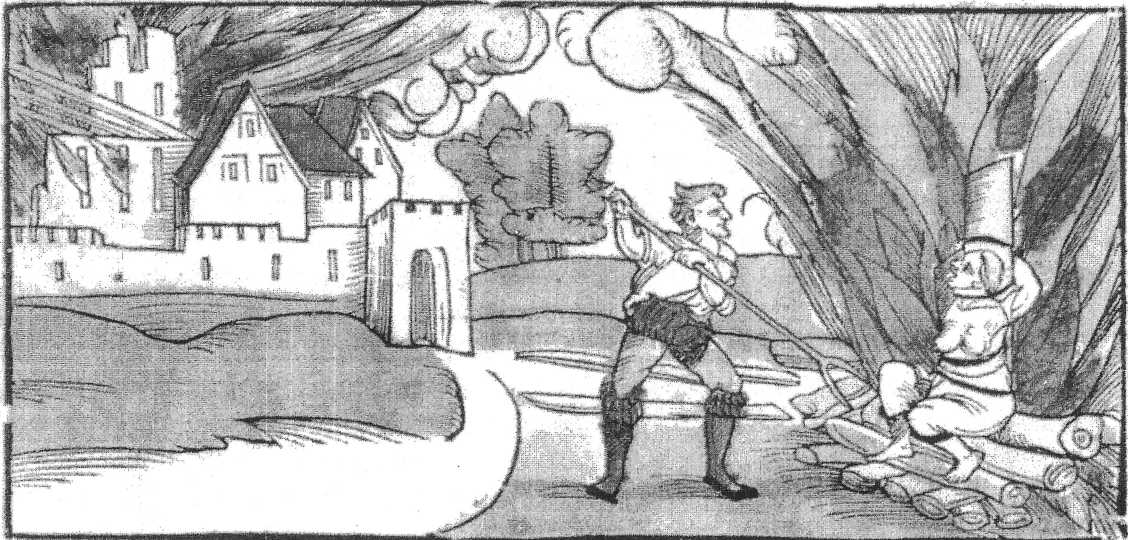
In de Zuidelijke Nederlanden verschenen er tal van ordonnanties over de hekserij in het laatste decennium van de 16de eeuw. Zo was er bv. een open brief van 20 juli 1592 uitgevaardigd door Filips II waarin een inventaris werd opgemaakt van alle vormen van hekserij en van alle gruwelen gepleegd in samenwerking met de duivel en andere boze geesten. Hierin werd ook het hekserijdelict beschreven als het grootste misdrijf dat kon gepleegd worden en de bijpassende repressie ervan. Een jaar later, in 1593, schreef de Zuid-Nederlandse *duivelkenner*, Martin del Rio, een traktaat over demonologie, een nieuwe handleiding over de 'behandeling' van heksen. Enkele jaren later, tijdens de regering van de aartshertogen Albrecht en Isabella, bereikte de heksenvervolging een eerste hoogtepunt en werden op diverse plaatsen in Vlaanderen de brandstapels aangestoken en dit zo blijven duren tot rond 1643. Het land scheen toentertijd te krioelen van mensen die op de een of andere manier iets te maken hadden met waarzeggerij en andere bijgelovige praktijken die aanleunden bij tovenarij. Dorpspastoors lieten sommige magische praktijken oogluikend toe en de duivel scheen nooit ver weg te zijn om plots in de meest onverwachte gedaanten op te duiken. Roddelpraatjes, vage geruchten en bizarre verhalen konden zware verdenkingen veroorzaken. Personen die al een tijd van toverij werden verdacht, hield men speciaal op het oog en voor vele onschuldige vrouwen hadden de roddels dikwijls dramatische gevolgen.

Zo bijvoorbeeld voor **Elisabeth de Bode**, geboortig van Avelgem maar wonende te Heestert. *Bij het oversteken van een beek had zij een man bij de arm gegrepen. Meteen zwelde de arm op en werd lam, de man moest het bed houden. 's Nachts zag iemand die bij hem waakte, tot zijn ontsteltenis een beest zonder poten en staart bij de haard zitten. Hij sloeg ernaar met een brandend stuk hout, maar kon het niet treffen. Toen het beest onder het bed van de zieke vluchtte, riep die luidkeels: 'Ick moet nu sterven, het bijt mij het herte af'. Daarop kwam iemand ijlings toegesnel en besprenkelde het dier met wijwater; daarop verdween het in het niets, maar de patiënt zou later sterven. Tijdens de tortuur bekende Elisabeth dat zij eigenlijk het beest was geweest. Tientallen andere getuigen, dorpingen uit Heestert, kwamen hun duit in het zakje doen. Zij had een vrouw pruimen gegeven; die moest ervan braken, werd ziek en overleed. Een man voelde na het eten van een peer die hij van Elisabeth had gekregen, hevige pijn in de hartstreek; gelukkig genas hij door beleving. Een kind werd ziek door het eten van een okkernoot, maar ontsnapte ook aan de dood door beleving. Anderen getuigden dat een karnton betoverd werd, dat er geen boter meer te maken viel, dat de varkens geen appels wilden eten, dat koeien en paarden betoverd werden en zo verder. Elisabeth stelde zich wanhopig te weer maar kon niet op tegen de geruchten. Ze werd op 9 december 1659 door het leenhof van Heestert veroordeeld tot wurging en verbranding aan een paal. Haar verbrande lichaam werd tentoongesteld op een rad. Dat zij eerst met een koord werd gewurgd aan een staak en pas daarna op het galgenveld verbrand, was haar bij wijze van gunst verleend, zodat zij niet de verschrikkelijke pijnen bij de vuurdood moest ondergaan. Met openbare en wrede terechtstellingen en het tentoonstellen van de dode lichamen, hadden de rechters vooral een afschrikkingseffect op het oog dat aan de basis lag van de strafwetgeving. Door het uitdenken van openbare, afstotende schouwspelen, bij voorkeur voor een talrijk en op sensatie belust publiek, wilde men bij de bevolking de neiging tot criminele handelingen verstikken 'om dat*

de peyne van den eenen soude moghen wesen de vreesse van veele', zoals de criminalist J. de Damhouder het uitdrukte.

Dit alles gebeurde in 1659 en het meest bedroevende in de zaak van Elisabeth de Bode was het feit dat haar eigen familieleden tegen haar verpletterende getuigenissen hadden afgelegd. Ja zelfs haar eigen dochter had aan verschillende personen verklaard niet te willen leren wat haar moeder kon en dat zij de ouderlijke woning wilde verlaten omdat *zij niet en wilde doen de affairen die zijlieden doen*. Tijdens de confrontatie kon de arme moeder niet weerstaan aan de druk en gaf een aantal toverpraktijken toe die zij voordien ontkend had en vroeg op haar knieën vergiffenis. Elisabeth had eveneens een *vleselijke conversatie* met de duivel. Baljuw Raepsaet van Heestert vermoedde ook iets, toen hij haar ondervroeg. 'Kwam de duivel niet bij jou in de gevangenis en paarde hij niet met jou zoals een man met zijn vrouw?' Zij gaf het toe. 'Ja, de duivel is bij mij deze nacht in de gevangenis geweest in de gedaante van een mooie engel, naakt en zonder hemd. Ik heb met hem gepaard zoals jij zegt en na het paren is hij weggegaan.' Haar goederen waren verbeurdverklaard en brachten 2856 pond 4 schellingen 9 denieren parisis op.

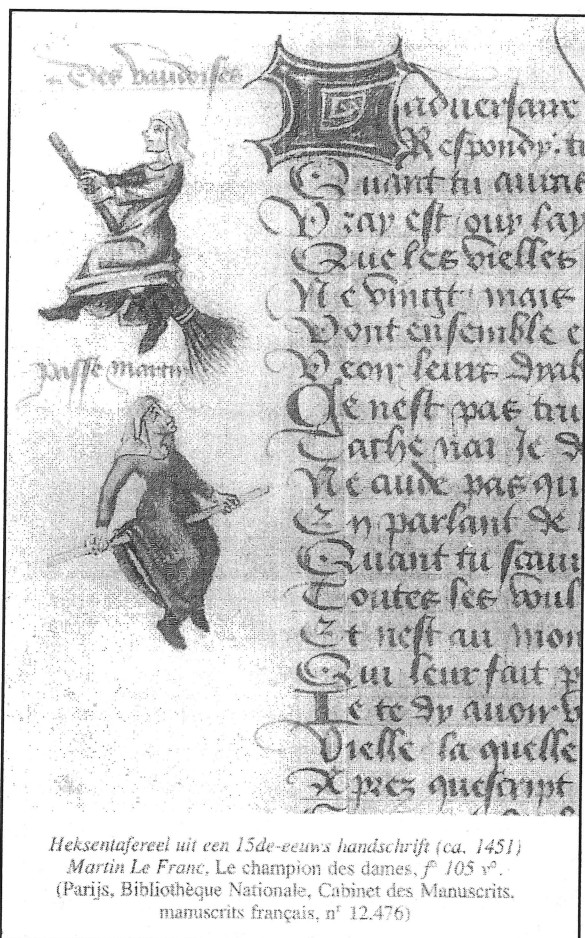
De gerechtelijke tortuur met zijn perverse 'beulsknepen' (waaronder de vuur- en waterproef) was écht onmenselijk te noemen. Vooraleer de foltering begon, moesten de heksen ontkleed en geschoren worden. Ze konden immers in hun kleren, in hun haar of in *geheime delen die men niet noemt*, tovermiddelen verbergen, zoals amuletten, die hun zwijgzaam maakten. Na de kaalschering werden de vrouwen dan zorgvuldig onderzocht door een vroedvrouw, een chirurgijn of de beul. Vele zogezegde heksen werden door hun beul of de gevangenisbewaarders meerdere malen verkracht. Bij een grondige lichaamsexaminatie ging men op zoek naar het befaamde duivelsmerk of *stigma diabolicum*. Dat teken, door de duivel aangebracht

op het lichaam van zijn volgelingen, gold als duidelijke aanwijzing van schuld, het zichtbare bewijs van een pact en fysieke omgang met de duivel. Zo onderzocht ook op 2 december 1659 meester Geeraert van Wassenburch, stadsbeul te Gent, de voornoemde Elisabeth de Bode. Hij wilde zoals gebruikelijk, hoofdhaar en schaamhaar afscheren, maar zij bekende dadelijk dat zij een teken had in haar vrouwelijkheid. Meteen onderzocht de beul deze plek, en omdat de verdachte

ongevoelig bleef voor de schaarpunt, werd het duivelsteken daar gelokaliseerd. Uitgerekend bij de tortuur van heksen kwamen de grootste misbruiken voor gepleegd door nietsontziende beulen. Na de vreselijkste folteringen liep het voor vele vrouwen faliekant af.

Zeer vele heksen verklaarden omgang te hebben met de duivel. Zo ook **Josine Labyns** uit Heestert die met de duivel een pact sloot op een moment van diepe droefheid en moedeloosheid. Satan was haar verschenen als een lange zwarte heer met pluimen op de hoed. Josine vervloekte haar eigen lot en benijdde dat van anderen. Toen ze niet meer wist van welk hout pijlen te maken en geen geld of voedsel had om van te leven en haar kinderen te voeden, ontmoette ze in een stal achter het huis de Boze, maar nu vermomd als een in het wit geklede priester. 'Wilt gij met mij doen wat gij met uw man doet? Ik zal u genoeg geld en goed geven opdat gij kommerloos zoudt kunnen leven' stelde hij voor. Eens te meer liep een arme en zwakke vrouw regelrecht in de val die Satan listig had opgezet. Verleid door de aanlokkelijke voorstellen die een einde moesten maken aan de miserie, stemde Josine Labyns erin toe de duivel te dienen, aan al zijn wensen en grillen te voldoen en de afschuwelijkste misdrijven te plegen. Negentien jaar later verscheen zij als veertigjarige vrouw voor haar rechters en verklaarde dat zij destijds met de duivel Hansken een contract had afgesloten dat zij ondertekende met rode aarde en als bekrachtiging ervan aan Hansken enkele nekharen als tegenprestatie had geschonken. Het eenvoudig maken van een kruisteken had haar nochtans van de vuurdood, die zij stierf op 1 augustus 1664, kunnen redden. Dat deed **Arnouldyne van Rechem** geboren in Kruishoutem maar wonend in Deinze, toen de duivel bij haar in bed kroop en haar wilde 'grijpen'. Hevig geschrokken sprong zij onder de dekens bij haar man, maakte een kruisteken en was gered. Sedertdien werd zij tegen de Vijand beschermd door engelen. Zij was één van de weinige heksen, die duivelse relaties hadden toegegeven, die wist te ontsnappen aan de brandstapel. Arnouldyne bekende in 1599 te Deinze op de tortuurbank dat zij dieren had ziek gemaakt, met de duivel was uitgegaan en op een bezem door de schoorsteen was gevlogen. De luitenant-baljuw achtte de bekentenissen voldoende om haar tot de vuurdood te veroordelen, terwijl de arme vrouw om medelijden smeekte. De schepenen van Deinze besloten het advies van de gespecialiseerde advocaten van de Raad van Vlaanderen in te winnen. Die oordeelden dat de beschuldigde niet genoeg demonologische feiten bekend had, want zij adviseerden een veroordeling tot geseling op het schavot, vijftig jaar verbanning uit Vlaanderen en de confiscatie van al haar goederen. De schepenen namen dit advies volledig over.

Jeanne de Rijcke uit Anzegem kreeg van de duivel een poeder gemaakt van varkensvet. Personen die ermee ingesmeerd werden, kregen een ongeneeslijke jeuk. Een kind dat een stuk brood met dat poeder opat, zwol helemaal op en overleed na enkele dagen. Kinderen van wie de benen met het duivels poeder werden ingesmeerd, vertoonden plots ongeneeslijke wonden. Samen met enkele medeplichtigen deed Jeanne tijdens een onweer in oktober 1597 de Stuyvenbergmolen in Wortegem omwaaien. En door haar tussenkomst stortten op dezelfde dag ook de Hoogmolen in Kruishoutem en de Driehoeksmolen in Waregem neer.

Ook **Maria (Maeyken) de Smedt** uit Olsene was in 1661 een nuttig instrument in de duistere plannen van de grote Vijand. Van hem kreeg ze een grauw poeder om mensen en dieren ziek te maken en te doen sterven. Trouw volgde ze de richtlijnen van de

prins der duisternis. Als ze op haar bezem van de sabbat terugkeerde, blies zij bij nacht en ontij venijn, dat veranderde in spinnen, over de aarde. Terwijl zij als een donkere schim over de boomgaarden scheerde, bedierf ze de bomen door het venijn aan het hout te kleven, en terwijl ze boven het vlas vloog, liet ze aardvlooien los. Zo geschiedde het kwaad ongezien in het holst van de nacht. Op 12 februari 1661 werd ze aan een paal gewurgd en vervolgens in brand gestoken.

In hetzelfde Olsene werden toen ook **Jan Dhont, Elisabeth de Smedt** en **Josyne Dhaenens** van hekserij beschuldigd. Jan Dhont was de 15-jarige zoon van **Pieter Dhont** die eind november 1660 te Machelen de vuurdood stierf. Hij werkte te Olsene als koewachter en werd er aangehouden nadat zijn vader hem van omgang met de duivel beschuldigd had. Op 12 december 1660 werd hij ondervraagd en bekende hij verbouwereerd alles wat zijn vader hem had ten laste gelegd. Pieter Carijn, een chirurgijn uit Kruishoutem, onderzocht hem op een duivelsteken en vond er één op zijn rechterschouder. Op advies van drie advocaat-specialisten werd de jongen op 5 januari 1661 nader ondervraagd over zijn contacten met de duivel. Men vroeg hem ondermeer waar, wanneer en hoe hij een contract met de duivel had afgesloten en of hij met zijn vader op een heksensabbat was geweest. Ditmaal ontkende de jongen resoluut elke relatie met de duivel. Een nieuw lichaamsonderzoek, nu uitgevoerd door Ghirardo Heland, dokter in de medicijnen uit Oudenaarde, wees uit dat de jongen geenzins door de duivel was getekend.

Op advies van vijf advocaat-specialisten werd Jan op 13 januari 1661 op borgtocht vrijgelaten. Elisabeth de Smedt was door de hoger genoemde Maeyken de Smedt van hekserij beschuldigd. Zij werd op 30 maart 1661 voor tien jaar uit Vlaanderen verbannen (*als befaempt ende betaementlijck vehementelic suspect van te wesen eene tooveresse*) nadat zij haar op de pijnbank afgelegde bekentenissen ingetrokken had. Van Josyne Dhaenens is echter geen eindvonnis bewaard gebleven.

Ook de natuurelementen konden door de heksen worden 'gemanipuleerd'. Nog in 1661 zien wij dat een mannelijke heks, **Jan Vindevogel** landbouwer uit Ooike moet op 29 juli 1652 verschijnen voor de vierschaar. Hij werd er van beschuldigd *den duyvel Satanus* verkozen te hebben als meester. Twaalf jaar voordien had hij met twee medeplichtigen en hun duivels het onweer verwekt dat het vuur deed inslaan in de Sint-Walburgiskerk van Oudenaarde. Vindevogel, die er bovendien van beschuldigd werd in de gedaante van een weerwolf en heksenkapitein

over het land te zwerven, kinderen te doen sterven door ze aan et raken of er een vloeistof vermengd met duivels poeder over uit te storten. Hij werd veroordeeld tot wurging, daarna verbrand en op een rad tentoongesteld. Een tweede mannelijke heks, **Mathys Stoop**, werd op 11 september 1657 te Asper-Zingem eveneens gewurgd en op de brandstapel gezet. Hij bekende een pact met de duivel afgesloten te hebben en meerdere personen te hebben betoverd.

Af en toe werd er toch een klacht ingediend tegen een onrechtmatig overheidsoptreden. In beginsel was er bij de Raad van Vlaanderen geen hoger beroep mogelijk tegen de criminele uitspraken van de lagere rechtbanken in heksenprocessen. Maar het gebeurde toch dat een heksenproces tot bij de Raad terechtkwam. Burgerrechtelijk kon het onrechtmatig optreden van lagere gerechtsofficieren vooreerst aanleiding geven tot een *actie uit iniurie*. Hierbij vorderde de benadeelde particulier ten laste van de onrechtmatige optredende overheid zowel eerherstel (*amende honorable*) als een private geldboete (*amende profitable*). Zo stelde bijvoorbeeld Jan Vrancx, in naam van zijn echtgenote **Margriete Porrewijck** in 1576 een *actie uit iniurie* in tegen Bartholomeus Lex, prater van Zarlardinghe. Lex had Margriete Porrewijck op 11 juni 1576,

Heksverbranding

zonder gerechtelijk vooronderzoek en zonder rechterlijk bevel, eigenmachtig bij haar thuis op verdenking van hekserij aangehouden. Vastgebonden aan een touw sleepte hij haar door het dorp, pochende dat hij een toverkol gevangen had. Hij nam de vrouw mee naar zijn huis waar hij haar drie dagen met een ketting aan de haard vastbond. Toen de plaatselijke baljuw haar van hem niet wou overnemen, liet hij haar van armoe vrij. Maar Jan Vrancx wou de zaak zou niet laten. Hij bracht die willekeurige aanhouding voor de Raad van Vlaanderen en vorderde dat Lex, gezeten op zijn beide knieën, in zijn onderkledij en met een kaars van vier ponden in zijn handen, hem en zijn vrouw, zowel voor de Raad van Vlaanderen als voor de vierschaar in Zarlardinghe, vergiffenis zou vragen. In beide plaatsen moest Lex bovendien de kaars tussen twee gerechtsofficieren dragen naar de dichtsbijgelegen kerk ter ere van het Heilig Sacrament. Ten slotte moest hij de eisers 100 gulden betalen om die te kunnen uitdelen aan de armen en de armendis twee mudden koren schenken. De procureur-generaal voegde zich bij deze vordering en eiste een passende straf. Het eindvonnis in deze zaak is echter niet gekend.

Pieter Ghevaert stelde in 1618 een reformatieberoep in tegen een vonnis van de Oudenaardse schepenbank dat hem op 10 februari 1618 tot betaling van alle gerechtskosten in het heksenproces tegen zijn echtgenote had veroordeeld. Pieters echtgenote had zich *ter purge* gesteld, maar was uiteindelijk tijdens de tortuur met de halsband overleden. Ook Pieter Ghevaert vorderde de nietigverklaring van het vonnis waarin de gerechtskosten werden vastgelegd.

Gezien andere tijdsomstandigheden en fundamentele verschuivingen in de denk- en mentaliteitswereld, kwam er pas in de loop van de 17de eeuw een steeds groeiende tegenstand tegen de terechtstellingen van heksen en de heksenprocessen. Hekserij verdween geleidelijk uit het strafrecht, op de ene plaats al sneller dan op de andere. In 1664 schreef Lucas van den Eynde, advocaat-fiscaal bij de Raad van Vlaanderen, dat het hekserijdelict hoofdzakelijk berustte op de fantasie, de illusies en het levensverdriet van gefolterden en dat dergelijke verborgen delicten beter aan het verborgen oordeel van God werden overgelaten. Het gewone volk bleef wel nog een hele tijd vastzitten in bijgeloof en magische denkbeelden, deed nog lang een beroep op de magie en begreep niet altijd waarom de overheid laks ging optreden. Het einde van de heksenvervolgingen viel trouwens in grote lijnen samen met het einde van de godsdienstige conflicten in Europa. De heksenvervolging was één van de weinig fraaie bladzijden uit de Europese geschiedenis die werd geschreven met bloed en tranen. Gelukkig kwam er een eind aan dit zielig en hallucinant spektakel waar vooral oudere vrouwen een vreselijke vuurdood stierven. Godzijdank spreekt men heden niet meer over heksen, doch soms nog wel hier en daar over 'ex-en', maar dat is voor een ander verhaal.

Edgard Van Droogenbroeck

Bronnen:

- Fernand Vanhemelryck, Het gevecht met de de duivel. Heksen in Vlaanderen, Davidsfonds, Leuven, 1999.
- J. Monballyu, Van hekserij beschuldigd, Heksenprocessen in Vlaanderen tijdens de 16de en 17de eeuw, UGA, Heule, 1996.

Hoe het begon

Ik weet niet meer wanneer ik de microbe te pakken kreeg om aan stamboomonderzoek te beginnen, maar ik denk dat het waarschijnlijk rond 1975 op een familiefeest was, waar drie generaties samen aan tafel zaten. Ik was toen zo'n 16 jaar oud.

Behalve mijn eigen ouders, broer en zus, nonkels en tantes, neven en nichten en mijn grootouders, kende ik niemand van de andere mensen die aan het feest deelnamen, en nochtans schenen die anderen wel te weten wie ik was.

Naargelang het feest vorderde werden er verhalen "van toen" verteld, over de kinderjaren, de grappen die uitgehaald werden, over de overleden familieleden, over de vierde generatie, over de oorlogen, en noem maar op.

Ik wou meer te weten komen over al die mensen, en ook over hun verwantschap met mij. De meeste van die familieleden waren, zoals mijn vader, afkomstig uit Smeerebbe-Vloerzegem, en ik had vernomen dat mijn overgrootvader van "Hasselt" kwam, doch in Vloerzegem overleden was. Het heeft nog een hele tijd geduurd vooraleer ik wist dat met "Hasselt" eigenlijk "Ophasselt" bedoeld werd. Een eerste bron voor mijn opzoekingen was mijn vader, die me verwees naar zijn oudste zus die foto's, doodsbrieven en bidprentjes van de familie bewaarde, en waaruit ik al enige informatie kon halen, onder meer een bidprentje van mijn overgrootvader met daarop zijn foto. Hij was geboren in Ophasselt in 1844 en overleden in Smeerebbe-Vloerzegem in 1927 (zie bidprentje hiernaast).

Het heeft nog enige tijd geduurd eer ik ongeveer wist waar ik officiële gegevens kon consulteren. Ik was te weten gekomen dat er geboorte-, huwelijks- en overlijdensregisters bijgehouden werden in de gemeentehuizen, ik had gehoord dat er zo iets bestond als rijksarchieven waar men opzoekingen kon doen, en rond die periode was er in een mij onbekende gemeente Handzame een genealogisch centrum geopend, had ik in de krant gelezen.

Toen ik in 1976 wou beginnen met het raadplegen van de registers in het gemeentehuis van Zandbergen kwam er een kink in de kabel : het was het jaar van de gemeentefusies, Zandbergen werd een deelgemeente van Geraardsbergen, en alle plaatselijke gemeente-registers werden overgemaakt naar "t stad". In die chaos was consultatie vooralsnog niet mogelijk.

In de zomervakantie van 1979, toen de fusies al een paar jaar achter de rug waren, had ik contact opgenomen met de dienst "burgerlijke stand" van Geraardsbergen, en ik mocht de registers van alle deelgemeenten raadplegen, iedere voormiddag van 09.00 tot 12.00 uur, en op donderdag ook nog van 17.00 tot 20.00 uur.

Ik had toen nog geen auto, dus ik reed iedere dag met de fiets naar Geraardsbergen, "door de wind, door de regen, dwars door alles heen".

In de burgerlijke stand mocht ik plaats nemen aan de bureau van een medewerker, en ik mocht zelf de boeken uit zijn kasten nemen. Ik had wat papier meegebracht en begon aan de opzoekingen. De privacywetgeving bestond toen nog niet en ik kon dus de boeken consulteren tot en met 1978.

Zoals iedere leek was het eerste wat ik deed het verrichten van enkele specifieke opzoekingen, zoals mijn eigen geboorteakte consulteren en deze van mijn broer en zus, daarna de huwelijksakte van mijn ouders, de geboorteakte van mijn vader en deze van mijn moeder. Graag had ik fotokopieën genomen van al deze akten, maar elke kopie kostte 10 BEF, en bovendien ging het nog om "natte" fotokopieën. Het "droog" kopiëren zoals we dat nu kennen bestond destijds waarschijnlijk al, maar dergelijke machine zal nog te duur geweest zijn.

Nu was het tijd om het echte werk aan te vatten. Mijn bedoeling was om van elke deelgemeente van Geraardsbergen alle geboorte-, huwelijks- en overlijdensregisters uit te pluizen naar de naam Dehenau/De Henau, al die akten over te schrijven, en nadien de verwantschap uit te zoeken.

Ik nam me voor met de gemeente Smeerebbe-Vloerzegem te beginnen. Al gauw besepte ik dat mijn familienaam in die registers meer voorkwam dan ik had vermoed. Het louter overschrijven van die akten werd al snel onbegonnen werk. Daarom besloot ik op mijn papier kolommen te maken met geboortedatum, naam, voornamen, naam van de vader en naam van de moeder, datum huwelijk, naam echtgenoot of echtgenote, en datum van overlijden. De getuigen liet ik achterwege.

Een tweede probleem dat ik tegenkwam was de naam "De Nauw". Was dat familie of niet? Ik besloot die naam voorlopig niet op te nemen in mijn lijsten aangezien ik al werk genoeg had met de Dehenau's/De Henau's.

Na enkele dagen, toen ik al enkele boeken had doorgenomen, besepte ik dat ik veel te omslachtig te werk ging: als er een huwelijk of overlijden was, moest ik telkens de gehele lijst aflopen om te zien of die bepaalde persoon er al op voorkwam als geborene, en de kans om fouten te maken was te groot. Bovendien moest alles gebeuren binnen de resterende vakantiedagen. Het was derhalve beter om tijdens mijn bezoeken 's voormiddags aan de Burgerlijke Stand enkel de geboorten, huwelijken en overlijdens te registreren, en dan 's namiddags thuis de verwantschap op te zoeken. Maar dan moest ik heel mijn systeem herzien. Ik besloot dan maar een losbladig systeem te gebruiken: voor iedere persoon een fiche per gebeurtenis, en de fiches op naam van eenzelfde persoon zou ik dan nadien samenvoegen. Ik had thuis nog een oude drukdoos staan en maakte enkele honderden blanco geboorte- huwelijks- en overlijdensfiches op in

OVERLIJDENSKAART	NR.
NAAM:	
GEB. TE	OP
KIND VAN	
EN	
GEH. MET	
DATUM:	OPM.:

vieren gesneden quarto-papier (het A4-formaat begon nog maar op te komen). De namen die ik op de lijsten had vermeld schreef ik over op de fiches.

Zo ben ik een maand aan één stuk bezig geweest. Sommige medewerkers van de burgerlijke stand drukten me 's morgens al de hand : ze dachten dat ik vakantiewerk deed op het stadhuis, en het scheelde niet veel of ik werd uitgenodigd op een drank die doorging op een andere dienst.

De gemeente Smeerebbe-Vloerzegem en in het bijzonder Ophasselt waren echte broeinesten van Dehenau/De Henau. Te laat besepte ik dat er ook verwantschap was met de familienaam De Nauw, onder andere wegens het feit dat in de Franse periode "De Henau" soms als "D'henau(w)" genoteerd werd en achteraf "De Nauw" werd. Spijtig genoeg schoot er geen tijd meer over om alle boeken terug uit te pluizen naar die naam. Ik wist nu in elk geval dat mijn roots in Ophasselt lagen, en dat mijn familienaam geschreven werd als "De Henau", zolang mijn overgrootvader in Ophasselt woonde. Pas toen hij naar Smeerebbe-Vloerzegem verhuisde heeft de toenmalige gemeentesecretaris de naam "Dehenau" opgeschreven, met als gevolg dat zijn kinderen die in Ophasselt geboren waren de naam in twee woorden schreven, en de kinderen die nadien in Smeerebbe-Vloerzegem geboren werden hun familienaam in principe in één woord moesten schrijven. In de praktijk schreven die laatsten hun naam ook in twee woorden, zelfs de kleinkinderen zoals mijn vader...

Na al die geboorte-, huwelijks- en overlijdensfiches per persoon geklasseerd te hebben, kon ik nu een fiche per persoon maken. Op een dergelijke fiche moesten alle gegevens van die persoon genoteerd worden, en ook de kinderen die hij had. Daarbij hield ik me voor dat iedereen een uniek nummer moest krijgen. Ik besloot dus dat het nummer uit 4 reeksen van cijfers moest bestaan : 4 cijfers voor het geboortjaar, 2 cijfers voor de rangschikking in het geboortjaar, 4 cijfers voor het overlijdensjaar, en terug 2 cijfers voor de rangschikking in het overlijdensjaar.

NAAM : _____
 Kind van : _____
 Geboren te _____ op _____
 Getuud met _____
 Overleden te _____ op _____
 Kinderen : _____
 Opmerkingen : _____ Beroep(en) : _____

Dan oordeelde ik dat er ook een fiche moest komen om de gezinssamenstelling te maken; iedereen op die fiche zou dan een nummer krijgen dat de afstamming aantoonde. Dit betekende bijvoorbeeld dat mijn oudst gekende voorvader het nummer "01" zou krijgen, en zijn eerste kind eveneens "01", zodat het nummer van dat kind eigenlijk "01.01" was. Het vierde kind van de derde generatie daarvan zou dan nummer "01.01.04" hebben, enzovoort.

Nr.	Naam	Voornamen	afstamingsnummer
1			
2			
3			
4			
5			
6			
7			
8			
9			
10			
11			
12			
13			
14			
15			

Het was duidelijk dat ik die persoonsfiches en afstammingsfiches niet met mijn oude drukdoos kon maken, daarvoor moest er teveel tekst op. Ik wist ondertussen wel hoe je stencils kon maken : je kon er zowel op typen als op schrijven of tekenen. Er bestonden speciale pennen en een onderlegbord waardoor je op stencils kon schrijven. Ik wist ook dat de nonnen van de Sint-Lutgardisschool in Zandbergen een stencilmachine hadden, en na contactname waren zij bereid om voor mij een stencil af te drukken. Om de kosten laag te houden maakte ik die fiches op A5-formaat, dus twee per blad A4.

Daarna begon het grote werk : al de gegevens van de geboorte-, huwelijks- en overlijdens-fiches, die ik ondertussen al geklasseerd had per familie, moesten overgeschreven worden op de persoonsfiches. Elke verschillende tak gaf ik een letter : 0A, 0B, enz. Ik kwam aan 14 takken.

De fiches met de gezinssamenstelling heb ik wel ingevuld, maar gezien elke generatie twee cijfers had volgde hieruit onvermijdelijk dat de negende generatie al aan 18 cijfers toe was; dat kwam de overzichtelijkheid niet ten goede, en de kans om fouten te maken was uiteraard zeer groot. En tenslotte werden de namen van de kinderen toch op de persoonsfiche geschreven. Tevens stond op die fiche van elke persoon de naam van de ouders en het unieke nummer van de vader.

Bij het opstellen van de persoonsfiches kreeg ik met het volgende probleem te maken : van sommige personen had ik het geboortjaar of het overlijdensjaar niet, en dan moest ik die ruimte leeg laten in het nummer van die persoon. Daarom rijpte in mijn hoofd al het plan om een ander uniek persoonsnummer te gebruiken, liefst zo kort mogelijk. In die periode las men in de kranten veel over het rijksregisternummer dat ging ingevoerd worden. Zoals u ongetwijfeld weet bestaat het rijksregisternummer over 3 reeksen cijfers : 6 cijfers voor de geboortedatum, 3 cijfers voor het volgnummer (eindigt op een onpaar cijfer voor een man en op een paar cijfer voor een vrouw), en 2 cijfers voor het controlegetal. Dat controlegetal verkrijgt u door de eerste 9 cijfers te delen door 97, en de rest ervan af te trekken van 97. Wat mij betrof, had ik geen controlegetal nodig. Ik besloot na lang nadenken een uniek nummer van 7 cijfers te nemen : de 4 cijfers van het geboortjaar, gevolgd door 2 cijfers voor de volgorde, en dan nog één cijfer om aan te duiden of het man betrof (cijfer 1) of een vrouw (cijfer 0). M.a.w. als er een mannelijke Dehenau geboren werd in 1850, en hij was de 12de Dehenau die in dat jaar werd geboren, kreeg hij het nummer 1850.12.1. De personen wiens

The form is enclosed in a rectangular border and contains the following sections:

- Naam:** A line for the name, followed by a small grid of 10 boxes.
- Kind van / ert:** A line for the parent's name, followed by a small grid of 10 boxes.
- Geboren te:** A line for the birth location, followed by a small grid of 10 boxes.
- Getuud met:** A line for the witness, followed by a small grid of 10 boxes.
- Overleden te:** A line for the death location, followed by a small grid of 10 boxes.
- Kinderen:** A table with 10 rows and 10 columns for listing children.
- Beroepen:** A line for the profession.
- Opmerkingen:** A section for notes with several lines of text.

geboortedatum ik niet kende, kregen een nummer beginnende met 0000. Wist ik aan de hand van hun huwelijk of overlijden hun leeftijd, dan kregen ze een nummer beginnende met 0990. Mijn ascendenten zowel als mijzelf gaf ik als 7de cijfer een 9, in het rood.

Uiteindelijk kwam het er op neer dat ik opnieuw nieuwe persoonsfiches moest maken. Ik besloot een volledig nieuwe fiche op A4-formaat te ontwerpen, met het uniek nummer van iedere Dehenau/De Henau aan de rechterbovenzijde. Naast de volledige naam van de kinderen op het fiche kwam ook hun uniek nummer te staan.

Ik had ondertussen gehoord dat er iets bestond als "offset"-druk. Met dit procedé kon je ook geschreven tekst reproduceren. Ik gaf het ontwerp dus aan een offsetdrukker in Aalst en liet de fiches op licht karton afdrukken in 2000 exemplaren. Toen ik het drukwerk ging afhalen stelde ik vast dat het geheel zo'n 30 kg woog. De drukker had er 4 pakken van gemaakt, en gelukkig had ik wat koorden meegebracht. Zo kon ik er twee pakken van ongeveer 15 kg elk van maken die ik te voet vanaf het rond punt van de "Haring" naar het station van Aalst moest brengen, zo'n anderhalve kilometer.

Bloed, zweet maar gelukkig geen tranen...wel opengereten handen. In het begin moest ik de pakken om de 100 meter eens neerzetten, op het einde om de 20 meter! Gelukkig regende het niet, maar het was wel snikheet. Toen ik uiteindelijk in het station van Zandbergen aankwam, was er toch een barmhartige Samaritaan op de fiets die de pakken op zijn bagagedrager zette en te voet met me mee ging naar huis.

Dan begon terug het grote werk. Om iedereen een uniek nummer te kunnen geven, maakte ik tegelijkertijd met het invullen van de fiches ook lijsten van de personen per geboortjaar, en met het toegekend nummer ernaast. Toen de fiches na een paar weken volledig ingevuld waren, begon ik een lijst aan te leggen van mijn ascendenten, dan familiesamenstellingen, alfabetische lijsten, lijsten van de in leven zijnde mannen en vrouwen, en lijsten van de ontbrekende gegevens op de fiches, allemaal met de hand geschreven. Al de persoonsfiches werden dan per tak in klasseermappen gestoken, en de voornoemde lijsten, die eigenlijk dienden om snel iemand terug te vinden, in een afzonderlijke map. Nadien begon ik op rollen behangpapier de stamboom te tekenen, tak per tak. Ondanks het feit dat ik tamelijk klein schreef, waren 2 van de takken toch elk zo'n 3 meter lang...

Nadien werden die mappen en rollen behangpapier enkel nog uitgehaald om een aanvulling te doen, zoals een geboorte, een huwelijk of een overlijden.

In die toestand is mijn stamboom jarenlang gebleven. Ik had ondertussen werk gevonden en moest ook aan mijn carrière denken. Jaren nadien, rond 1997 of 1998 - ik was toen al zeven- of achtendertig jaar oud - maakte ik voor het eerst kennis met een stamboomprogramma op de computer. Het heette "Stamboom 1.5 De Luxe", en was volledig Nederlandstalig. Na het programma te hebben geïnstalleerd, begon ik vol enthousiasme aan het inbrengen van de gegevens. Al heel snel kwam ik tot de constatacie dat het programma verre van ideaal was : de velden met de familie- en

voornamen waren beperkt tot 25 karakters, zodat sommige namen, en in het bijzonder de verschillende voornamen, niet steeds volledig konden ingetypt worden. Ik heb het programma dan maar gelaten voor wat het was.

Een drietal jaren later, in 2001, had ik op het werk cursussen over het databaseprogramma "Access" gevolgd, en de hemel klaarde uit : ik zag de mogelijkheid om zelf een stamboomdatabank te creëren met behulp van dat programma. Het begon met een testfase, met slechts een twintigtal namen, en ik probeerde gedurende verschillende maanden diverse mogelijkheden uit.

Ondertussen werd ik gecontacteerd door een familielid die me in contact bracht met Paul Gabriëls, de echtgenoot van Christine De Henau, uit Balegem. Christine is de achter-kleindochter van Désiré De Henau (Ophasselt 1855 –Velzeke 1939), die tevens de broer was van mijn overgrootvader Petrus De Henau (Ophasselt 1844-Smeerebbe-Vloerzegem 1927).

Paul Gabriëls was begeistert door familiekunde, en had het plan opgevat een familiefeest te organiseren waarop alle levende afstammelingen van Désiré en Petrus waren uitgenodigd.

Dit was voor mij het signaal om mijn stamboomonderzoek opnieuw op te starten. Mijn schoonbroer was eveneens een fervente genealoog, en hij ging regelmatig naar het Rijksarchief in Ronse. Daarop heeft hij mij geïntroduceerd in het Rijksarchief, en ik ben er jaren met mijn opzoeken bezig geweest (meestal op zaterdagvoormiddag), tot de sluiting van dat archief in Ronse.

Het familiefeest was een succes : 144 afstammelingen en aanverwanten namen deel aan het feest dat plaats had in "Die Crone" in Idegem (Geraardsbergen) op 28 september 2002.

Eind 2002 was ik klaar met het ontwerp van een stamboomdatabank in "Access" en kon ik dus beginnen met het inbrengen van de gegevens. Wie regelmatig met "Access" werkt zal gemakkelijk begrijpen hoe het in zijn werk ging. Voor iedere persoon waren er twee tabellen : één als persoon en één als kind (iedere persoon is immers altijd het kind van iemand); de tabel "kinderen" werd gekoppeld aan de tabel "partners" (om te weten welke kinderen uit welke echtgenote werden geboren), die tabel "partners" werd op zijn beurt gekoppeld aan de tabel "personen". De personen met kinderen die de familienaam Dehenau/De Henau dragen werden vermeld in de tabel "ouders", die eveneens gekoppeld werd aan de tabel "personen". Die tabel "ouders"

The screenshot shows a software window titled 'STAMFORMULIER' with a record for 'Nicasius De hennauw'. The record includes fields for 'TAN' (2000), 'NAAM' (De hennauw), and 'NIR' (0000-02-1). It lists parents: 'Vader: van Heynaud Gregorius' and 'Moeder: ?'. A table of children is visible, listing names like Henno, Dina, de hennauw, Dehennauw, de hennauw, and de hennauw with their respective NIR numbers. The address is 'Abelestraat aan de brugge' in 'OPHASSELT'. The national number is '0000-02-1' and the language is 'Nederlands'. A detailed biographical note is provided at the bottom right.

kinderen	NAAM_kind	Voornamen_kind	NIR_KIND
☐	Henno	Nicolaas	0000-06-1
☐	Dina	Maria	0000-15-0
☐	de hennauw	Antonius	0000-12-0
☐	Dehennauw	Jacobus	0000-20-1
☐	de hennauw	Johannes	0000-22-1
☐	de hennauw	Jacobus	1819-21-1

zelf was gecreëerd op basis van de tabellen "personen" en "partners". Iedere persoon had hetzelfde uniek nummer als op de vroegere persoonsfiches. Ik had tevens verschillende formulieren gemaakt; één ervan, het "stamformulier" bevatte op één scherm al de gegevens van één persoon, zoals op mijn vroegere persoonsfiches (zie het formulier op de vorige bladzijde).

Eens ik al de gegevens van de persoonsfiches had ingebracht, konden de gegevens die ik in het Rijksarchief al had opgezocht, ook geregistreerd worden. Van dan af hield mijn vriendin de database bij. Ik deed meestal de opzoeken en nam foto's van de akten, en zij bracht de gegevens in. Zij kent tevens Latijn, wat een voordeel oplevert bij het lezen van de parochieregisters. Toen we jaren daarna, in 2009, met die database gestopt zijn zaten er al 4.826 personen in (exclusief de partners). Het enige nadeel van die databank was dat we geen grafische voorstellingen van de stamboom konden maken. Dus die maakten we dan in "Word", in kolommen; iedere kolom was één generatie.

Ondertussen, we spreken dan al van 2004, liepen we tijdens de weekends dikwijls de kerkhoven af van de gemeenten in Zuid-Oost-Vlaanderen teneinde de nog bestaande graven te fotograferen van de personen die in de stamboom voorkwamen.

Rond die tijd was er in de Abdij in Geraardsbergen een lezing over genealogie door een zekere Edgard Van Droogenbroeck. Hij kon de mensen enthousiasmeren door op luchtige wijze de verschillende bronnen voor opzoeken op te sommen en te bespreken. Hij vernoemde ook de plaatselijke afdelingen van Familiekunde Vlaanderen (toen nog "Vlaamse Vereniging voor Familiekunde" genoemd).

Naar aanleiding van deze voordracht hebben we in 2005 contact opgenomen met de plaatselijke afdelingen van Familiekunde Vlaanderen in onze streek : het documentatie-centrum van de Aalsterse afdeling in de crypte van de kerk van Erembodegem, de Brusselse afdeling, en tenslotte ook het documentatiecentrum in Etikhove. In al deze centra gingen we regelmatig opzoeken doen en we kregen er telkens professionele bijstand. We volgden er ook cursussen "oud schrift" teneinde beter de teksten uit de 17de en 18de eeuw te kunnen lezen.

Vanaf dan gingen we professioneler te werk : we hadden o.a. contact gezocht met de toenmalige pastoor van Ophasselt, en die liet ons toe om opzoeken in de parochieregisters van de gemeenten Ophasselt, Smeerebbe-Vloerzegem, Idegem en Schendelbeke te doen, en desgevallend foto's te nemen van de akten die ons interesseerden. In die tijd gingen we ook al regelmatig langs in het gemeentehuis van Lierde, het archief van Geraardsbergen en dat van Ninove, en bij Triverius in Brakel.

Midden 2009 hadden we in Etikhove een voordracht bijgewoond over het gratis stamboomprogramma "Aldfaer" dat op het Internet ter beschikking stond. Na wat experimenteren zijn we dit programma gaan gebruiken voor de registratie van de stamboom "Malfroidt", de familienaam van mijn grootmoeder langs vaderszijde, en tevens mijn meter.

Hoewel we na een tijdje al wat ervaring hadden met dit programma hebben we begin 2011 bij Familiekunde Aalst een cursus gevolgd over het programma Aldfaer. De cursus werd gegeven door Daniël Dossche, de informaticus van de afdeling Aalst, en we hebben nog heel wat bijgeleerd.

Wat mijn eigen stamboom betreft, die was nog in Access opgemaakt. Als ik mijn eigen stamboom wou overzetten naar Aldfaer, dan zou ik terug al de gegevens van alle personen uit mijn stamboom opnieuw moeten invoeren in Aldfaer. Toen ik het daarover had met Daniël Dossche, herinnerde hij zich dat er een conversieprogramma bestond, waardoor minstens een deel van de gegevens in Access konden geconverteerd worden naar Aldfaer. Hij heeft ons dit programma bezorgd en we hebben het dan toegepast op mijn database, en het lukte wonderwel. De namen en sommige andere gegevens werden in één keer overgezet naar Aldfaer. Voor elke persoon moesten we nu nog de ontbrekende gegevens aanvullen, waarbij we natuurlijk gebruik maakten van de functies "kopiëren" en "plakken". Dank zij Daniël werd ons heel wat werk bespaard.

Vanaf dan werken we nog enkel met Aldfaer.

In dit computertijdperk maken we natuurlijk ook dankbaar gebruik van de gegevens die op diverse internetsites te vinden zijn. Ik vernoem er enkele : de site van het Rijksarchief, de site van de Mormonen, de site "Ellis Island". De site van "Geneanet" is uiteraard ook interessant, maar het is wel nodig de daarin opgenomen gegevens te checken met de akten, en dus moet je toch weer andere sites raadplegen, of naar het Rijksarchief gaan.

Wat is nu de moraal van dit verhaal, beste lezer ?

Welnu, u heeft kunnen lezen dat ik een hele tijd soloslim gespeeld heb en veel tijd verloren heb. Natuurlijk moet je rekening houden dat er in mijn beginperiode nog geen PC's bestonden en ook geen performante computerprogramma's. Maar mijn verhaal toont aan dat het beter is onmiddellijk professionele hulp in te roepen van mensen die dagelijks met stamboomkunde bezig zijn. Daarom zeg ik : als je met je stamboom wil beginnen, neem dan contact op met een documentatiecentrum van jouw streek. Daar zitten mensen die je kunnen helpen met de praktische organisatie van een stamboom en met het lezen van oude teksten, ook als die in het Latijn zijn. En, je komt er misschien ook mensen tegen die in hun eigen stamboom gegevens opgenomen hebben die kunnen dienen voor je eigen stamboom.

William Dehenau

Honderd jaar geleden verdween de protestantse gemeente van Etikhove (Deel 4)

Op 19 augustus 1779 vertrok van uit Fort Rammekens (bij Vlissingen) het VOC-schip *Oud-Haarlem* met als schipper Bartholomeus Veau, naar het verre Batavia. Dit schip werd gebouwd in 1768 op de VOC-werf van Amsterdam, was 150 voet lang, 1150 ton en had een bemanning van 362 koppen. Onder hen bevond zich soldaat Andreas de Groote uit Etikhove. Rond de jaarwisseling bereikten zij Kaap de Goede Hoop en nam Andreas begin januari 1780 de gelegenheid te baat om te deserteren en weg te vluchten landinwaarts. Het is niet geweten wat er van hem verder is geworden.

Aan de aanhoudende onenigheden en de gedurig *opkomende discrepantiën in en tusschen de kruyskercken en hun predikant*, moest dringend een halt worden toegeroepen. Naar aanleiding van de 'requeste' van predikant Jona Willem te Water, de latere hoogleraar theologie te Middelburg en Leiden en dé gewestelijk geschiedschrijver van Zeeland, werden er op 4 november 1779 nieuwe instructies opgesteld die door de Gecommitteerde Raden van Zeeland werden bekrachtigd. Deze nieuwe richtlijnen voor de kerkenraden van de 'Vlaemsche Kruyskercken' en hun predikanten, zullen voortaan strikt dienen uitgevoerd en nageleefd te worden. Door de classis Walcheren werd genoemde hoogleraar als mede-opziener aangesteld en hij zal tot 1816 de belangen van onze kruisgemeenten weten te verdedigen. En samen met deze nieuwe instructies komt dan in het bijzonder voor Etikhove dit grote nieuws:

*En wyders dat naardien te Ettichoven geene genoegzame gelegenheyd was, voor de gemeente, om in een behoorelijke plaatse ter uitoeffeninge van haeren godtsdienst te kunnen vergaderen, namen de supplianten de vrijheid om hun Ed.Moge. op het eerbiedigste te verzoeken dat Hoogst. der zelve behage mogte, **de benodigde penningen ter somme van vijftig Ponden Vlaams aan die van Ettichoven te vergunnen, ten eynde daar voor een vertreck te doen opbouwen, het gene voor altijd zoude geschikt zijn tot hunnen godsdienstige bij Eenkomst**, dog onder deze bepalinge, dat de Predikant der Kruyskercke binnen den tijd van een jaar verplicht zoude zijn, behoorelijke aanwijzinge aan Hun Ed. Moge. te doen, op welke wijze en aan wien de verstrekte Penningen besteed waaren.* De 'kogel was dus door de kerk'. Uiteindelijk zou het 'klein kuddeke' uit Etikhove nu toch gaan beschikken over een eigen 'kerkgebouw'. De zoektocht naar een geschikte plaats kon beginnen. Na vier vergaderingen van de kerkenraad in het voorjaar van 1780, is men het op 25 juni eens geworden om de *kamer tot den Godsdienst* te bouwen aan het huis van diaken Pieter van den Driessche in de Nederholbeekstraat. De werken werden onmiddellijk aangevat en de totale kostprijs van *het protestantsche kerkske van Etikhove, het oudste van Vlaanderen*, zoals vermeld op de hierbij afgedrukte postkaart, bedroeg 61 ponden en 12 schellingen. Hierna een volledig detail gevonden in het archief van de protestantse gemeente van Horebeke.

Specifike Rekeninge der bekostinge van het bouwen der gerefoormeerde godtsdienstige vergaderplaatse te Ettichove aan het huys van pieter van den driessche fs. Loduvikus, zijnde gesteldt in ponden, schellingen en grooten.

<i>40 backen kalck, acht stuyvers hieder en bak</i>	<i>2 - 13 - 4</i>
<i>drij mael den kalk gewaegent met vier peirden hieder reyse</i>	<i>0 - 15 - 10</i>
<i>11000 steenen zijn geleverd voor ses guldens</i>	
<i>thien stuyvers hieder duyst komt tot</i>	<i>11 - 18 - 4</i>
<i>ongesaegt houdt bestaende in drij eecken bolen gebruykt tot</i>	
<i>eenen balcke, ribben, steenplaeten, casijnen en folierhouten</i>	<i>8 - 7 - 7</i>
<i>654 voeten gesaegt bert, kost vijf guldens het hondert, is</i>	
<i>gebruykt tot het maeken van de solder, ook deuren ende</i>	
<i>vensters, bedroegt tot</i>	<i>5 - 9 - 0</i>
<i>zz-gesaegde keperbeenen tot het maeken van de</i>	
<i>keperinge komt tot</i>	<i>2 - 7 - 8</i>
<i>vier gesaegde stijlen gebruykt tot het middelste deurgat</i>	
<i>en tot rijgen van de vensters bedraegt tot</i>	<i>0 - 9 - 0</i>
<i>750 wallems of bossen dekstroodt vier guldens</i>	
<i>het hondert komt</i>	<i>5 - 0 - 0</i>
<i>ijserwerck bestaende in anckers wegende 91 pont à drij</i>	
<i>stuyvers het pont, en negen koppels haecken en oogen tot</i>	
<i>het hangen van deuren en vensters à 14 stuyvers de</i>	
<i>koppel en ses koppels lenen tot het hangen van de binnen</i>	
<i>cassijnen à 7 stuyvers de koppels, ook grendel klincke en</i>	
<i>haecken tot het vast maeken van deur en vensters</i>	
<i>39 stuyvers komt tsamen van ijserwerck tot</i>	<i>4 - 0 - 0</i>
<i>Metselaers 30 ½ daegen gewerkt twaelf stuyvers</i>	
<i>hieder daggelt komt tot</i>	<i>3 - 1 - 0</i>
<i>Temmermans gewerkt 55 daegen à thien stuyvers</i>	
<i>hieder daggelt komt tot</i>	<i>4 - 11 - 8</i>
<i>Item met den temmerman geackordeert op zijn</i>	
<i>heygen kost en dranck voor vijf schellingen en de reste</i>	
<i>van het temmerwerk</i>	<i>0 - 5 - 0</i>
<i>houtsaegers 17 daegen à thien stuyvers daegs komt</i>	<i>1 - 8 - 4</i>
<i>de handtwerkers gewerckt 54 daegen à ses stuyvers</i>	
<i>daegs en daer boven nog een dag gewerkt voor de</i>	
<i>kost en dranck komt tot</i>	<i>2 - 14 - 0</i>
<i>Dekker ses daegen à thien stuyvers daegs komt tot</i>	<i>0 - 10 - 0</i>
<i>163 ½ daegen kostgeldt van alle de wercklieden à</i>	
<i>vier stuyvers daegs komt tot</i>	<i>5 - 9 - 0</i>
<i>dranck voor de wercklieden</i>	<i>0 - 10 - 0</i>
<i>voor latten</i>	<i>0 - 10 - 8</i>
<i>voor Roen</i>	<i>0 - 4 - 7</i>
<i>voor iersen</i>	<i>0 - 4 - 6</i>
<i>voor naegels</i>	<i>0 - 13 - 6</i>
<i>steenen zulle</i>	<i>0 - 3 - 11</i>
<i>voor het voeren van de kepers voornoemd</i>	<i>0 - 2 - 11</i>
<i>item voor het voeren van het gesaegt houdt</i>	<i>0 - 2 - 8</i>
<i>Somma</i>	<i>61 - 12 - 0</i>

Deze rekening werd pas in de loop van 1783, dus al te laattijdig, overgemaakt aan de 'Heeren gecommiteerde Raden' in Zeeland, dit tot groot ongenoegen van

predikant Jona Willem te Water. Hij waarschuwt ervoor dat dit verzuim in de toekomst *wanneer andermael iets voor de gemeente moest verzogt worden, eene stuiting zou kunnen veroorzaeken.*

De werken aan het kerkje werden beëindigd begin 1781 en op 24 mei pent diaken Pieter van den Driessche een lange verklaring neer betreffende het eigendomsrecht van dit *Protestantsch Kerkvertrek* (zie Bijlage I). Deze verklaring zal later (op de kerkenraad van 18.6.1786) *ter meerdere verzekeringe in het actenboeck worden geïnseroerd.* Het wekt verwondering dat de Etikhooftse protestanten hun kerkje wisten te bouwen voor het door Jozef II op 12 november 1781 afgekondigde *Tolerantie-Edict*. Maar gelukkig was toch aan de bepalingen van dit Edict voldaan. Hun 'kerkgebouw' leek in het geheel niet op een kerk, had geen toren of klokken, was aangebouwd aan een bestaande woning en had beslist *geene ingang gelijkende aen eene kercke* (en deze ingang was ook niet aan de straat gelegen). Onze geuzen kregen ook hun burgerrechten terug door artikel 6 van genoemd Edict. *In de verkiesinge ofte vergevinge der civile bedieningen zal men geen acht nemen op de verschillentheyt van godsdienst maer men zal alleenelijck in overweginge nemen de deugtsaemheyt, de bequaemheyt en christelijck gedrag der aspiranten...*

Vooraf voor de kerkelijke autoriteiten maar ook voor de burgerlijke overheid vielen deze nieuwe richtlijnen uit het 'Edict van Verdraagzaamheid' niet in de 'goede aarde' en was het even slikken. In alle bisdommen was het 'alle hens aan dek' geblazen en vloeide er heel wat inkt om toch *de intrekinge van het decreet onlangs verleent in faveur van soogenaemde protestanten* te bekomen. Ook de Gedeputeerden van den Lande van Aalst lieten zich niet onbetuigd. Men herinnerde de keizer-koster eraan dat *sijne glorieuse voorsaeten bij alle middelen hebben betracht de kettersche ende andere vremde religien buyten desen lande te sluyten, soo bewaerigen alle de placcaeten op het fait van religie geemaneert, dat den Kijser Carel den Vijfden van glorieuse memorie, bij sijn placcaet van 8 meye 1521 selfs getuyghet dat door de inlaetynge der vremde religien eene besmettelijcke confusie saude connen rijzen tot corruptien van allen geloovige natien in perijckel van te vallen in afgrischelijcken schismen 'sunt verba' tweedrachten ende lachterlijck gevoelen van onsen hijligen geloove...*In de taal van Molière brengen zij *Sa Majesté Imperiale et Royale Apostolique* op de hoogte van het feit dat *les fidèles en Flandres se trouvent dans les plus grandes alarmes. Ils se rappellent les maux et les troubles affreux que ces novateurs ont fait souffrir au Pais dans le XVIe siecle en persécutant et voulant écraser l'ancienne religion dominante...*Doch ondanks alle geschriften in de beide landstalen was er geen weg meer terug. In Wenen bleef de verlichte despoot potdoof voor hun smeekbeden. De protestanten konden voortaan ongehinderd hun godsdienst belijden wat voor hen een grote vooruitgang betekende.

Op 1 september 1782 krijgen de kruisgemeenten een nieuwe predikant. Het is de uit Maarke-Kerkem afkomstige Johannes De Lepelaar die reeds in 1780 lid was van de kerkenraad van Etikhove. Zijn aanstelling gebeurde met de goedkeuring van de Gedeputeerde Staten van Zeeland (zie Bijlage II, brief dd. 2.8.1782 van Johannes van de Velde uit Zierikzee). In 1754 geboren in het protestantse gezin van Jan (zoon van Johannes en Josine de Menin) en Peternella de Potter, kon hij later, met de steun van de Hervormde Kerk van Walcheren, zijn studies te Middelburg afmaken.

(Zijn verwantschap met dominee J. de Lepelaere uit 1692 dient nog achterhaald te worden). Predikant Johannes De Lepelaar bleek een opmerkelijke figuur te zijn die vooral bekend stond om zijn onuitputtelijke werklust. Over hem schrijft predikant J.H.C. Wagener in zijn 'Geschiedenis der oudste protestantsche kerk in België' (Rotterdam, 1885) het volgende: *Door zijnen voorbeeldigen ijver zocht deze leeraar verstandig verbetering te brengen in den droeven toestand der kudde, aan zijne zorg toevertrouwd. Hij predikte overdag, uit hoofde van het besluit van verdraagzaamheid, en niettegenstaande het verzet van de Roomsche-Katholieke priesters daar, die voorgaven dat het edict, waarop Ds. De Lepelaere zich beriep, zich niet tot de Oostenrijksche Nederlanden uitstreckte.*

Op 4 mei 1783 uit predikant De Lepelaar tijdens de kerkenraadsvergadering zijn bezorgdheid aangaande de jeugd en het feit over geen eigen gereformeerde schoolmeester te beschikken: *Uit aanmerking van het groot belang hetwelk de gemeente bij de verkrijging van eenen Schoolmeester hadde, en hoe jammerlijk het met de jeugd gestelt is, doordien zij tot heden in de roomsche scholen hebben moeten onderwezen worden, en bij gebrek van een eigen gereformeerden schoolmeester, doorgaans ten gevolge heeft, dat zij te oud geworden zijnde eerst na school gezonden worden om geene mishandelingen te moeten ondergaan, en altijd roomsche boeken moeten gebruiken om in te leeren, waarin zij een tegenzin hebben en dus aanleiding geven om de iever te verflauwen.*

Het was eveneens op zijn initiatief dat een 23 jarige jongeman uit Froyennes bij Doornik, met name Frederik Becart, werd binnengehaald om de gemeente in het godsdienstig gezang te onderwijzen. Vanaf augustus 1783 werden de erediensten opnieuw begeleid door psalmgezangen. Dat deze Frederik buiten het zingen nog blijk gaf andere talenten te bezitten wordt aangetoond door zijn huwelijk op 11 april 1787 met Johanna (Jenne) Lowiese van Cauwenberghe, geboortig van Etikhove en dochter van Johannes en Catharina Hanssens. Nu stelt zich de vraag of deze Frederik verwant (misschien een broer?) was met de reeds hoger genoemde Pieter Becart, of gaat het hier om één en dezelfde persoon? In het *Aanteekening Boek van den Flaamseen Olijv Berg* lezen wij in 1787 het volgende bericht: *Ook kreeg men thans bericht dat een Gereformeerd persoon bij Doornik gewoont hebbende (Pieter Bekaert, die deze gemeente voor 4 jaaren onderwees in het Psalmgezang) langs den steenweg na Kortrijk, aldaar is overleden en te Froiene, op het gewoone Roomsche kerkhof door orde van den Hooftofficier is begraven geworden. Volgens het bericht hier van gedaan vervoegden zijne broeders zig bij gemelden Heer, die hun zeide dat zij hem op het gewoone kerkhof zouden laten begraven, de Pastor dit weigerende, waaren zij genoodzaakt zig daar bij nog meermaalen te vervoegen, men weigerde ook aldaar een graf te maaken, de Hooftofficier zeide hun dat zij het graf dan zelve zouden graven ter hure dat het lijk ter aarde zou besteld worden, vonden zij het graf evenwel gemaakt en het kerkhof open. De Pastor zoude gezegt hebben, dat het zijn dood zou veroorzaaken dat hij daar een ketter moest zien begraven. Vervolgens om een dood extract gevraagd zijnde, noemde hij den overledenen Calvinist, verzogt dit te veranderen schreef hij daar voor, Catholijken. De vermelding van het 4 jaren onderwijzen in het Psalmgezang (van 1783 tot 1787?) laat ons veronderstellen dat onze Pieter en Frederik één en dezelfde persoon is, en dat bijgevolg Frederik's huwelijksgeluk van bijzonder korte duur is geweest.*

Hoe moeilijk is het soms om een 'geusenkind' te zijn: *Den 1sten september 1783 heeft eenen zekeren persoon van Ettichove, het kind van Joseph de Jonge mede woonachtig te Ettichove, op het velt zeer mishandelt onder spotsgewijze voorwendzels dat hij het kind wilde vormen, twee landlieden van den Roomschen Godsdienst, verbonden zig om hier van getuigenis te geven, en dien zelven dag is nog beklag gedaan aan den heer Balliu van Ettichove* zo leert ons het 'Aanteekeningenboek'. In dit boek wordt ook melding gemaakt van het overlijden op 25 februari 1780 van Pieter Francies van den Driessche *op zijne uitreize als canonier op het Oostindisch schip Middelburg*. Zolang zij niet getrouwd zijn, wordt Augustijn de Potter door de kerkenraad *ernstig geraden zig niet langer op te houden ter inwoninge bij en ten huize van* (van den Driessche's) *weduwe Marjanna Verhaage*.

In april 1786 werd er een lange brief in de Franse taal (opgemaakt door advocaat De Baere uit Oudenaarde) gezonden naar de graaf van Egmont, heer der baronnie van Schorisse en toen in Parijs verblijvende. In dit schrijven, ondertekend namens de kruisgemeenten door Pieter Francies van den Berghe en Jozef van Cauwenberghe, werd verzocht om voortaan de gereformeerden vrij te stellen van de dubbele *Hoofdstoel*, een soort belasting geheven bij het overlijden van het gezinshoofd. Deze hoofdstoel of het *beste catheyl of besten pand* bestond doorgaans uit *een beest van 't stal of een weefgetouwe*. Doch de Etikhoofse protestanten werden verwonderlijk genoeg gelijk behandeld als de 'roomschen', zo leert ons een passage uit genoemde brief: *...les remonstrants sont assurés que c'est à l'inseu de Votre Altesse qu'on exige des remonstrants à cause de leur religion un droit plus fort que des autres plusieurs familles de la religion reformée si trouvent au village d'ettichove voisin de la dite terre et baronnie de Votre Altesse, le Seigneur de ce lieu les traite en fait des charges et du droit de meilleur Catel d'un pas egal avec les Catoliques romains, on n'y rencontre aucune distinction entre les habitans*. En het hogergenoemde *Aanteekening Boek*...bevestigt eveneens deze gang van zaken: *Te Mater en Ettichove hadden de ontvangers intusschen zig laten te vrede stellen met de gelijke som zoo als de Roomsche gaaven*. Uiteindelijk, in de zomer van 1787, krijgt men antwoord van de graaf waarbij de protestanten ontslagen werden van deze dubbele belasting en voortaan gelijk werden gesteld met de roomskatholieken.

Een uittreksel dd. 26 april 1786 uit het 'Register van de Resolutien der Heeren Gecommitteerde Raaden van Zeeland' leert ons dat de kruiskerken van de Vlaamse Olijfberg 18 waardevolle 'kerkboeken', *bestaande uit de beste en kostbaarste drukken en banden*, ten geschenke krijgen en dit *ten gebruike van den godsdienst*. Het waren 14 bijbels: 1 bijbel in folio, 3 in quarto en 10 in groot octavo plus daarbij nog 4 psalmboeken in quarto. Alle boeken waren 'gemerkt' met de gouden letters **V. Olijfberg** en het jaartal **1786**. Joannes Van Maelsaeke, Joos Gossije, Josias Blommaert en Jan Walraed gingen deze boekenschat te Sas-van-Gent ophalen en werden achteraf tot hun groot ongenoegen niet vergoed voor de gemaakte reiskosten. Er werd besloten om *eene geschikte kas te maaken waarin deze boeken wel konden bewaard worden en dan vervolgens dezelve te schikken ten gebruike van de Leden des Kerkenraads bij elken Godsdienst*. Het is ook in die tijd dat de Etikhoofse parochiepriester noteert dat er zich nog 44 *calvinitiae* bevinden onder zijn parochianen. Het was ook dan dat, zonder medeweten van de geloofsbroeders in Mater en Horebeke, de gemeenteleden van Etikhove een *Request* hadden

gepresenteerd ter verkrijging van een eigen begraafplaats. Dit verzoek werd echter afgewezen en de indieners konden voor de gemaakte kosten, zijnde drie schellingen, zelf opdraaien. In de kerkenraadsvergadering van 15 juni 1786 werd voor Etikhove Giliaam de Lepelaire als ouderling verkozen en Lieven de Jonge, wonende *op het gehuchte Bosnaere* als diaken.

Het jaar 1788 wordt getekend door de oproer en de rellen in onze regio i.v.m. de steeds toenemende belastingen. Zo trokken gewapenderhand op 10 juli een honderdtal boeren uit Etikhove, Mater, Maarke, Horebeke en Elst naar Oudenaarde en weigerden aldaar het poortrecht te betalen. In september is het hommeles te Schorisse. In het 'Aanteekening Boek' lezen wij hierover het volgende: *In de maand September in deze Baronij van Schoorisse ontstond er een groot oproer onder de landslieden. Deze zeiden dat zij den Keizer wilden mainteneeren en dat zijne plakaten moesten uitgevoerd worden, dat zijne Keizerlijke Majesteit vele lasten had afgeschaft en nog altoos door de Staten en de andere officieren dezer landen waren ingevordert. Dit veroorzaakte dat men bij duizenden onder een opperste en mindere aanvoerders optrok naar Schoorisse, en wilde dat alle plakaten voor den dag gehaald werden. Op alle plaatsen hieromstreeks werden de Kerkklokken geluid en trommels geslagen om bijeen te trekken, de één dwong hier ook de andere toe.* Luitenant-Baljuw van het land van Schorisse, B. Truyen, omschrijft de toestand in een brief van 1 september als volgt: *Den officier der prochie van Schoorisse heeft mij van daeghe gherapporteert dat op gisteren 31 ougst 1788 eene bende ten meerderen deele seer slegt volck der voorseyde prochie van Schoorisse heeft bestaen met slaende trommel, 't spelen op de fluyte ende cocardes op den hoet, de noch ghenomde prochie ende andere omliggende te doorlopen ende een ieghelijck op te roepen om sigh met hun te vervoeghen ten eynde van te wederstaen an de betaelijnghe van alle slagh van Publicque Lasten, als van provintie rechten, slandts impositien, settijnghen...* Een andere brief van 18 september toont aan dat ook bij een inwoner van Etikhove 'de stoppen waren doorgeslagen': *Van desen naermiddag heeft d'officie van audenaerde gecolloqueert in vangenisse **sekeren holvoet van Etichove** den welcke in den middel van de merct alhier ontrent een alf uren besig geweest heeft met vloecken ende sweiren roepende vivat den Keyser vervloeckende de Staeten dat men aen hun niet meer en soude betaelen ende veel diergelijcke ende Ergere opstekerijen ende in het volheerde van dese Baldaedigheden is hij geaprehendeert.* In deze omstandigheden vond predikant De Lepelaar het geraadzaam om veiliger oorden op te zoeken en vertrok voor een tijdje naar Zeeland. Vooraf had hij nog samen met de gemeenteleden het Heilig Avondmaal gevierd op zondag 7 september. In de volgende jaren zal hij zich meerdere keren naar Middelburg begeven en verbleef ook een korte tijd te Bergen-op-Zoom (ten huize van ene heer Hardy bij de Waag).

Bij onze zuiderburen breekt in 1789 de revolutie los en in 1790 overlijdt Jozef II die zal worden opgevolgd door zijn broer Leopold. De plaats van predikant in de gemeente Baarland (Zeeland) wordt aangeboden aan De Lepelaar, doch deze bedankt voor de eer. Het waarom legt hij aan de *geliefde Broederen van den Vlaamschen Olijfberg* uit in zijn te Middelburg geschreven brief dd. 12 april 1790: ***Ik heb voor Ulieden mijne Vrienden wat moeten opofferen, nu ik u niet verlaate, in zulk eenen troebelen tijd, daar veel gevaar zig voorsteld, en daar waard gijlieden mij niet lief en dierbaar geworden, ik van zou ontdaan zijn, en genoeglijk op eene***

vaste plaats blijven mijn dienst verrichten. Dan gedagt ik aan de kruisgemeente, dat Gijlieden welligt in langen tijd van geen predikant zoudt voorzien kunnen worden, gedagt ik aan mijne liefde die ik tot dezelve bezitte, waardoor ik meer het uwe zoeke dan het mijne, en uwen welstand mij zoo hartelijk lief is, dan kon ik mij van Ulieden niet losrukken en aftrekken. Dit waaren de werkzaamheden van mijn hart...Ik heb de overtuiging van mijn gemoed uit liefde voor uwe wezentlijke belangens gevolgd. Maar mijne vriendens mag ik nu voords ondervinden dat God zijne goedkeuring daar op laat zien, dan zal ik wel voldaan en vergenoegd zijn. Grootere eer, aanzien en voordeelen, wil ik gaarne dan laten vaaren en daar geen berouw over hebben, als mijn Dienst nu ook voortaan onder u mag gezegend worden, tot uitbreiding en vermeerdering van Jesus koningrijk, tot toebrenging en bekeering voor het geloof en de zaligheid in onzen Heere Jesus Christus. Ik blijve dan wederom de Uwe, voor oude en jonge, gelovige en ongelovige, Dienstbare en vrije, en zal wederom mijne kragten aanwenden om aan allen nuttig te zijn...Laten we alle te samen God bidden dat de beroerde tijden voorbij gaan en wij met veiligheid en ruste onzen kostlijken Godsdienst mogen uitoefenen. (Doch de 'lokroep' en de betere arbeidsvoorwaarden in Zeeland krijgen uiteindelijk toch de overhand. Op 5 mei 1793 vertrekt hij naar zijn nieuwe gemeente Waterland en Cadzand in Zeeuws-Vlaanderen. Hij zal in de Vlaamse Kruiskerken worden opgevolgd door dominee Simon de Kok).

Maar het blijven beroerde tijden. In de kerkenraadsnotulen wordt er gedurig gewag gemaakt van 'wanorden ende gevechten, ja zelfs doodslagen'. Rijke pachters, *die van de Gereformeerde religie waeren*, uit Mater, de beide Boekels, Zegelsem, St-Kornelis-Horebeke en Schorisse, *waeren beschuldigt eene brochuren te hebben uytghegheven teghen de Paepsgesinden*. In de naburige gemeente Schorisse gaat pastoor M. Janssens zelfs zo ver om geweren aan te vragen bij de heren van het Hoofdcollege te Aalst. Hier een passage uit zijn schrijven van 23 april 1790: *Een groot getal welpijsende insetenen sijn bereet om de ruste gewapentder hand te verdedigen, maer aengesien er veele onversien sijn van geweer laete aen Ulieden Edele discretie ofte het niet geraedsaem soude sijn ons uyt het land 50 à 60 geweeren te besorgen: de sondeghe exercitie in de wapens neemt wel aen ende indien wij die geweeren ontfingen vermeene dat er binnen 14 dagen wel 150 in de wapens sullen sijn.*

Niettegenstaande het feit dat predikant Simon de Kok amper gedurende één jaar de kruiskerken had bedient, bleek hij toch met verscheidene gemeenteleden een nauwe band te hebben gesmeed. Zo schrijft hij in 1796 van uit 's-Gravenzande meerdere brieven aan ouderling Pieter De Jonge te Etikhove. (als volgt geadresseerd: *Mijn Heer Dh. L. Lepelaar op de groote mart tot Middelburg om bij okkasie desen te besorgen aan pieter de jonge tot Ettikhoven in Vlaanderen bij Oudenaarde*). Zijn 'lieve gemeente' in Vlaanderen kan hij niet vergeten: *Nog doet het mij Leet dat Ulieden voorleeden jaer niet na Sgravesande gekomen sijt...Dikwils is mijn begeerte na mijn lieve gemeente. Ik kan Ulieden nog niet vergeten, og was ik eens bij Ulieden dog dit kan niet sijn. Onder dit schrijven ontfallen mij de tranen...Groette allen, niemant uytgesondert..* En dan somt hij een hele reeks namen van gemeenteleden op. En verder: *Tot smerte was het mij te vernemen den **Elendigen toestant van den soon van Joseph de Jonge**. Traght na U vermogen hem den Evangeli weg te openen, hoe godt wagt om sondaars genadig te sijn, dat de genoegdoening van den*

gesegenden Verlosser genoegzaam sijn, soo dat de grootste der sondaren daar door kunnen behouden werden.

Een jaar voordien was ons land bij Frankrijk ingelijfd en Franse sansculotten bleven onze regio 'terroriseren' in het teken van Vrijheid, Gelijkheid en Broederlijkheid. De Oudenaardse kroniekschrijver J.H. Quiquempoix noteert: *Den 28 Oktober 1798 trokken de fransche en sansculotten naar Etichove en Maeter, alwaer de gezeide Sansculotten deerlijk vermoord hebben N. Otte, religieus, dewelke bezig was met langs den weg zijne getijden te lezen, en zijn alras wedergekeerd na deze dapperheid gedaan te hebben, naar Audenaerde.*

De protestantse gemeente van Etikhove bezat toentertijd een tinnen avondmaalstel (zie foto's hierbij) uit de 17de en 18de eeuw. Het bestond uit:

- een 29 cm hoge kan met onder de bodem een stempel met de afbeelding van een gekroonde roos en de letters ...G.
- twee 19 cm hoge kelken zonder merken.
- twee broodschalen met geprofileerde rand en een diameter van 22 cm. Onder de bodem bevinden zich twee merken: een gekroonde roos met de letters IBD en de "Maagd van Gent".
- twee borden met platte rand en een diameter van 24 cm. Onder de bodem volgende merken: éénmaal een gekroonde X en driemaal het monogram LC.

Dit tinnen avondmaalstel is tot op heden bewaard gebleven en berust thans in de protestantse gemeente van Horebeke, gemeente die in 1795 uiteindelijk ook een eigen kerkgebouw kreeg. Tegelijkertijd met de eerste kerkdienst te Horebeke op 3 mei van dat jaar, krijgen we ook de intrede van een bijzonder 'kleurrijke figuur' in de persoon van dominee Andreas Abbema, een Fries uit Franeker. Zijn gezin had hij in Friesland achtergelaten en het zal tot in 1801 duren vooraleer vrouw en kinderen

naar Horebeke kwamen wonen. Deze nieuwe predikant, die van in den beginne duidelijk zijn ambt niet aankon, zal in de volgende jaren voor heel wat ophef zorgen en geweldig veel inkt doen vloeien. In het register 'Kerkelijke aantekeningen der Gereformeerde Gemeente bij Oudenaerde' worden niet minder dan 17 volle bladzijden besteed aan wat men de 'Zaak Abbema' is gaan noemen. Al heel vlug komt hij in aanvaring met de Etikhoofse ouderling Pieter De Jonge die heel wat klachten zal neerpennen en overmaken aan de Gedeputeerden in Zeeland. Voor zijn zaken (*commercie in lijnens*), maar ook voor kerkelijke aangelegenheden, reist hij geregeld naar diverse steden in Nederland, ja tot zelfs in Franeker in het hoge noorden. Tijdens de vele 'ongewettigde' afwezigheden van Ds. Abbema weet hij zich zelfs dienstig te maken als een échte hulppredikant en leidt zowel in Horebeke als Etikhove de kerkdiensten. Daar waar hij kon deinsde hij er niet voor terug om de aan drank verslaafde predikant ostentatief tegen te werken. Zo verborg hij de Etikhoofse kerkboeken en bij de Avondmaalviering werd er door hem geen brood en wijn klaargezet. Tegen Abbema's *onverschilligheyt en slordigheyt in het waarnemen van zijnen dienst en sijnen onstigtelijken wandel* komt de hele gemeente in het geweer. Zo getuigen Suzanna Vercléye, M. van Maelsaeke en P.J. van Maelsaeke *dat in de jaeren, dat Abbema bij hen in de kost geweest is zij geen woord stigting uyt zijnen mond hebben gehoord, maer al wat slegt genoemt kan worden, en de grootste leugens en bedrog. Anthony Waller, een Roomsche Herbergier te Etichove, verklaarde dat de gereformeerde predikant zeer veel bij hem geweest is om jenever te drinken dog dien betaelt had.* Ook 's nachts bleek Abbema op plaatsen te zijn waar hij niet thuishoorde: *...over sijn loopen bij nachte in vremde kwartieren en daer geen gereformeerden wonen.* Eveneens de verklaring van de Oudenaarde boekdrukker P.J. Vereecken, in wiens woning de nalatige dominee tijdelijk was gehuisvest, bevatte niets positiefs: *dat op den 6 may 1803: de vrouw van Abbema zig had willen verhangen wijl zij van haeren man verlaeten scheen, dat zij te saemen man en vrouw en kinderen, een goddeloos leeven leyden, dikwerf dronken zijnde, vochten zelfs tot den bloede toe...*De kerkenraad bezat tevens een 'authentiek getuygenis' van Joannes Xaverius Gijzelinck, vrederechter te Oudenaarde die op 4 prairial van het elfde jaar van de Franse Republiek (24 mei 1803) verklaart: *dat het van zijne perfecte kennis was, dat Andreas Abbema, sedert eenigen tijd binnen de stad Oudenaerde was woonende ten huysse van den Burger Vereecken, Boekdrukker, en dat hij in Oudenaerde zeer weynig gerespecteert werd, ter contrarie veracht, niet uyt hoofde van de gereformeerde religie, maer ter cause hij zig met zijne huysvrouw zeer dikwijls in dronkenschap heeft begeven tot zoo verre, dat hij door zijn slegte maniere van leven, zijne eygene huysvrouw in de allergrootste aermoede thien à elf weken heeft verlaeten...*De nalatige dominee was een échte 'landloper' geworden: *hij had langen tijd gezwert en loopen bedelen langs de kanten van Valenciën, Condé, St-Amands, Doornijk, Kortrijk, heel het landt van Axel, Sluys, Cadzandt, IJsendijk, Schoondijk en Breskens.* Temidden van een katholieke omgeving betekende Abbema's optreden voor de Hervormden een *onvergetelijke schande*. Ten langen leste, eigenlijk veel te laattijdig, werd hij op 19 mei 1803 door de Gecommitteerden van de Classis in Zeeland *van sijnen dienst ontzet en gedeporteert*. Wat er verder met hem is gebeurd is niet geweten.

Edgard Van Droogenbroeck

In de actualiteit : de dubbele familienaam

In ons periodiek tijdschrift nummer 47 uitgegeven in 2013 schreef ik al wat over het wetsvoorstel van toenmalig minister van Justitie Annemie Turtelboom m.b.t. de dubbele familienaam dat op 19 juli 2013 door de ministerraad werd goedgekeurd.

Het heeft uiteindelijk tot 8 mei 2014 geduurd eer het wetsvoorstel uitmondde in de "Wet tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek met het oog op de invoering van de gelijkheid tussen mannen en vrouwen bij de wijze van naamsoverdracht aan het kind en aan de geadopteerde"¹. Die wet trad in werking op 1 juni 2014 door een K.B. van 28 mei 2014².

Wie de praktische kant van de wet van 8 mei 2014 wil kennen neemt beter de omzendbrief van 30 mei 2014 ter hand, gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad van dezelfde datum, editie 2 (pagina's 42170 t.e.m. 42188). Hierin staan verschillende voorbeelden van de mogelijke familienamen en ook verduidelijkingen van deze nieuwe wet. De omzendbrief bevat ook een model van een verklaring van naamkeuze alsook een model van een verklaring op erewoord.

De belangrijkste punten van de voormelde wet zijn :

1. De wet is in principe van toepassing op kinderen die geboren worden vanaf 1 juni 2014.
2. Kinderen geboren vanaf 1 juni 2014 tijdens het huwelijk, of waarvoor de vader een prenatale erkenning heeft afgelegd, of die door de vader uiterlijk bij de aangifte van de geboorte zijn erkend, en wiens afstamming van moederszijde is vastgesteld, dragen ofwel de familienaam van hun vader, ofwel de familienaam van hun moeder, ofwel een familienaam die is samengesteld uit hun twee familienamen in de door hen gekozen volgorde met niet meer dan één familienaam voor elk van hen.

In geval van onenigheid of wanneer de ouders geen naamkeuze hebben gedaan, draagt het kind de familienaam van de vader.

Kinderen geboren vanaf 1 juni 2014 wiens afstamming alleen van moederszijde vaststaat, dragen de familienaam van de moeder. Kinderen geboren vanaf 1 juni 2014 wiens afstamming alleen van vaderszijde vaststaat, dragen de familienaam van de vader. Indien de afstamming van vaderszijde komt vast te staan na de afstamming van moederszijde (of omgekeerd), blijft hun familienaam onveranderd. Maar de ouders kunnen dan samen in een akte, opgemaakt door de ambtenaar van de burgerlijke stand, vragen dat de kinderen de familienaam van de andere ouder dragen, ofwel een dubbele familienaam, eveneens in de door hen gekozen volgorde met niet meer dan één familienaam voor elk van hen.

De ambtenaar van de burgerlijke stand zal de ouders verzoeken om een verklaring op erewoord af te leggen dat het kind waarvoor zij een naamkeuze willen doen het eerste kind is dat valt onder de toepassing van de nieuwe wet.

3. Gemeenschappelijke kinderen geboren vóór 1 juni 2014 vallen in principe niet onder de toepassing van de wet van 8 mei 2014. Een overgangsmaatregel voorziet evenwel dat ouders voor hun gemeenschappelijke minderjarige kinderen geboren vóór 1 juni 2014 en voor zover zij op die datum geen gemeenschappelijke meerderjarige kinderen hebben, in een gemeenschappelijke verklaring aan de ambtenaar van de Burgerlijke Stand kunnen

¹ Belgisch Staatsblad van 26 mei 2014, pagina's 41053 t.e.m. 41056

² Belgisch Staatsblad van 30 mei 2014, editie 2, pagina 42167

vragen om aan deze minderjarige kinderen een familienaam te geven in overeenstemming met de nieuwe wet. Die gemeenschappelijke verklaring moet ingediend worden uiterlijk op 31 mei 2015.

Als er vanaf 1 juni 2014 een kind geboren wordt bij ouders die op die datum al gemeenschappelijke kinderen hadden, dan speelt de wet van 8 mei 2014 in principe niet en zal dat laatstgeboren kind de familienaam van de andere kinderen krijgen. Diezelfde overgangsmaatregel voorziet echter dat die ouders in een gemeenschappelijke verklaring aan de ambtenaar van de Burgerlijke Stand kunnen vragen om aan al hun gemeenschappelijke minderjarige kinderen een dubbele familienaam toe te kennen die in overeenstemming is met de nieuwe wet, tenminste, voor zover zij op 1 juni 2014 geen gemeenschappelijke meerderjarige kinderen hebben. Die gemeenschappelijke verklaring moet ingediend worden uiterlijk binnen de 3 maanden na de bevalling (de datum van 31 mei 2015 speelt hier niet).

4. De door de ouders gekozen familienaam geldt automatisch voor alle kinderen die nadien geboren worden.
5. Uit de voormelde omzendbrief blijkt dat de twee delen van de dubbele familienaam enkel gescheiden worden door een spatie, dus niet door een liggend streepje.
6. Als er een naamsverandering gebeurt, moet die worden gedaan bij de Burgerlijke Stand van de gemeente waar de kinderen zijn ingeschreven in de bevolkingsregisters. Die ambtenaar geeft kennis van die akte aan zijn collega van de gemeente waar de kinderen geboren zijn. De naamsverandering wordt in de rand van hun geboorteakte vermeld.
7. Voor geadopteerde kinderen geldt een praktisch identieke procedure.

Een half jaar na de inwerkingtreding van de nieuwe wet is het Instituut voor de gelijkheid van mannen en vrouwen naar het Grondwettelijk Hof gestapt om de vernietiging te bekomen van het wetsartikel waarin staat dat bij onenigheid of wanneer de ouders geen naamkeuze hebben gedaan, het kind de familienaam van de vader draagt (dit is het artikel 335 § 1, 2de lid van het Burgerlijk Wetboek dat door artikel 2 van de Wet van 8 mei 2014 werd gewijzigd). Als alternatief pleit het instituut ervoor om in dergelijk geval automatisch de dubbele familienaam te gebruiken, met een neutrale regel om de volgorde van de twee namen te bepalen³. Het Grondwettelijk Hof heeft tot op heden nog geen uitspraak gedaan.

Heeft de dubbele familienaam nu succes ? Volgens een antwoord van de minister van Justitie op 22.12.2014 op een parlementaire vraag van Sabien Lahaye-Battheu van 08.12.2014 werd er op datum van 4 oktober 2014 (periode 01.06.2014 t.e.m. 04.10.2014) in 1.580 geboorteaangiften een dubbele achternaam gegeven. Voor diezelfde periode werd 1.097 keer gekozen om via de overgangsmaatregel van de nieuwe wet de dubbele familienaam te geven⁴. Sinds 31 mei 2014 werden er volgens cijfers van Justitie 83.191 kinderen geboren, waarvan er 3.865 of 4,6 % een dubbele achternaam kregen. Het merendeel van de samengestelde namen begint met die van de vader, slechts in 13,5 % van de gevallen komt de naam van de moeder eerst⁵.

William Dehenau

³ Krant "De Morgen" van 29 november 2014

⁴ www.dekamer.be, schriftelijke vragen en antwoorden, bulletin nr. B003, nr. 0030, zittingsperiode 54

⁵ Krant "De Morgen" van 4 april 2015

De familie Merchiers in Zottegem en deelgemeenten.

De familienaam Merchiers in Zottegem is verbonden met een aantal families uit onze regio. Dr. Frans Debrabandere vermeldt in zijn Verklarend Woordenboek van de familienamen in België en Noord-Frankrijk het volgende: "in het Oudfrans Mer(h)ier koopman,handelaar,kramer". Beroepsnaam mercenier of het Middelnederlands mersenier betekent rondtrekkend koopman, marskramer.

De familienaam werd tijdens het ancien regime o.a. geschreven als Merchie, Merchier, Merchiers, Merchies, Merchy, Merci, Merciers, Mersiers en Mercy. Tussen 1588 en 1797 telde ik bijv. in Strijpen 81 geboorten, 24 huwelijken en 34 overlijdens. In Zottegem en omstreken zijn er talrijke families met die naam.

We vermelden de volgende families waarvan we slechts van enkele meer genealogische gegevens hieronder meegeven:

- 1-Laurent Merchiers
- 2-Juliana Merchiers-Rollewagen
- 3-Hélène Merchiers-Schotte
- 4-Maria-Helena Merchiers-Troncquo
- 5-Marie-Clara Merchiers-Teirlinck-Cottenie

A. De voorouders van Laurent Merchiers, o .a. oud minister en ere-senator

Een van de verre stamouders is

I. Egidius Merchiers x Livina Demunck

Hun kinderen:

- a. **Egidus**, geboren 10 januari 1737
- b. Joannes Baptiste, geboren 6 december 1734
- c. Jacobus, geboren 16 september 1733

II. Egidius Merchiers, geboren op 10 januari 1737, gehuwd te Strijpen op 30 januari 1763 met Catharina Merchiers.

Hun kinderen, allen geboren te Strijpen, zijn:

- a. Agnes geboren op 21 januari 1765.
- b. Louis, geboren op 27 mei 1768
- c. Maria Ludovica op 11 augustus 1771
- d. Jan Frans op 7 juli 1775**
- e. Joanna Carola op 28 augustus 1778
- f. Egidius op 14 januari 1782.

III. Jan Frans Merchiers x te Strijpen op 16 mei 1808 met Joanna Petiet °24-4-1788 te Strijpen.

Zijn kinderen:

- a. Bernard, geboren 16 april 1809 (vader 'blanchisseur')
- b. **Louis**, geboren 8 oktober 1812 (vader 'cultivateur')

- c. Charles François, geboren 13 maart 1814 en overleden op 10 april 1814 (vader (cultivateur et blanchisseur))
- d. Puis, geboren 3 mei 1817 (vader 'bleeker van stiele') x Henrica Desideria Van Heuverzijn (do Florida Maria Ludovica ° 4/10/1852 en Eugenie Marie Leonie ° 28/2/1854)

IV. **Louis Merchiers** (*Ook Carolus Ludovicus*) x gehuwd te Strijpen op 6 mei 1840 met Amelia Roos °13-3-1816 te Strijpen. (landbouwer, woonplaats Rijkestraat Strijpen)

Zijn kinderen :

Marie Joanne, geboren op 21 januari 1841

Livinus Merchiers °12-10-1843 te Strijpen, gehuwd met Rosalie Coppens °9-11-1836 te Erwetegem

- a. Joannes Baptiste, geboren 25 oktober 1845
- b. Pieter Francies, geboren 24 december 1847
- c. Eugenius Augustus, geboren 29 maart 1850

V. **Livinus Merchiers** gehuwd met Rosalie Coppens, geboren op 8 november 1836 te Erwetegem.

- a. Carolus Ludovicus, geboren te Strijpen 22 maart 1873

VI. Carolus Ludovicus Merchiers x Bertha De Smet, geboren te Strijpen 15 december 1878.

- a. Laurent Merchiers, geboren te Zottegem op 9 juni 1904
- b. **Laurent Merchiers**, overleden te Gent op 5 februari 1986. Hij was eerste keer gehuwd met Paulette Hallet en daarna met Annie De Can.

Hij was :

Ere-Advokaat,

Gewoon hoogleraar emeritus R.U.G.

Oud-minister Ere-senator

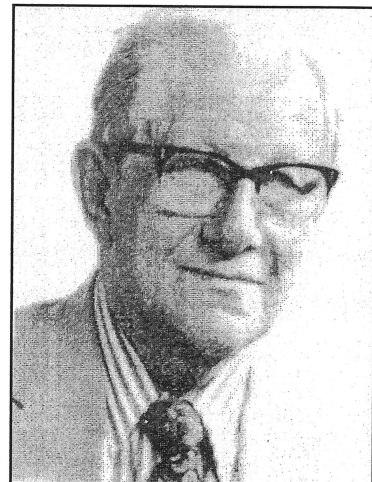
Gewezen ondervoorzitter van het Europees Parlement

Gewezen burgemeester van de stad Gent

Ondervoorzitter van de Liberale Associatie Gent

Erkend weerstander Onafhankelijkheidsfront 1940-1945

Houder van verscheidene nationale en buitenlandse eretekens.

2- Familie Rollewagen-Merchiers:

Een van de stamhouders is

I. **Ferdinand Merchiers x Maria Anna Hubert.**

Hij overleed te Strijpen op 22 maart 1767.

Hun kinderen

- a. Carolus Benedictus ° 02/11/1761
- b. **Guilielmus Merchiers (Willem)** ° 10/10/1763
- c. Agatha Merchiers

II. **Willem Merchiers**, geboren te Strijpen op 10 oktober 1763 en gehuwd met Maria Theresia De Potter.

Eén van hun kinderen is Augustinus

III. **Augustinus Merchiers**, geboren te Strijpen op 26 september 1792 en gehuwd met Felicitas Coppens, geboren te St.-Denijs-Boekel op 7 januari 1796.

Eén van hun kinderen is Juliana

IV. **Juliana Merchiers**, geboren te Velzeke op 29 juni 1818 en gehuwd met Charles Francois **Rollewagen**.

We bekijken nu de familie Rollewagen.

Stamouders van Andrea Rollewagen °31-5-1924 ongehuwde dame,
Fia. Gustaaf Rollewagen Zottegem, °6-8-1888 te gehuwd met Seraphine Verheyden °16-8-1887 te Asse.

Aloysius Rollewagen (zouaaf) Zottegem°11-1-1848 ,gehuwd met Leonie Wittinck °1-6-1853 te Zottegem.

Alois was kuiper en woonde bij zijn ouders in de Hoogstraat te Zottegem. Alois tekende voor twee jaar. (zouaaf) Aangezien hij slechts 16 jaar oud was, had hij de toelating nodig van zijn ouders. Hij vertrok op 4 november 1864 naar Rome, en

kwam terug op 30 november 1866. Eén jaar later vertrok hij opnieuw naar de Pauselijke Staten en bleef daar tot 2 december 1869. In Zottegem werden de Rollewagens daarna steeds de "van Paassens =van Pausens" genoemd.

MODELLO N. 42.
 Articolo 138 del regolamento
 18 settembre 1858.

Questo libretto dovrà essere coperto da un foglio di cartapeccora sopra il quale sono riportati la indicazione del corpo, il cognome e nome dell'uomo, ed il suo numero di matricola

LIBRETTO D'UOMO DI TRUPPA

Indicare il corpo } *2^a Comp. Pontificia*

Il presente LIBRETTO contenente quarantotto pagine appartiene a

Cognome } *Rollewagers*

Nome } *Mario*

Inscritto in matricola sotto il N.° *5463*

A *Roma* il *22* *Novembre* *1867*

IL TENENTE COLONNELLO (1)

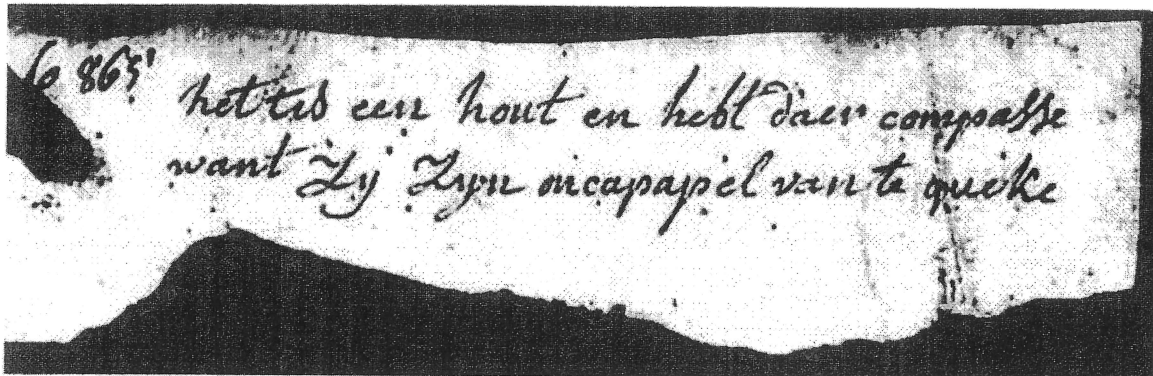
BATTAGLIONE	NUMERO della compagnia	NUMERO DEL CONTROLLO ANNUALE NEL							
		1867	1868	18	18	18	18	18	18
<i>2^a</i>	<i>3^a</i>		<i>30</i>						

(1) In mancanza del tenente colonnello, indicare la qualità del firmatario che ne fa le veci.

Alois was de zoon van Charles-Francois Rollewagen en was een vondeling:

In de herfst van 1814 (22 oktober) hoort Jean-Baptiste Costa, herbergier, samen met zijn vrouw, wonende in de doorgang aan de Coupure in Gent 's avonds om 20 uur een kindje schreien rechtover hun woonst. Verwonderd over het geluid, vinden zij beiden aan de andere kant van de straat een kindje onder een uitgespannen rollewagen. Het is gekleed met een hemdje van wit katoen zonder enig merkteken, met eenhalsdoek, gemaakt vaneen gebruikte gordijn van witte mousseline; een blauwe damesborstrok van een stof, gezeid "Vlaminck", gestreept met dezelfde kleur. Het kind draagt een rood mutsje, met witte strepen. Aan de voetjes witte wollen sloffen in klompjes, samen gebonden met een koord.

Bij verder onderzoek stellen zij vast dat het een jongen is van minstens 1 jaar oud. Bijgevoegd vinden zij een briefje met volgende tekst: "hettis een hout en hebt daer compasse want zij zijn oncapapel van te queke " vertaald: het (kind) is een (jaar) oud en heb medelijden, want zij zijn onbekwaam om het op te voeren.

3-Familie Merchiers –Schotte

Hélène Merchiers^o12-7-1876 te Strijpen, grootmoeder van Eric Schotte, was gehuwd met Camiel Schotte ^o4-7-1854 te Steenhuize.

Ter gelegenheid van hun huwelijk x 8-1-1898 werd er een "heilwensch" opgedragen door Petrus Spitaels, een vriend van Camiel. (Zie foto Heilwens)

Camiel Schotte had een eigen naam voor de fietsen die hij verkocht : "Groote Leeuw". Hij zelf nam een patent op "het zichzelf vettende bracket".

Heilwenschen

mit dankbar en gemoetlike opdragingen door mij en vrienden

Kamius Scheele,

ter gelegenheid van zijn huwelijks met

Helene Merciers.

Als schiedt de Heer, die Paas van de Heer,
 O dat ik wenschte, om ginnich te wils.
 Het naem in t boek de siede geschreven,
 Dat God uan te was veruuld ginnich,
 Dat naem het loof te sal ontdecken,
 Die hiel te hant op te veruuld ginnich,
 Te sal staen, die men te veruuld ginnich,
 Te wils te wils te wils te wils.

Wat wenschen wil te wils te wils,
 Te wils te wils te wils te wils,
 Te wils te wils te wils te wils,
 Te wils te wils te wils te wils,
 Te wils te wils te wils te wils,
 Te wils te wils te wils te wils,
 Te wils te wils te wils te wils.

Wat God te wils te wils te wils,
 Te wils te wils te wils te wils,
 Te wils te wils te wils te wils,
 Te wils te wils te wils te wils,
 Te wils te wils te wils te wils,
 Te wils te wils te wils te wils,
 Te wils te wils te wils te wils.

Staveland, den 1sten januar 1896.

Gerard Van de Meulebroucke

Noot: Een uitgebreid artikel over de Pauselijke Zouaven is verschenen in de Handelingen van Zottegems Genootschap voor Geschiedenis en Oudheidkunde van 1991 van de hand van de heer Koenraad De Wolf.

Gerard Van de Meulebroucke

De Familie De Keyster te Kruishoutem in de 16de, 17de en 18de eeuw. (I)

Cornelis De Keyster (1556-1640)

De thans verdwenen Merovingische site *Houtem* (Hultheim: bewoonde kern nabij een bos) is de historische voorloper van de huidige woonkern tussen Deinze en Oudenaarde en tussen het Schelde- en Leiebekken. Het prefix *kruis* werd naar verluidt toegevoegd na 1174 toen de plaatselijke parochiegemeenschap een Kruisreliëk uit het Heilig Land ontving. Oorlog is helaas van alle tijden. Verschillen in maatschappelijke of politieke strekkingen en religieuze opvattingen veroorzaakten overal kommer en kwel. Ook Kruishoutem en zijn omgeving was een aantal keren het toneel van krijgsgeweld en heeft in de tweede helft van de zestiende eeuw en het begin van de zeventiende eeuw geuzen en roversbenden zien komen en gaan.

Godsdienstvervolgingen, hongersnood en pest vragen gewoonweg om problemen. Het volk morde en richtte zich tegen de Katholieke Kerk en het Spaanse bewind van Filips II, die de Nederlanden hoofdzakelijk vanuit Spanje regeerde. Vanuit het noorden van het huidige Frankrijk raasde de Beeldenstorm over de Zuidelijke Nederlanden. In 1566 werd Oudenaarde, Kruishoutem en zijn omgeving geteisterd. De geuzen plunderden en vernietigden kerken en beroofden de plaatselijke bevolking. Dorpen werden om beurten geplunderd of gebrandschat. De regio in en om Kruishoutem was in die periode een regelrecht rampgebied. De ellende op het platteland was niet te overzien. Akkers bleven braak liggen. De schrale oogsten werden op de akkers vernietigd door troepen en plunderende, ronddolende malcontenten. Het landschap was totaal verwilderd.

Geleidelijk rukken de Spaanse legers op. Na een beleg van drie maanden geeft Oudenaarde zich in juli 1582 over aan gouverneur Farnese. Vanaf dan verplaatste zich het strijdtoneel tussen geuzen en katholieken zich richting Gent via Kruishoutem en omgeving. Het grote slachtoffer van deze situatie was de plattelandsbevolking. Tussen 1578 en 1582 waren erin totaal meer dan 50 plunderingen in en om Kruishoutem en de streek rond Oudenaarde. Meer dan eens raakten gereformeerden en katholieken slaags. Vanaf 1582 werden de dorpen tussen Gent en Oudenaarde verder steeds het slachtoffer van het krijgsgewoel. Vele inwoners vluchtten naar Oudenaarde. Tot 60 % van de akkers bleef onbewerkt achter. In 1585 keerde de bevolking geleidelijk naar de dorpen terug. De oogst van 1586 was mislukt wegens maandenlange regens het jaar er voor.

In het najaar van 1584 gaf ook Gent zich over aan de Spaanse koning. Tot begin de zeventiende eeuw werd Kruishoutem en omliggende dorpen geteisterd door meerdere schermutselingen, brandschattingen en verwoestingen. Pas in april 1609, bij het ondertekenen in Antwerpen van het Twaalfjarig Bestand tussen Spanje en de Nederlanden, kwam er eindelijk rust en verpozing.

Ondanks beroerde toestanden in de tweede helft van de zestiende eeuw ging, tijdens perioden van relatieve rust, het alledaags leven gewoon door. Na 1585 namen de plundertochten geleidelijk af. Kruishoutem en omgeving had tussen 1580 en 1590 ongeveer 30% van zijn inwoners verloren met als gevolg dat de vroegere belastingschaal niet langer overeenstemde met de werkelijke draagkracht van elk dorp. Daarom werden vanaf 1586 nieuwe taxatienormen toegepast, namelijk een belasting

op het vee (bestiaal geld) en op de nieuw in cultuur gebrachte gronden tijdens dat oogstjaar.

Ongeveer 150 landbouwers hebben te Kruishoutem in de loop van 1590 meegewerkt aan het opnieuw in cultuur brengen van verwilderde gronden. Men neemt aan dat deze landbouwers tot het rijkere segment van de landbouwbevolking behoorden.

Hautem (vroegere benaming voor Kruishoutem), was onderverdeeld in vier wijken, Daele, Sildeghem, Huiveters en Wijchuize. In het belastingscohier van 1590 vinden we de oudst gekende voorvader **De Keyster(e)** terug namelijk **Cornelis**. Hij woonde met zijn gezin in de wijk Wijchuize die zich ten noorden van Kruishoutem uitstrekt langs de weg richting Deinze en waar in die tijd ongeveer 100 woningen stonden.

In 1590 bracht hij 1 bunder en 4 honderdlands (in totaal ca 1,8 ha) in cultuur en bezat hij 2 koeien (zie volgende pagina). De heffing *bestiaalgeld* of belasting bedroeg 12 shilling in parisis waarden. Parisis betekent Parijse pond of 1/12 pond grooten Vlaams. In dit geval 30 euro huidig geld. Op de lijst van 1576 van 300 weerbare mannen te Kruishoutem staat *Magister Cornelis* niet vermeld. Waarschijnlijk was hij in 1577 (als 21-jarige) nog niet in Kruishoutem beland, en studeerde hij nog ergens om zijn titel als *magister* te verwerven. Enkel de weerbare mannen uit Kruishoutem tussen 20 en 50 jaar oud worden genoemd, m.a.w. de mannen geboren tussen 1526 en 1556. **Cornelis** werd alleszins niet in Kruishoutem geboren en is hij er pas na zijn huwelijk komen wonen (ook nu nog vindt het huwelijk meestal plaats in de woonplaats van de bruid). Vermoedelijk is **Cornelis** in Ouwegem geboren waar de *wieg* van de familie De Keyster stond. In Kruishoutem komt trouwens slechts één vermelding van deze familienaam voor op het einde van de 16e eeuw.

Van *Magister Cornelis De Keyster(e)* zijn vier kinderen gekend:

1. **Cornelis (junior)**, gedoopt te Kruishoutem op 25 augustus 1591
2. **Willemyne**, gedoopt te Kruishoutem op 14 februari 1594
3. **Lisbette**, gedoopt te Kruishoutem op 26 maart 1600
4. **Loys (Ludovicus)**, gedoopt te Kruishoutem op 11-01-1605

Loys huwde te Kruishoutem op 26 oktober 1630 met Judoca Vandemoortel, eveneens afkomstig uit Kruishoutem en aldaar gedoopt in 1601. In 1638 werd **Loys De Keystere** op de monsterrollen van weerbare mannen vermeld.

In het archief van de Raad van Vlaanderen, bewaard in het Rijksarchief te Gent, liggen verscheidene dossiers met afschriften van monsterrollen in verband met mobilisatie van weerbare mannen en lichte van keurlingen tijdens de periode 1635-1648.

De monsterrol van 1 juni 1638 vermeldt voor de ganse parochie van Kruishoutem alle weerbare mannen begrepen tussen 20 en 25 jaar, m.a.w. de mannelijke bevolking in Kruishoutem geboren tussen 1588 en 1618. Om weerstand te bieden tegen vijandelijke aanvallen werd beroep gedaan op de lokale mannelijke bevolking die als een volksmilitie zou ingezet worden voor de plaatselijke verdediging. Tussen de oproeping van keurlingen en de mobilisatie van weerbare mannen was een duidelijk verschil. Wanneer gewesten door oorlog bedreigd waren, werd herhaaldelijk overgegaan tot een lichte van mannelijke inwoners om een bewakingsopdracht te vervullen aan de grenzen van het dorp of stad. Wanneer de toestand verergerde,

deden de centrale machthebbers een beroep op een algemene monsterring van alle weerbare mannen, geschikt om een wapen te dragen.

De weerbare mannen werden op een vastgestelde datum in de parochie verzameld, in secties van tien man verdeeld en onder het bevel van lokale hoofdmannen van de legerleiding geplaatst en op een monsterrol geregistreerd. Klaarblijkelijk waren deze milities slechts hulptroepen. Ze hadden ook geen permanente opdracht maar dienden op ieder ogenblik paraat te zijn om strategische punten in de parochie te bewaken en desnoods met hun wapens te verdedigen. In zekere zin kunnen ze de vergelijking met de latere *garde civique* doorstaan. Het aantal weerbare mannen in een parochie geeft nochtans niet de exacte weergave van de mannelijke bevolkingsgroep tussen 20 en 25 jaar. Zieken en minder validen komen op de monsterrollen niet voor.

Kruishoutem telde in 1638 in totaal 312 weerbare mannen tussen 20 en 50 jaar. Op de monsterrollen werd voor al de manschappen vermeld of ze over een vuurroer (schietwapen) of een piek (steekwapen) beschikten. Achter hun naam werd met een letter aangeduid welk wapen ze hanteerden, een *R* voor diegenen met een vuurwapen, een *P* voor diegenen met een steekwapen. Op de monsterrol onder nr. 307, staat **Loijs De Keijstere P**, uitgerust met een steekwapen. **Loys** woonde, net als zijn ouders, in de wijk *Wyckhuse*.

Uit zijn huwelijk werden te Kruishoutem twee kinderen geboren:

1. **Joanna**, gedoopt op 31 augustus 1631
2. **Maria**, gedoopt op 20 november 1637. Zij huwde te Kruishoutem op 5 november 1656 met Frans Goeminne die in Kruishoutem werd gedoopt op 25-05-1636. Uit hun huwelijk is slechts één kind gekend met name Egidius Goeminne (1658-1713). Maria overleed op 84-jarige leeftijd te Kruishoutem op 7 april 1721. Frans Goeminne was haar te Kruishoutem op 26 november 1694 in het graf vooraf gegaan.

Loys overleed te Kruishoutem op 6 september 1676. Zijn vrouw Judoca Vandemoortel stierf aldaar op 29 maart 1668.

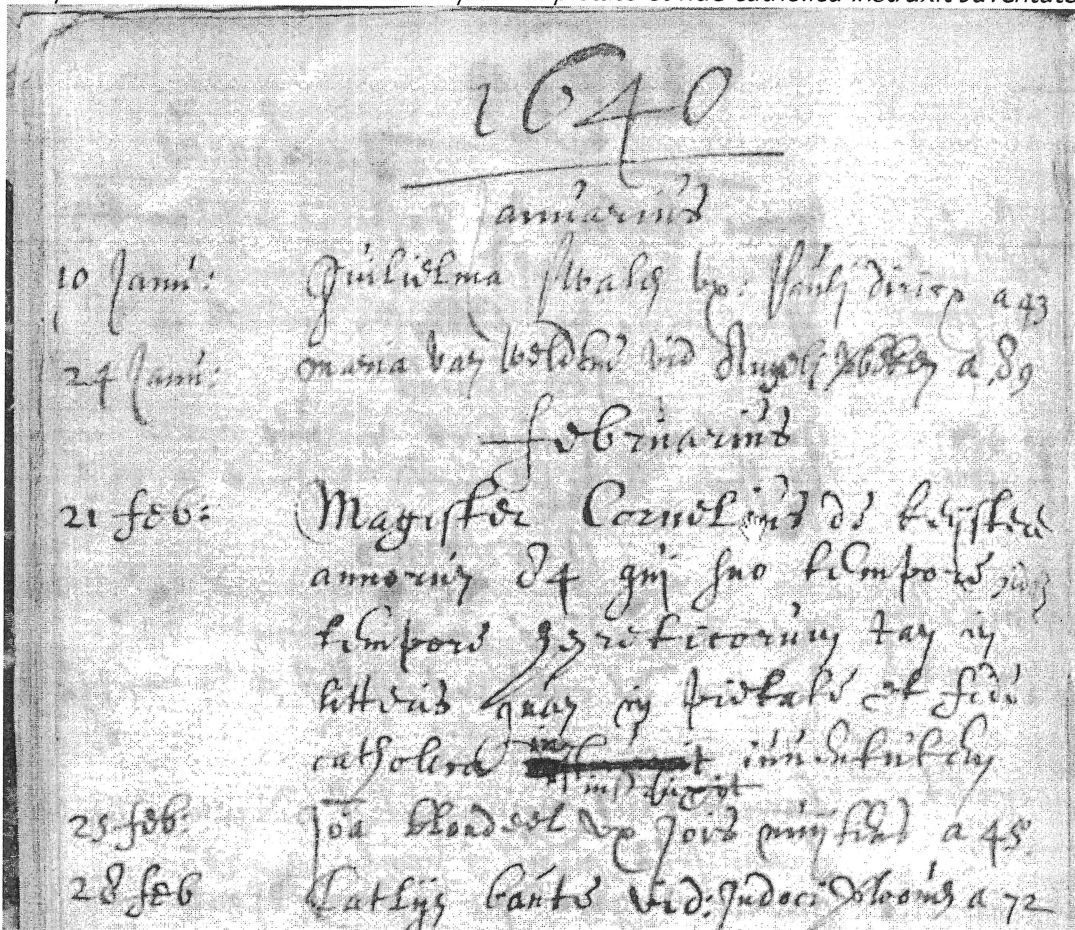
Magister **Cornelis** overleed op 84-jarige leeftijd in Kruishoutem op 21 februari 1640. Terugrekenend is hij dus in 1556 geboren, tijdens een periode van de door Keizer Karel V ingevoerde inquisitie en niets ontziende godsdienstvervolgingen. De geboorteplaats van **Cornelis** is niet te achterhalen, noch met wie hij in Kruishoutem was gehuwd, vermoedelijk rond 1580/1585.

1640.

1	10 januari	Guiljelma 's Waelen	43	uxor Janb. Dirica	\
2	24	Maria Van Melde	89	uxor Angel. Verbeeten	\
3	21 februari	Magister Cornelius de Keystere	84	qui suo tempore (id est) tempore hereticorum tam in litteris quam in pietate et fide catholica instruxit juventutem	\
4	25	Juana Blondeel	45	uxor Jans. Suykens	\
5	28	Cathijne Bants	72	uxor Judoci Verbooren	\

Uit het chronologisch opgemaakt overlijdensregister van Kruishoutem - 1640
 Het overlijden van Cornelis staat geboekt in het parochieregister van Kruishoutem.
 Let op het woord *Magister*, Latijn voor leider, meester, hier in de betekenis van schoolmeester.

21 februar Magister Cornelius de Keystere 84 (oud) qui suo tempore (id est) tempore hereticorum tam in litteris quam in pietate et fide catholica instruxit Juventutem

Parochieregister Kruishoutem - Overlijdensakte - 21-02-1640 - Magister Cornelius De Keystere

*21 feb - Magister Cornelius de Keystere
 annorum 84 qui suo tempore (id est)
 tempore hereticorum tam in
 litteris quam in pietate et fide
 catholica instruxit iuventutem*

Vertaling : 21 februari - Meester Cornelius De Keystere is 84 jaren oud geworden en heeft tijdens zijn leven, meer bepaald ten tijde van de ketters, zowel in geschrifte, als in vroomheid en trouw aan de katholieke leer, onderricht gegeven aan de jongelieden.

Het onderwijs in de 17e eeuw

Reeds op de eerste synode (kerkvergadering) in 1570 van Mechelen werd aangedrongen op de oprichting van parochiescholen. De verplichting werd in 1607 tijdens de derde synode van Mechelen op het Provinciaal Concilie nogmaals onderstreept. Deze school moest niet alleen de gebeden en de geloofswaarheden aanleren, maar de kinderen ook leren lezen, schrijven en de mis dienen.

De school, die onder het toezicht stond van de pastoor, diende door hem dan ook regelmatig te worden bezocht en dat geschiedde gewoonlijk 's zaterdags, waarbij hij tevens catechismus onderricht verstreekte. Op het einde van de 16e en begin van de 17e eeuw kwamen dan ook op vele parochies scholen tot stand, die geleid werden door de koster-onderwijzer.

Het schoolgebouw:

Op verscheidene plaatsen verstreekte de koster het onderwijs in zijn huis of bewoonde hij een huis van de kerk en gaf hij er onderricht, zonder dat dit huis evenwel als een klaslokaal wordt vermeld in de decanale visitatieverslagen. Het gebeurde zelfs, waar men over geen huis beschikte, dat er onderricht werd gegeven in de kerk, ofschoon dit wel een voorlopige oplossing was. Op vele plaatsen was het de koster die over een huis beschikte waarin hij een school opende en aan de jeugd catechismusonderricht verstreekte.

De onderwijzer:

Op enkele uitzonderingen na, cumuleerde de koster de taak van onderwijzer, althans op de dorpen. Kleinere parochies, en er waren er vele, zonder koster hadden dan ook veelal geen onderwijzer. In de steden en op sommige grotere dorpen, waar er meer dan één onderwijzer was werden beide ambten ontkoppeld. Het provinciaal concilie van 1607 schreef voor dat de rechtsgelovigheid van de onderwijzer diende te worden nagegaan vóór zijn aanstelling, en dat hij verplicht was de geloofsbelijdenis af te leggen in handen van de scholaster (schooltoezichthouder namens het kerkbestuur) of van de deken.

In menig dorp werd over het algemeen slechts onderwijs gegeven gedurende de wintermaanden, wanneer de kinderen op de boerderij konden gemist worden. Dit was zeker het geval tijdens de 17e eeuw.

De heer eigende zich op de meeste dorpen de benoeming van de onderwijzer toe. In sommige gevallen geschiedde deze benoeming door de heer en de pastoor, soms zelfs door de baljuw. De moeilijkheden om verschillende parochies vonden hun oorsprong in het feit dat de koster tevens onderwijzer was, en dat de benoeming van beide functies niet aan dezelfde bevoegdheid toekwam. Daarbij diende de onderwijzer in ieder geval de toelating van de deken (of van de pastoor) te krijgen om onderwijs te mogen verstrekken en de voorgeschreven geloofsbelijdenis en eed doen.

De vergoeding:

De goeude ouders betaalden aan de onderwijzer voor het onderwijs aan hun kinderen een geringe bijdrage. En de armen? Voor hen ontbrak de vrije tijd, daar zij reeds heel vroeg als koeienhoeder of knechtje werden in dienst gesteld.

Doch de ouders konden evenmin iets betalen. Toch bekommerde de Kerk zich om hen, in de eerste plaats opdat zij enig godsdienstonderricht zouden genieten. Daartoe werd beroep gedaan op de Armendis (armentafel), die verplicht werd aan de onderwijzer een kleine vergoeding te betalen voor het onderwijs van de arme kinderen. Die vergoeding bestond hetzij uit een geldelijke bijdrage, hetzij uit een gift in natura, veelal de beschikking over een huis. (De Armendis, de armen- en ziekzorg, de steun aan weduwen en wezen, waren vanaf de aanvang van het Christendom één van de hoofdbekommeringen van de Kerk. Een gedeelte van de parochiale inkomsten was bestemd voor de armen. Echter in de 9e en 10e eeuw werden de afgestane tienden door de heren ingepalmd en vonden nimmer hun vroegere bestemming terug. Ging die bron van inkomsten voor de armen verloren, toch werden ze niet aan hun lot overgelaten. De naastenliefde riep een nieuwe bron van steun in hun leven, die geplaatst werd onder het toezicht van de dorpsgemeenschap. Aldus onstond in Vlaanderen in de loop van de 13e eeuw de Heilige-Geesttafels of de Armendis. Deze parochiale instelling, waarin de pastoor medezeggenschap verwierf, werd door het Frans Bewind gelaïciseerd en omgevormd tot OCMW. Het beheer van de armeninkomsten werd toevertrouwd aan twee proviseurs of Armendismeester).

De leerlingen:

Zodra iemand bereid was een school te openen, was het op de eerste plaats noodzakelijk de ouders te bewegen hun kinderen er heen te sturen. De meeste ouders, en zeker de armen, waren niet overtuigd van de noodwendigheid van het onderwijs. Stelde het reeds een probleem de kinderen samen te brengen voor het catechismusonderricht, nog moeilijker was het, zelfs in de winter, de kinderen naar school te krijgen, ook al werd het onderwijs voor de armen gratis verstrekt.

De inhoud van het onderwijs:

De jeugd moest in de school onderwezen worden in het lezen, schrijven en in de catechismus. Daarbij moesten de jongens de mis leren dienen. Het is niet duidelijk of het om een algemene verplichting ging, wanneer de deken de onderwijzer voorhield met de kinderen in de mate van het mogelijke de mis bij te wonen.

Welke boeken gebruikte de onderwijzer bij het godsdienstonderricht van de kinderen? Buiten de *Mechelse Catechismus* lezen wij in de decanale verslagen herhaaldelijk dat hij gebruik maakte van *goedgekeurde boeken*. Gans het onderwijs had een godsdienstig karakter en beoogde de kinderen een christelijke geest bij te brengen. Het eerste handboek bij het onderricht van de kinderen was de kleine, en voor de onderwijzer ook de grote *Mechelse Catechismus*, waarin de verhalen uit het leven van Jezus en Maria een belangrijke plaats bekleedden. In het Oude Testament ging de belangstelling vooral naar het leven van Koning David en de verhalen van Tobias, Jozef de Dromer, Judith, Suzanne en Esther. Zowel de grondwaarheden van het geloof (*Het Cabinet*) als de tien geboden van God (*Den Sielentroost*) werden onderwezen. De deugden werden voorgehouden in *Hondert Schoone Exemplen* en de beleefdheid in de *Spieghel des Jongheyt*.

Schoolmeesters in Kruishoutem in het begin van de 17e eeuw en de decanale visitatieverslagen van Bisschop Antonius Triest van het Gentse Bisdom

Laten we teruggaan in de tijd, naar het Kruishoutem van 1600-1700. Het waren eeuwen met grote mortaliteitscijfers. Onze voorouders wisten dat ze hoogstens de helft van hun kroost in leven konden houden. Hun voornaamste bekommernis was dat ze hen niet al te veel in de weg liepen. Kinderen ravotten in velden en bossen, liepen mee met vader en grote broer op de akkers, waakten al eens bij het vee. Van school gaan was er vóór de leeftijd van 7 jaar geen sprake. Eens bij een onderwijzer, volgde snel de kennismaking met *het averechtse van zijn hand*. Leerkrachten traden hardhandig op. Meppen uitdelen was een pedagogische must; het bevorderde de tucht en brak de wil van de leerlingen: *De jongelingen met roeden straffende, hout in den toom, want alse men se van jonx castijt, soo worden se vroom.*

Het onderwijsniveau was trouwens bedroevend. Het enige doel was het godsdienstonderricht, waarvoor het alfabet onontbeerlijk was. Daarvoor rekende men op pastoor of koster, die er overigens vaak geen zin in had. De dorpsbesturen deden ook al bitter weinig om de jeugd bij de les te houden. En de ouders zagen er helemaal niks in. Allemaal verloren tijd. Hun spruiten moesten meehelpen op het veld. Onderricht werd derhalve hoofdzakelijk 's winters gegeven. Nog in de 19e eeuw liepen de kinderen hoogstens tijdens de zes herfst- en wintermaanden school. Vandaar dat de functie van onderwijzer veelal werd gecombineerd met de job van koster of organist.

Tijdens zijn decanale visitaties bezocht Bisschop Antonius Triest tussen 1623 en 1654 stelselmatig de verschillende parochies van zijn Gentse bisdom en moest lijdzaam toezien hoe menselijke ondeugden en dorpsruzies niet enkel het christelijke leven dwarsboomden, maar ook degelijk onderwijs in de weg stonden. Wanneer hij om verantwoording vroeg, schoof de pastoor de schuld af op de dorpsleiding en omgekeerd.

Bij zijn bezoek aan Kruishoutem in 1625 noteert de Eminentie: *De pastoor is attent en geliefd. Bij hem woont een jong knap meisje, en hoewel er over hun verhouding niets negatiefs te horen is, werd hij vriendelijk vermaand zich niet te laten verleiden. De onderpastoor is verslaafd aan de drank, aan wijn en tabak, waardoor hij dronken is, onbeschoft en in woord en daad onbetamelijk. De baljuw is een naarstige en geschikte man, maar hij lijkt wat te oud om te zorgen voor de uitvoering van de richtlijnen betreffende de kerkelijke feesten, het onderricht van de catechismus en de beteugeling van de kinderen. Hierover aangesproken, hebben hij en het gemeentebestuur beloofd meer ijver te vertonen.*

In 1630 is de toestand niet veel beter; de dorpsnotabelen zitten liever achter een pot bier dan in de kerk en hebben geen oog voor het godsdienstonderwijs: *De pastoor beklaagt zich erover dat feestelijkheden gekoesterd worden door de baljuw en schepenen. Daar ze herbergiers zijn en hij een bierbrouwer, hebben ze meer oog voor hun profijt dan voor de eerbetuiging tot God. De dorpsheer werd aangemaand daar in het vervolg op te letten. Deze personen verwaarlozen tevens de catechismusvorming van de jeugd. Ook daarover werd de dorpsheer vermaand.*

De bisschop predikt in de woestijn, want in 1634 is er nog steeds geen medewerking van de Kruishoutemse overheid: *De pastoor geeft catechismusles op de zondag met de eerste mis en op de feestdagen met de hoogmis. Baljuw en magistraat moedigen de jeugd daartoe weinig aan en geven ook geen geschenkjes. Als lokmiddel worden in diverse parochies aalmoezen uitgedeeld aan de armere, onderwijsvolgende kinderen.* Niet dus in Kruishoutem.

In 1637 neemt Triest geen blad meer voor de mond; *de Kruishoutemse baljuw is een geus die de pastoor tegenwerkt: Men hoopt op beters met de komst van de nieuwe pastoor, die een alerte en ijverige man is, vooral inzake onderricht van de jeugd in de catechismus. Zijn pogingen en die van de feodale heer worden echter tegengewerkt door de baljuw, die bijna de hele parochie beveelt en hier een herberg heeft, een schuilplaats voor gespuis.*

En in 1640: *De baljuw laat volledig na tijdens de goddelijke diensten de drinkers uit de herbergen te weren, omdat hijzelf een bierbrouwer is. Hij is weinig catechismusgezind en de parochie draagt in niets bij om belangstelling daarvoor op te wekken.* In 1647 is de baljuw overleden, maar dan stelt zich een ander probleem: *De koster, tevens schoolmeester, drinkt veel...*

In 1650 kan bisschop Triest opgelucht adem halen: *De schoolmeester is soberder geworden.* Zijn lessen worden drukker bijgewoond. De eerlijkheid gebiedt te stellen dat financiële overwegingen meespelen: *Er is hier een grote inzet voor de catechismus; de armen die weigeren er hun kinderen naartoe te sturen, ontvangen geen aalmoezen meer.* In 1652 kan Triest zijn tristesse volledig achterwege laten: *De pastoor houdt zich intensief bezig met de catechismus, die hij op verschillende plaatsen aanleert...*

Cornelis De Keyster (junior) 1591-1638

Cornelis De Keyster(e), zoon van *Magister* Cornelis, werd in Kruishoutem op 25 augustus 1591 gedoopt. Peter was Arendt Liedts en zijn meter Lisbette sKeysters (wellicht een zus van zijn vader). Rond 1615/1618 huwde Cornelis in Kruishoutem met Elisabeth Colpaert(s), gedoopt ca. 1590/1595.

Uit hun huwelijk werden vier kinderen geboren (doopakten op volgende pag.):

1. **Petra (Petronella)**, gedoopt in Kruishoutem op 22 augustus 1619 Ze huwde in Ouwegem op 05 november 1644 met Judocus De Ruyck
2. **Arnoldus**, gedoopt te Kruishoutem op 31 januari 1621
3. **Catharina**, gedoopt in Ouwegem in 1627 en overleden aldaar op 12 maart 1694. Ze huwde in Ouwegem op 11 juli 1648 met Guilielmus Van der Triest
4. **Maria**, gedoopt in Ouwegem op 25 januari 1632 en overleden in Kruishoutem op 11 juni 1685

Cornelis is tussen 1621 en 1627 met zijn gezin naar Ouwegem verhuisd. Twee kinderen zijn er in de Sint-Jan Baptistkerk gedoopt. Hij overleed in Ouwegem op 5 juni 1638, slechts 47 jaar oud. Zijn echtgenote, Elisabeth Colpaert stierf 21 jaar later, op 15 april 1659.

Den 25en augustus was tkint
cornelis de Keystere ghedoopt
petere Arend Liedts ende metere
Lisbette sKeysters ende de name
van den kinde es cornelis

Doopakte Cornelius De Keystere
Kruishoutem 25-08-1591

*Den 25e augustus was tkint
Cornelis De Keyster ghedoopt
petere Arend Liedts ende metere
Lisbette sKeysters ende de name
van den kinde es Cornelis*

Quinta Junij 1638
obyt Cornelius De
Keystere maritus
Elizabethe Colpaert
exequium eius celebratum
sunt septima eiusdem

Overlijdensakte Cornelis De Keystere
Ouwegem 05-06-1638

*Quinta Juny 1638
obyt Cornelius De
Keystere maritus
Elisabeth Colpaert
exequiem... eius celebratem
sunt septima eusdem =(begravenis had plaats op de 7de)*

(wordt vervolgd)

Felix Meurisse

Via internet met kaarten van nu en toen op zoek naar de eigenaar/pachter (Vlaamse gewest)

De laatste jaren wordt ons veel "genealogie" thuis gratis geleverd.

We gaan op zoek naar de bezitter van de grond, waarop het documentatiecentrum gebouwd werd: 9680 Maarkedal, Maalzaakstraat 21

Via het internet zoeken we naar:

<http://geo-vlaanderen.agiv.be/gdiviewer/?simple=true>

onder AGIV links bovenaan zoek op adres door de uitschuivers:

selecteer een gemeente: Maarkedal

selecteer een straat: Maalzaakstraat

selecteer een huisnummer: 21

vergrootglas aanklikken en de gevraagde locatie verschijnt en desnoods vergroten

tot de kadastrale nummer goed zichtbaar wordt: 596G. De sectie is nog niet

zichtbaar. Gelukkig is er voor Etikhove enkel sectie A & B. Het is uiteindelijk sectie A, 596 G.

Nadien sluiten we deze kaart.

Misschien even speuren naar de historische evolutie van het gebouw en de omgeving van ons documentatiecentrum via geopunt-kaart

<http://www.geopunt.be/catalogus/applicationfolder/geopunt-kaart%20kaarttoepassing>

Geopunt-kaart

Geopunt-kaart

"[Geopunt-kaart kaarttoepassing – lees meer](#)" en nadien [geopunt-kaart-toepassing](#) aanklikken waarbij het programma gedownload wordt.

In de balk bovenaan het volledig adres, (straat, huisnummer en gemeente) Maalzaak 21, Maarkedal invullen. Rechts kiezen we "Historische Kaarten" en nadien "Reis door de tijd".

Het programma wordt gedownload en diverse vensters verschijnen, beginnende met Fricx-kaart 1712 tot een luchtfoto 2015. Door achtereenvolgens de diverse vensters aan te klikken krijgt men een tijdvenster van de locatie van het documentatiecentrum.

De Popp-kaarten en de leggers helpen ons verder in onze zoektocht naar de eigenaar rond 1850.

Via Google : intikken "Popp-kaarten"

Men komt op de website van Koninklijke Bibliotheek van België

http://www.kbr.be/collections/cart_plan/collections/collections_nl.html

naar beneden scrollen tot aan Kadastrale kaarten van België Zie de notitie voor : "Atlas cadastral de Belgique" (Popp) aanklikken

Voor onze regio: Vlaamse Ardennen (arr. Oudenaarde) Bevat : 156 onderde(e)l(en) 0053- : Province de Flandre Orientale : arrondissement de Audenarde : canton de Audenarde / P. C. Popp

19 onderdelen aanklikken en dan verschijnen de gemeenten die tot het toenmalige kanton Oudenaarde behoorden. De samenstelling van de kantons hebben in de loop van de jaren diverse wijzigingen ondergaan. Onder 006: Plan Parcellaire de la commune de Etichove... aanklikken. Op het nieuwe scherm links onderaan URL: <http://uurl.kbr.be/1005695>

Verschijnt de kadastraal legger van Etikhove: "Tableau indicatif et matrice cadastrale". We scrollen tot aan de met de handgeschreven tabel: section A, nr 596 (toen nog niet opgesplitst) eigenaar 1014

We scrollen verder naar beneden tot aan art. 1014.

Eerste kolom: de sectie

Tweede kolom: nummer der percelen

Derde kolom: soort der eigendom

Vierde kolom: inhoudsgrootte van ieder perceel

Vijfde kolom: klassering

Zesde kolom: belastbaar inkomen van ieder perceel, ongebouwd

Zevende kolom: belastbaar inkomen van ieder perceel, gebouwd

Art. 1014. — Vanderceeken, Désiré, propriétaire, Leupegem.						
B	1157	Terre	59,20	3 4	31,67	
	1158	»	29,40	4	12,94	
	1164	»	51,90	3	31,59	
	1171	»	1,44,70	3	91,16	
A	429	»	30,20	3	19,02	
	430	»	31,00	3	19,53	
	454	»	64,50	2	48,87	
	455	»	50,80	2	23,41	
	591	Pâturage	41,00	2 3	29,72	
	592	»	64,10	2 3	46,46	
	593	Verger	52,00	2	30,52	
	594	jardin	4,80	2	4,56	
	595	Grange	1,00		95	
	596	Maison	1,40	10	1,33	30,00
	622	Pré	26,90	3	16,14	
B	1172	Terre	31,40	3	19,59	
	1173	Pâturage	38,30	2	32,56	
	1174	Maison	2,00	10	1,90	30,00
	1178	Terre	47,80	3	30,11	
	1179	»	46,30	3	29,17	
	1182*	»	33,30		26,03	
	1187*	»	7,40	3	4,66	
			8,41,00		563,89	60,00

De eigenaar is Désiré Vander Eecken, propriétaire te Leupegem. Er was reeds een huis gebouwd op deze locatie. (klasse 3, grootte perceel 1a40, bebouwd, klasse 10, (minderwaardige woning).

Als Leupegemenaar is het niet onbekend dat deze Désiré Vander Eecken, grootgrondbezitter was, wonende in de "GROOTE" woning, nu Armenlos, en huidig bewoont door de familie T'Sas.

Nieuwsgierig zoals we altijd zijn, speuren we naar de onroerende "rijkdom" van D. Vander Eecken. Recent hebben studenten van UGent een database opgesteld met de eigendommen via Popp. (beschikbaar via het internet).

http://www.poppkad.ugent.be/poppkad_namenregister.php

Het venster Namenregister krijgt men een volgende scherm

Tikken we de naam Vandereecken (meestal aan elkaar geschreven)

In Leupegem met veel versnipperde en vroegstedelijke bezittingen:

Art. 177. — Vandereecken, Désiré, nég., Leupegem.						
A	34	Verger	9,50	1	13,02	
	35	jardin	3,70	1	5,99	
	36	Maison	1,60	2	4,95	285,00
	37	jardin	10,90	1	17,66	
	38	Magssin	1,90	2	2,32	114,00
	39	Terre	11,80	1	14,40	
	40	Issue	3,40	1	4,15	
	41	Plantis	6,30	1	4,79	
	43	jardin	6,80	2	8,30	
	44	Maison	3,70	11	4,51	51,00
	134	Prè	1,00,20	2	171,54	
	252	Maison	6,40	10	7,80	69,00
	253	jardin	7,50	2	9,15	
	254 ^a	Terre	19,50	2	19,49	
	254 ^b	,	8,00	2	8,08	
			2.01,00		292,95	519,00

Zijn woning in Leupegem had een grote bebouwde oppervlakte, belastbaar inkomen van de woning, 285 frank.

In Mater heeft ook een klein restantje.

Art. 1031. — Vandereecken, Désiré, négociant, Leupegem.						
C	908	Prè	24,50	2	20,82	
	911	,	5,70	2	4,85	
	912	,	25,90	2	22,01	
			56,10		47,68	

In Melden vinden we hem ook terug.

Art. 491. — Vandereecken, Desiderius, negociant, Leupegem.						
A	1287	Hooiland	84,20	2	120,41	
	1286	,	1,02,50	2	146,29	
	816 _{aa}	Land	58,50	2	47,81	
	816 ^a	,	2,15,10	2-3	165,68	
			4,57,90		480,19	

In Nederzwalp waarvan de familie Vander Eecken herkomstig was.

Art. 85. — Vandereecken, Désiré, part., Leupegem.						
A	185	Land	51,50	2	23,94	
	85	,	1,12,20	1	106,59	
	85 _{aa}	,	99,60	1 2	85,16	
			2,43,50		215,69	

Ook in Nukerke had hij onroerende bezittingen.

Art. 226. — Vandereecken, Désiré, nég., Leupegem.					
B	594	Pature	54,50	2	58,69
	601 ^a	Terre	57,00		40,47
	599 ^b	„	14,00	2-3	9,45
	599 ^c	„	2,25,60	2-3	152,28
	645 ^a	„	1,17,10		94,81
	646 ^a	„	1,14,30		92,45
	646 ^b	„	29,20		21,61
			<hr/>		
			6,11,70		449,76

Sint-Denijs-Boekel ontbreekt niet in zijn lijstje.

Art. 360. — Vandereecken, Desiderius, koopman, Leupegem.					
A	482	Land	46,00	1 2	40,71
C	86	„	1,11,70	3	65,90
	196	„	49,30	1	48,84
			<hr/>		
			2,07,00		155,42

Een grote brok in Sint-Maria-Latem.

Art. 256. — Vandereecken, Desiderius, landb., Leupegem.						
A	167	Weide	59,50	1	28,04	
	440	Land	52,90	3	18,75	
	196 ^{sub}	„	56,40	1	53,58	
B	70	„	66,30	3	37,79	
	71	Bosch	26,90	1	10,22	
	240	Weide	5,60	2	1,62	
	242	„	20,40	2	9,18	
	245	„	75,20	2	32,94	
	267	„	2,13,70	2	162,41	
	241	Bosch	9,20	1	3,50	
	277	Land	1,03,30	3	58,88	
A	132	Huis	5,50	10	5,53	6,00
B	281 ^a	Land	66,70	3	38,02	
	245	Weide	35,40	2	15,03	
A	441	„	27,70	2	12,47	
	166	„	59,20	3	8,63	
			<hr/>			
			8,15,90		494,59	6,00

Een kruimeltje in Sint-Maria-Oudenhove

Art. 69. — Vandereecken, Desiderius, eigenaer, Leupegem.					
B	1100	Weide	94,20	2-3	69,70

Zegelsem ontbreekt ook niet:

Art. 866 — Vandereecken, Désiré, eigenaer, Leupegem.					
B	71	Land	64,40	4	24,47
	110 ^a	„	85,80		31,63
			<hr/>		
			1,50,20		56,10

Dus was dit voorlopig het einde van zijn lijst, maar als we "naamvarianten" van Vandereecken, krijgen we verschillende variëte schrijfwijzen, waaronder Vander Eecken verschijnt, na het aanklikken komt onze Désiré opnieuw voor in Oubraket, Ruijen en Welden. Hoe groot zijn eigendommen in Oudenaarde kunnen we hier niet opvragen. Er is geen Popp-kaart gemaakt van Oudenaarde-Stad. We laten aan de lezer over om een optelsom te maken over Désiré's bezittingen.

Jos Van Eeckhoudt

De voornaam Oncomena en de heilige.

Bij het bewerken van de gemeente Velzeke kwam ik de voornaam ONCOMENA tegen. Nog nooit voordien had ik die naam gezien, maar even later kwam de naam een tweede maal, derde maal en tot twaalf maal voor in de periode 1709-1808. Soms onder de vorm ONCOMNA. 12 maal is niet veel voor een populaire naam, maar voor zo'n zeldzame naam is dat toch eigenaardig veel in één enkele gemeente:

Joanna Oncomena Carron	°22. 02. 1709
Teresia Oncomena Carron	°30. 09. 1750
Joanna Oncomena Carron	°25. 04. 1760
Joanna Petronella Oncomena Crombé	°05. 12. 1763
Oncomena Casteleyn	°26. 01. 1787
Henrica Oncomena Hanno	°21. 05. 1790
Joanna Oncomena Sengiers	°07. 03. 1792
Oncomena Francisca Verlinden	°29. 02. 1804
Joanna Oncomna Moriau	°17. 03. 1807
Joanna Oncomna De Clercq	°04. 07. 1807
Jeanne Oncomena De Clercq	°04. 02. 1808
Jeanne Oncomena Van der Weeden	°19. 06. 1808

Meestal gebruikt als tweede naam en in combinatie met Joanna, maar toch niet zoals sommige modenamen die opkwamen zoals Henri of Valère en ineens verschillende malen gebruikt werden in een paar maanden tijd. Mijn curieusiteit was geprikkeld en ik besloot er eens naar te googelen.

We vonden een interessant artikel in "De Biekerf" jaargang 67 van Jules Pieters (uitg: Vercruyssen & zoon, St-Andries), wij citeren:

Volgens Vraagwinkel (1966, blz. 64) was Omcomnia Hennion geboren te Oosterzele in 1828.

In de oude Parochieregisters van Bavegem noteerde ik, over een periode van circa 150 jaar, drie personen met deze doopnaam:

1) De Paepe *Oncomina*, geboren te Bavegem op 5.3.1729; gehuwd met Jacobus De Moor uit Oosterzele; hun kinderen werden gedoopt op 4.10.1763, op 4.9.1765, op 26.6.1767, op 28.2.1770, op 15.5.1773.

2) De Cock *Oncomina*, vermeld als moeder van De Pape Catharina, die gedoopt werd op 27.7.1760.

3) Briget *Oncomina*, gehuwd op 18.5.1755 met De Wandel Adriaan.

De pastoor gebruikt voor de naam verschillende schrijfwijzen: Ontcomena, Oncomina, Oncomena, Ontcommena.

Sint Ontcommene (elders genaamd Sint Wilgefortis) was de beschermheilige van Bavegem. Dat sommige kinderen als doopnaam deze kregen van de patroon van de parochie is een bekend verschijnsel. Oosterzele nu paalt aan Bavegem. De uitstraling van de naam naar het omliggende moet gering geweest zijn. In de registers van Oosterzele vóór 1794 komt deze doopnaam niet voor.

De klok van Bavegem, gewijd in 1805, droeg het opschrift: *Sainte Oncomine*. De vroeger uitgedeelde litanieën noemen haar *Sint Oncomena*, voor de Waalse bedevaarders *Saint Oncomène*.

Deze van het naburige Velzeke zijn gelijkkluidend. Zoals sedert lang vermoed en na de degelijke studie van Schnürer en Ritz, *Sankt Kümmeris und Volto santo* (1934) algemeen aangenomen, is de heilige Oncomena een pseudo-heilige. Zij werd afgebeeld hangend aan het kruis met een lang kleed. De verering van deze 'baardheilige' is ontstaan uit de verwarring met het gekende Christusbeeld, de Volto Santo van Lucca (Italië), dat o.m. in de Speelmanskapel te Brugge werd vereerd.

Voor de opklaring van het probleem was het een Westvlaming die, voor ons land, het ijverigst heeft meegewerkt, nl. Pater Alfons Lesage (° Kortrijk 12.1.1862, doceerde Geschiedenis en Letterkunde aan het Redemptoristenklooster te Sint-Truiden, + te Bergen 1.4.1921). Ik ben in het bezit van een brief, in 1908 door Schnürer gericht aan P. Lesage, waarin deze zijn dank uitspreekt om de verstrekte documentatie over St. Wilgefortisverering in België.

Jules PIETERS.

Dit artikel geeft ons al een duidelijke uitleg: Sint Ontcomenne ook Sint Wilgefortis genaamd is de beschermheilige van Bavegem (parochie sint Oncomena en er is daar ook een klok naar genoemd, maar dit gebeurde ook te Velzeke, niet zo ver van Bavegem

Bovendien vernemen wij ook dat het gaat over een pseudo-heilige, die dus eigenlijk nooit bestaan heeft en afgebeeld werd als een vrouw met baard. Als je het mij vraagt, een rare heilige om zijn dochter naar te noemen! Maar zoals dhr. Jules Pieters terecht opmerkt zal de pastoor wel invloed hebben uitgeoefend

Op Google vinden wij ook een aanbesteding van 2007 door de kerkfabriek Sint-Oncomena Bavegem voor herstellingswerken aan de Kerk Sint-Oncomena. Dus die kerk heeft nog steeds dezelfde beschermheilige.

Op de web-site van de toeristische dienst van de fusiegemeente St-Lievens-houtem, waartoe Bavegem behoort, vertelt men het oorspronkelijk verhaal, dat : "de Heilige Oncomena of Wilgefortis een Portugese martelares was, wiens naam via Spanje en Zuid Frankrijk samen met de veldtochten van Karel De Grote hier in de Nederlanden raakte. Ze werd vooral in de heerlijkheden afhangende van de Sint-Baafsabdij vereerd." Dat het een pseudo-heilige zou kunnen zijn wordt niet vermeld. Wij ontdekten ook dat er een zeer oude muurtekening is in de de St Baafskerk te Gent Bij de uitgeverij Verloren Bol.com wordt een boek te koop aangeboden : "Gouden legenden: heiligenlevens en heiligenverering in de Nederlanden" door Anneke B. Mulder-Lakker, Marijke Carasso-Kok. Daarin schrijft men: "De heilige Ontcommer (Ontcomena) of Wilgefortis (20 juli) (ook 8 oct.) was een jonge vrouw die God

gesmeekt had haar voor het huwelijk te behoeden. Daarom had Hij bij haar een baard doen groeien. Ontcommers vader was daarover zo ontstemd dat hij haar net als Christus aan het kruis liet sterven. Op de schildering hangt zij dan ook aan het kruis met baard en gekleed in het lange jurk, die bij de enkels is samengebonden . Zoals bij de afbeelding is betoogd, ligt aan de oorsprong van deze legende vermoedelijk een onbegrip ten grondslag van oude crucifix-afbeeldingen waar, Christus gekleed in toga en met baard aan het kruis hangt.”
 In onze moderne tijden zou een vrouw met een baard die niet met een man wil trouwen, anders bekeken worden en zeker niet als een heilige.

In de beschrijving van de kerk van Bavegem voor de offerte, gaat men nog verder in de legendarische ontboezemingen:

“PATROONHEILIGE:

Van in het begin was deze kerk toegewijd aan de H. Oncomena of Wilgefortis, een dochter van een Portugees landvoogd, die de marteldood zou zijn gestorven.(!) Toen haar vader haar wilde uithuwelijken aan de heidense koning van Portugal wilde ze zich niet schikken naar diens wens. Daarom vluchtte ze weg en kwam zo in onze streek terecht waar ze, volgens de overlevering, zich verstopte in de bossen van Hoog Bavegem. Zij bad er God om hulp om niet herkend te worden zodat haar schoonheid geen man in bekoring zou kunnen brengen. Haar gebed werd aanhoord en het meisje kreeg een stevige baard, waarna zij als man door het leven ging. Toen haar vader dit te weten kwam werd ze echter gevangen genomen en doodgemarteld. Een paneel boven het zijaltaar verbeeldt het droevig lot van deze martelares. Ze wordt in Bavegem aanroepen voor een zachte, onbezorgde en korte doodstrijd.”

H. Oncomena in Bavegem
 Foto Kik-Irpa, Brussel

Een tweede martelaar die dezelfde naam draagt zou echter in 308 ook in Portugal de marteldood gestorven zijn. De verering van de H. Wilgefortis (een verbastering van Virgo fortis of kloekmoedige maagd) zou zich in de eerste eeuwen van Portugal naar het zuiden van Frankrijk hebben verspreid, door de gemeenschap welke de krijgstochten van Karel de Grote tussen onze streken en Spanje aanknoopten, de vermaarde martelares voorgoed in Duitsland en de Nederlanden gekend was. (bron Frans Duquet in zo was Bavegem, eigen beheer)

In de "Winkler Prins" schreef men dat "De legende en de verering in de Nederlanden zijn ontstaan door een valse verklaring van het "Volta Santo" (heilig aanschijn) van Lucca. De geklede Christusfiguur van het Italiaanse wonderbeeld werd door sommigen zo slecht herkend, dat zij er, ondanks de baard, een vrouwspersoon in zagen en weldra wist men te vertellen dat het hier eigenlijk de dochter van een koning uit Portugal betrof, die tegen haar zin aan een heidense Siciliaanse prins zou uitgehuwelijkt worden" ...Het naïeve volk, dat haar vereerde,"noemde haar ontcommer d.i. moeder van alle bedruchte herten, die by uwer beden ontcommert selen worden" Feestdag 19 of 20 juli. Zoals je ziet kunnen die prinsen variëren

van Portugees naar Sicialiaans.

De verering van Sint Wilgefortis bloeit ook te Kruishoutem tot 1800, om daarna stilaan uit te doven. Er zou een afbeelding zijn in de Kerk. Ook te Amiens (Somme, Frankrijk) kent men deze heilige, maar als "Sainte Débarras"!(heilige "k wil er vanaf zijn"!

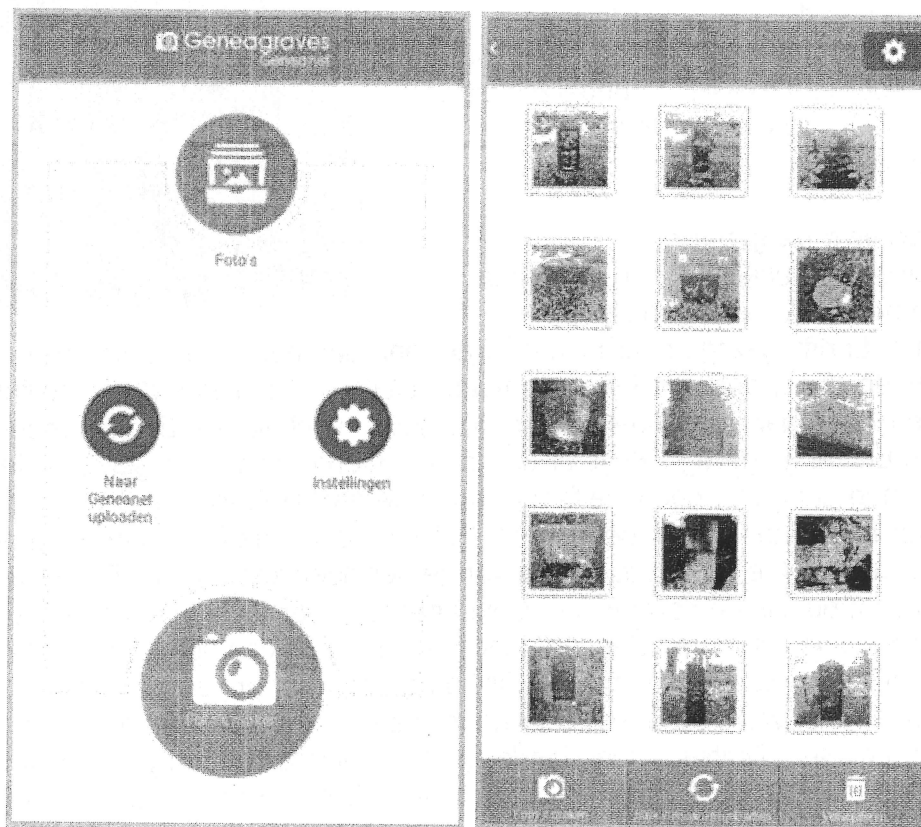
Hoe dan ook een merkwaardige geschiedenis die ik jullie niet wou onthouden.

Carlos Aelvoet

Publiceren van Foto's van Graven op Geneanet.

Dat kerkhoven en graven interessant kunnen zijn voor Genealogen hoeft geen betoog. Ik denk dat we allemaal al eens een geïnteresseerde wandeling hebben gemaakt op het kerkhof waar onze naaste voorouders woonden. De mogelijkheid wordt nu geboden door Geneanet om foto's van graven te publiceren op hun site en om deze foto's te benoemen. Er werden dit jaar reeds twee maal acties gehouden met een verveelvoudiging van de foto's tot gevolg.

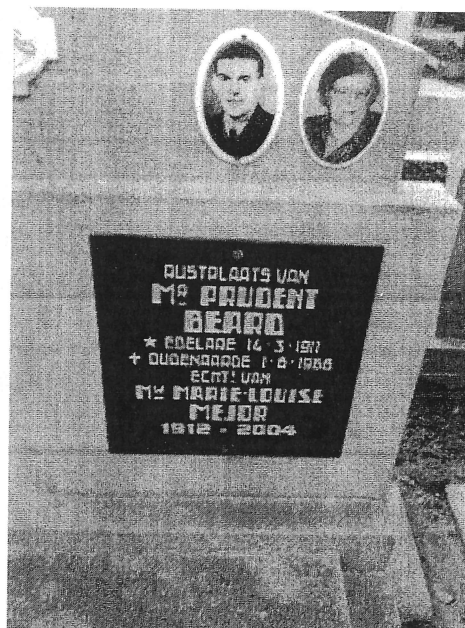
Eenvoudig. Het principe is eenvoudig: je neemt digitale foto's van graven en stuurt die via internet door naar Geneanet. Maar de uitvoering is nog veel eenvoudiger gemaakt. Zij hebben een zogenaamde App (applicatie of toepassing) gemaakt die je GRATIS op je smart Phone (GSM met fotomogelijkheid) kan plaatsen. Eens je dat geregeld hebt kan je aan de slag. Het is superhandig en eenvoudig. Je kan de ene foto na de andere nemen. Op een uurtje neem je meer dan honderd foto's. Wanneer je dan thuis komt kan je die supersnel en eenvoudig opsturen naar Geneanet. Je krijgt een mail om te bevestigen dat jouw foto's goed ontvangen zijn en soms nog dezelfde dag, een paar uur later kan je die bekijken.

Per kerkhof. De foto's worden geplaatst zoals je ze gemakkelijkst neemt: namelijk per kerkhof. Vooraleer je begint geef je aan op elk kerkhof je aan het werk bent. (deze plaats wordt ook gecontroleerd aan de hand van je locatiegegevens). Je neemt naar believen alleen je eigen familie of kennissen, maar (en nog veel beter) je kan een deel van een kerkhof doen (bijvoorbeeld de oudste graven) of gans het kerkhof. Maar in ieder geval worden ze bewaard per kerkhof.

Beheer. Je blijft eigenaar van de foto's en jij alleen kan ze verwijderen. (Wat stom zou zijn) of vervangen. Maar iedereen, ook je kozijn in Amerika, kan je foto's zien. Voordelen. Maar het grote voordeel, is zoals altijd, als we samen werken. De mogelijkheid wordt geboden aan iedereen om de foto's te benoemen met de naam van degenen die op het graf staan (of er onder liggen!). Daarvan wordt een namenlijst bijgehouden en je kan er in zoeken, zoals je bij Geneanet in de stambomen kan zoeken. Het is wel een afzonderlijk bestand voor de graven. Je kan dus een familienaam ingeven en alle graven vinden die al gefotografeerd werden voor die familienaam en je krijgt de locatie, het kerkhof waar die begraven zijn. Zo weet je ook waar ze (meestal) laatst gewoond hebben en vind je eventueel ook, als die op het graf vermeld, zijn de geboortedatum en overlijdensdatum. Soms zelfs de geboorteplaats en foto op sommige graven. De bedoeling is om een algemene foto van het graf te nemen en indien nodig voor de leesbaarheid een detailfoto van de tekst of de foto's.

Verdwijnende graven. Bovendien zijn vele gemeenten plannen aan het maken om de oude graven waarvoor niet betaald wordt te verwijderen. Met dit project verdwijnen misschien de graven, maar de foto's met de gegevens, voor een moeilijk te onderzoeken periode na 1920, zullen voor iedereen te raadplegen zijn.

Benoemen van de graven.

Om de graven gemakkelijk terug te vinden moeten ze natuurlijk benoemd zijn op familienaam. Eerlijk gezegd daar is meer werk aan dan aan het fotograferen, maar wat we samen doen, doen we beter: Geneanet biedt aan eenieder de mogelijkheid om mee te helpen aan de benoeming en doet zelfs regelmatig acties om mensen te stimuleren. En eerlijk gezegd als je er aan begint werkt het wat verslavend: je wil er altijd maar nog eentje bij doen, zelfs tot na middernacht! Misschien denk je: ja maar ik heb liever mijn foto's zelf te benoemen. Dat kan: als je de foto's direct na het opladen bewerkt zal je de eerste zijn en kan je het doen zoals je wil. Respecteer echter zoveel mogelijk de normen van Geneanet zodat er toch een eenvormigheid zit in de gegevens. Je zet de familienaam best niet in het vakje voornaam! Er is ook een vakje commentaar waar je iets meer kwijt kan bv de rij of nr van het graf. Uit de praktijk kan ik je al vertellen dat veel Geneanetters uit gans Europa meedoen aan het benoemen. Fransen, Duitsers Nederlanders, Walen en Vlamingen, je krijgt hulp van alle kanten. Je ziet de code van wie ingevuld of verbeterd heeft en je kan indien iemand zich vergist heeft ook verbeteren. Dat maakt dat je fotobestand op korte tijd benoemd wordt, in ieder geval veel rapper dan dat je het allemaal zelf zou moeten doen: een Web-site aanmaken, foto's nemen en er op plaatsen en benoemen. En dan zit je nog steeds op je eiland terwijl : Samen doen we het beter!

Waar staat het project? Momenteel staan er bijna 300.000 foto's op Geneagraves. Er komen er alle dagen bij. Waarvan 270.000 benoemd zijn en nog een 30.000 te benoemen. Dat is gewoonlijk zo'n 10% nog niet benoemde foto's. Er zijn er 230.000

van Frankrijk (Waar het begon), maar België staat nu op de tweede plaats met 23483 foto's. Nederland staat derde met 8500 foto's, maar in Nederland bestaat al jaren: <http://www.graftombe.nl> en <http://www.online-begraafplaatsen.nl> waar op deze laatste al 675.000 foto's staan. De Hollanders zijn altijd rappe geweest! In België staat Vlaams-Brabant eerst met 5219 graven, West-Vlaanderen 3718 graven en Oost-Vlaanderen derde met 2682. We gaan ons toch niet weer laten doen door West-Vlaanderen!

Je kan het bekijken op :

<http://nl.geneanet.org/gallery?action=about&rubrique=monuments>

Privacy.

Of die graven die publiek voor iedereen te zien zijn ook onder de privacy wetgeving vallen weet ik niet. Maar ik heb er nog niets over gehoord. Maar als alles met respect gedaan wordt, denk ik niet dat daaroverklachten zullen komen. Ik heb zelfs al een klacht binnen voor een graf omdat het er niet tussen stond! Trouwens moest iemand een bezwaar hebben kan je de foto altijd verwijderen van het internet.

ACTIE! Ik ben begonnen met mijn eigen gemeente Wortegem-Petegem. De kerkhoven van Moregem, Ooike, Petegem en Elsegem zijn al gefotografeerd en het benoemen is goed bezig je kan er aan meehelpen door bv naar Wortegem Petegem te surfen en daar graven in te vullen:

http://nl.geneanet.org/gallery?action=search&projet_id=5674&rubrique=monuments

Je kan ook de weg zoeken via Geneanet > Zoek >verzamelingen doorzoeken > Grafstenen> Oost-Vlaanderen>Wortegem-Petegem-kerkhof Petegem en daar op het potloodje klikken

Maar je kan ook op de knop Indexeren klikken en dan komt één van de grafstenen van al de 30.000 resterende, zonder logische volgorde één na één op je scherm, maar ik denk dat we beter aan onze streek werken. Binnenkort doe ik Wortegem en daarna het kerkhof van Leupegem en Melden. Wanneer we gans onze streek bewerken, kunnen we met een paar klikken de overleden naamgenoten terugvinden, die we niet kennen en aldus nieuwe afstammingslijnen aanboren. Ik heb er via dit middel al gevonden in Frasnes en in Frankrijk!

Aan het werk!

Het doel van dit artikel is U te motiveren om uw deel te doen. Je zal zien het gaat vlugger dan je denkt. Ofwel alleen fotograferen voor wie zich kan verplaatsen, ofwel graven benoemen thuis, of beide in eenieders voordeel

Bij een probleem mag je mij contacteren: carlos.aelvoet@telenet.be 0476/476.126

Carlos Aelvoet

Pieter Amand Germonprez⁶, de eerste onderwijzer in de gemeenteschool van Nukerke.

Pieter Amand Germonprez, geboren te Kerkhove op 3 augustus 1803 (15 thermidor an 11) als oudste kind in het gezin van Amand Ursmarus⁷ 'directeur d'école' en Marie Françoise Platteau werd evenals zijn vader onderwijzer.

Pieter Amand huwde een eerste keer te Vichte op 18 augustus 1830 met Marie Scholastica Rutten⁸ die te Eine geboren was op 5 september 1804. In dit huwelijk werden vier kinderen geboren.

1. Gustave Amand, geboren te Vichte op 22 juli 1831 (in 1858 ondermeester in Oudenaarde).
2. **Hypolite-Leopold**, geboren te Nukerke op 7 mei 1833 (in 1858 ondermeester in Oudenaarde). **(zie verder)**
3. Nathalie-Marie, geboren te Nukerke op 7 mei 1835 (naaister)

⁶De naam Germonprez wordt in de akte soms geschreven als Germonpré.

⁷ Amand Ursmarus Germonprez werd te Kerkhove geboren op 21 maart 1760. Zijn ouders zijn Marc Antoine, (gedoopt te Kerkhove op 8 september 1713, landbouwer en overleden te Kerkhove op 31 juli 1786) en Jeanne Thérès Seyns (overleden te Kerkhove op 3 maart 1798). Marie François Platteau overleed te Kerkhove op 25 april 1814.

⁸ De ouders Marie Rosalie Rutten zijn: François Jacques geboren te Eine op 14 januari 1767 en overleden op de wijk Browaan te Eine op 9 oktober 1823. De moeder is Marie Rosalie Vandorpe, overleden te Eine op 19 oktober 1812.

4. Een kind (naamloos), geboren op 21 december 1836 en onmiddellijk daarna overleden.

Moeder Marie Scholastica overleed drie dagen later op kerstmis 1836.

Een jaar later, op 4 oktober 1837, huwde Pieter-Amand te Anzegem met de acht jaar jongere Barbara Vanhoutte die te Anzegem geboren was op 11 februari 1811. In dit nieuwe gezin werden nog acht kinderen geboren.

1. Mathilde, geboren te Nukerke op 22 november 1838 (onderwijzeres)
2. Marie Julie, geboren te Nukerke op 18 oktober 1840 (naaister)
3. Remi, geboren te Nukerke op 31 oktober 1842 en kort daarna overleden op 11 mei 1846.
4. Marie Melanie, geboren te Nukerke op 6 oktober 1844 en vroeg overleden op 30 april 1846.
5. Achille Remi, geboren te Nukerke op 7 mei 1847 (onderwijzer in Staden)
6. Guido, geboren te Nukerke op 11 september 1850
7. Ivo Bonifacius, geboren te Nukerke op 3 juni 1853 en zeer vroeg overleden op 3 april 1880.
8. Maria Odile, geboren te Nukerke op 1 januari 1859.

Pieter Amand en zijn twee echtgenote Barbara Van Houtte overleden beiden te Staden respectievelijk op 21 juni 1887 en op 2 december 1895.

Het Modern Gemeentearchief van Nukerke⁹ vinden we tal van gegevens over de onderwijssituatie van dit dorp. Deze archiefstukken hebben dan vooral betrekking op het gemeente-onderwijs.

De schoolwet, gestemd op 23 september 1842 kwam tot stand dank zij een compromis aangegaan tussen de liberalen en de katholieken. Elke gemeente werd verplicht tenminste één lager school op te richten en te onderhouden, maar art 3 voorzag in de mogelijkheid om een bestaande school aan te nemen. Volgens art 5 moest de gemeente aan de arme kinderen gratis onderwijs verstrekken.

Bij het begin van de Belgische onafhankelijkheid in 1830 en nog vele jaren nadien verkeerde het volksonderwijs in een bedenkelijke toestand. Tal van gemeenten bleven zonder school. Ik vermoed dat men met een gemeenteschool te Nukerke gestart is rond 1833. De allereerste gemeente-onderwijzer, Pieter Amandus Germonprez, verhuisde immers in 1833 van Vichte naar Nukerke om hier als onderwijzer zijn brood te verdienen. Reeds vroeger werd er te Nukerke enige vorm van onderwijs verstrekt. In een verslag van de kerkraad van 19 thermidor jaer 11 of 7 augustus 1803 lezen we dat "Pieter Den Haerinck, fs Pieter, actueel schoolmeester binnen dese commune", aangesteld werd als organist van de O.L.Vrouw Hemelvaart parochie. "Soo is 't dat wij onderigt synde van het goet gedragh ende ervaertheyt in het spelen der orgel, hem aenstellen by desen voor den tijdt bepaelt bij de voorschreven brieven als organist dese kercke". Pieter Den Haerinck¹⁰, geboren te

⁹ Het Modern Gemeente Archief Nukerke (MGA-Nuk) bevat de archiefstukken die dateren van na 1798 en dit in tegenstelling met het Oud Gemeente Archief (OGA-Nuk) dat de stukken van vóór 1798 bevat. Beide archieven kon men vroeger in het Rijksarchief te Ronse raadplegen.

¹⁰ Pierre François Den Haerink is geboren te Etikhove op 22 augustus 1765 als zoon van Pierre en Marie Catharine Deannyn. Hij huwde op 10 Brunmaire l'an VIII (1 november 1799) tijdens de Franse bezetting te Berchem met Marie Therese D'hont. Het is Herni Van Meldert, président de l'administration municipale du Canton de Quaremont, die het huwelijk sluit in le "chef lieu à Berne au lieu provisoirement designé à la reunion des Citoyens. Pieere Josep Van Butsele, agent municipale de

Etikhove en gehuwd met Marie Therese D'hont is de allereerste 'schoolmeester' die ik in oude documenten terug vond. In de huwelijksakte van 1 november 1799 staat dat hij "laboureur" is. Hij noch Marie Therese ondertekenen de huwelijksakte. Onderaan de akte staat : "Les parties contractantes ont déclaré ne savoir écrire". Niettemin hij is vier jaar later "schoolmeester".

In het archief is o.a. de onderwijsbegroting voor de jaren 1844 bewaard gebleven. Ook de namenlijsten van de behoeftige kinderen die gratis onderwijs konden genieten kan men inkijken. Zo weten we dat "het bureel van weldadigheid niet in staat was om in de kosten van het lager onderwijs voor de behoeftige kinderen bij te dragen" en dat het gemeentebestuur dan ook het noodzakelijke bedrag op haar begroting moest inschrijven. De gemeenteraad van 28 september 1843 keurt de opgemaakte inschrijvingslijst goed. In het verslag staat onder art 2 dat : "er behalve de mixte school bestuurd door de heer Germonprez in deze gemeente nog twee bijzondere scholen bestaan respectievelijk bestuurd door Petrus Vandergeynst en Louis Detollenaere die beide, even als de onderwijzer Germonprez voor het onderwijzen der armen van het vertrouwen van den raed weerdig zijn". Alles wijst erop dat het gemeentebestuur de twee andere scholen als aangenomen scholen beschouwd. De 28 kinderen kunnen immers "kosteloos onderwijs ontvangen in eene of verscheidene der dry scholen". De onderwijzer zal per behoeftige leerling 60 centiemen per maand ontvangen. Het gemeentebestuur bestond toen uit de burgemeester Frederik Van Butsele, de schepenen L Bourlez en P. De Temmerman en uit de raadsleden Louis Claus, J. De Vos, F Laurier, Frederik Vander Eecken en P. Vande Putte. Het verslag van de gemeenteraad werd opgemaakt door de gemeentesecretaris Platteau.¹¹

De namenlijst van de behoeftige jongens werd opgemaakt op 5 juli en die van de meisjes op 7 juli 1843.

Jongensnaam, geboortedatum en straat	Meisjesnaam, geboortedatum en straat
Sadones Jean Fr. 06.04.1839, Zeytjesstr.	Langie Clemence, 16.07.1831 Steenweg
Aelvoet Modest Ferdinand 06.07.1836, Ruitegem	Tembuysen Seraphine 23.05.1829 idem
Dewolf Victor 10.07.1836, Steenweg	Valcke Marie Cordula 04.04.1830 idem
Opsomer Pieter Augustin 25.07.1832 Steenweg	Van Ceunebroucke Adelaïde 05.09.1835 idem
Tembuysen Jan Baptiste 02.03.1832, Steenweg	Demenus Virginie 31.09.1835 idem
Godar Frederik 27.02.1835, Boskant	Geenens Marie Therese 02.04.1834, Kortekeer
Noterman Henri 22.10.1839, Boskant	Geenens Marie Virginie 03.03.1832, Kortekeer
Pot Bruno 28.10.1829, Boskant	Provost Marie Julie 01.02.1832, Kortekeer
Pot Patrice 07.11.1832, Boskant	Provost Anne Therese 16.07.1834, Kortekeer
Van Coppenolle Pieter Jan 05.09.1832, Boskant	Demeulenaere Melanie 21.03.1831, Kortekeer
Huysman Jan Baptiste 05.07.1830, Kuythol	Aelvoet Marie Therese 27.04.1831, ????
Huysman Frederik 27.09.1832, Kuythol	Godar Malanie 26.04.1830, Boskant
Vandecadsye Frederik 08.08.1832, Kuythol	Coudyzer Seraphine 03.04.1831, ?????
Verpoort Henri 11.01.1835, Kortekeer	Platteau Eugenie 23.07.1831, ?????

Bij de naam van elk kind staat telkens de naam van de huisdokter. Bij de meeste leerlingen was Jean Jacques Hoffman de huisdokter die inenting tegen de pokken

Nukercke is bij het huwelijk aanwezig en ondertekent eveneens de huwelijksakte. Marie Therese D'hont is te Nukerke geboren op 10 april 1775 als dochter van Pierre François en Josephine Boekel.

¹¹ Rijksarchief Ronse. Modern Gemeente Archief Nuk nr 1027.

had toegediend. Andere dokters waren Van Coppenolle, Deroissart en enkele jaren later Louis Cambier.

Het aantal behoeftige kinderen varieerde van jaar tot jaar en tijdens de moeilijke hongerejaren 1848-1849 was het zelfs verdubbeld.

Jaar	jongens	meisjes	totaal
1843	14	14	28
1845	9	14	23
1846	11	14	25
1847	26	28	54
1848	26	28	54
1849	33	26	59
1850	23	18	42

De onderwijsbegroting van 1844 vermeld een bedrag van 200 F als jaarwedde voor de enige onderwijzer. Verder voorziet met 200 F voor het garanderen van de kosteloosheid van het onderwijs voor de behoeftige kinderen. Voor de onderhoudskosten wordt 25 F en voor de aankoop van meubelen en boeken wordt 75 F vooropgesteld. De totale onderwijsbegroting is dus vastgesteld op 600 F en dit zal de volgende jaren niet veranderen. Verder weten we dat "*het schoolgebouw welke men in pachte heeft bevat een logement voor de onderwijzer. Het klaslokaal is gemeubleerd maar ongenoegzaam*". Tijdens dit schooljaar zijn er 70 leerlingen ingeschreven. In vele gemeenten geleken de klaslokalen eerder op een soort schuur of stal, overbevolkt en onvoldoende verlucht. Tot 1854 zal dit te Nukerke ook wel zo geweest zijn. Op de onderwijsbegroting van 1854 is van een kostprijs voor de bouw van een nieuw schoollokaal niets te bemerken. In het weekblad "Feuille D'Annonces" uit Oudenaarde staat nochtans dat op "Zaterdag 17 december 1854 te 8 uur in het gemeentehuis overgegaan zal worden tot de openbare aanbesteding bij afbod voor het bouwen van een schoollokaal en de herstelling van de woning van de gemeente onderwijzer". Enkele maanden later schrijft men "het schoone ruime schoollokaal - onlangs nieuw gebouwen - welke fraai versierd was, ging op zondag 23 september 1855 een prachtig schoolfeest door. Het feest nam een aanvang met een kooroptreden...." Dit gebouw bestaat nog altijd en is nu bewoond door Ben Snauwaert, Pontstraat.

Het leerprogramma bevatte als eerste vak godsdienst en zedenleer, dan lezen en schrijven, de studie van maten en gewichten (het metriek stelsel), de beginselen van rekenkunde en de grondbeginselen van de moedertaal. Het bijwonen van de lessen liet te wensen over. Men ging naar school van 7 tot 11 jaar, tot aan de dag van de eerste communie, de ene nog wat onregelmatiger dan de andere. De oudste kinderen volgden de lessen slechts tijdens de herfst en wintermaanden. Wat er dan op 20 jarige leeftijd nog aan kennis overbleef was heel gering. Deze erbarmelijke toestand is nog vele jaren blijven voortbestaan. Na meer dan 70 jaar is de verbetering er gekomen door de invoering van de leerplicht van 6 tot 14 jaar (wet van 14 mei 1914).

Pieter Amandus Germonprez was jarenlang de gemeenteonderwijzer van Nukerke.

De oudste zoon Gustave Amand behaalde het diploma van onderwijzer aan de normaalschool te Sint-Niklaas en werd op 31 mei 1856 voorlopig benoemd als bijkomende gemeentonderwijzer te Nukerke. Een paar jaar later, in 1858, werd hij

benoemd tot ondermeester in een school te Oudenaarde. Ook Hypolite-Leopold en Mathilde behaalden het diploma van onderwijzer. Hij werd eveneens ondermeester te Oudenaarde en Mathilde werd op 30 januari benoemd tot "ondermeesteres der gemeenteschool voor meisjes te Nukerke"¹².

Meester Pieter-Amandus heeft jarenlang het gemeentelijk onderwijs op een voortreffelijke wijze geleid. Regelmatig verschenen in het plaatselijk weekblad lovende woorden over deze onderwijzer. Zo ook op 1 mei 1842.

Woensdag heeft de prijsuitreiking aen de leerlingen der gemeenteschool alhier met luister plaats gehad. Onder menig getal nieuwgierigen, wierd het kinderfeest door de aenzienlijkste personen van Nukerke en der omstreken, onder welke men eenige geestelijken en verscheidene leden uit de gemeenterraed bespeurden, bijgewoond. Twee stukjes zijn door de leerlingen onder de levendige toejuicheningen uitgevoerd geworden. Hierna galmde de heer Germonprez, bestierder eene redevoering uit over de voordelen van orde en opvoeding en beklaegde zig tevens over de nalatigheid van zoo veel ouderen in de kwijting der pligten ten opzichte van hunne kinderen, door welke redevoering hij de aendacht en goedkeurig der toehoorders heeft weggedragen. De leerlingen die het meest uitgemunt hebben zijn Ch. Louis Demerlier, A. Laurier, G. Germonprez, D. Vanmalleghem, Melanie Claus, Amelia Walleze, Gloria Menie, Pelagie Van Camelbeke. Allen die de prijsuitdeling hebben bijgewoond zijn overtuigd dat de onderwijzer niets verzuymd om zijne leerlingen op het goede pad te geleiden; ook mag hij het genoegsmaken zijne pogingen met goede uitslag bekroond te zien worden.

Wanneer meester Germonprez zijn loopbaan beëindigd heeft is mij onbekend. Als 75-jarige werd hij samen met K. Reybroeck uit Zingem te Oudenaarde gehuldigd. Volgens een KB van 15 november 1878 krijgt hij het burgerkruis 1ste klas. De onderwijzerskring 'Hoop in de Toekomst' organiseert ter hunner eer een banket op zondag 13 januari 1878 om 2 ½ uur in het Hof van Vlaanderen te Oudenaarde. De notabelen van de verschillende gemeenten en de leden van de kring worden op dit banket uitgenodigd.

Wij wenden ons met vertrouwen tot U, Mijnheer, en noodigen U uit om uwe medewerking te willen bewijzen dat gij den bloei in het onderwijs behartigt en de verheerlijking dezer dienstvolle mannen toejuicht. Gelieve dan, Mijnheer, de bijdrage bepaald op 5 franken, de wijn inbegrepen, voor 10 januari te laten geworden aan een van de ondergeteekenden.

De heeren inteekenaars voor het banket van 'Hoop in de toekomst' worden vriendelijk verzocht te vergaderen op 13 januari om 2 ½ uur aan de statie te Bevere, in den café du Nord bij M.C. Verleyen, ter einde de gevierden daar te ontvangen en ze stoetsgewijze naar 't lokaal 'Het Hof van Vlaanderen' te leiden.

De voorzitter: L. Eeckhout (Schorisse), De schrijver : J. Verbrugge (Leupegem)

De leden : A Van Dorpe (Leupegem), K. Ruyffelaere (Eine), A Mesel (Volkegem), C. Suys (Petegem), Vangutte (Eename) en R. De Marelle (Singem)

Op het banket waren 91 van de 115 ingeschreven aanwezig o.a. de heer Thienpont, volksvertegenwoordiger, de burgemeesters van Nukerke en Zulzeke, de heer

¹² alle informatie uit het bevolkingsregister 1847-1856

Verhoost, schepen van Oudenaarde, Advokaat G. Van Butsele uit Nukerke en de vele onderwijzers uit de verschillende gemeenten rond Oudenaarde.

In Café du Nord sprak K. Ruyffelaert het welkomstwoord waarna de stoet zich 'onder de herhaalde uitvoering van pas redoublés naar het Hof van Vlaanderen trok'¹³. De 'beeltenissen van de twee feesthelden, door kunstenaar CH. Van Loo uit Gent' vervaardigd, sierden de inkom. M. Van Dorpe sprak 'een schoone ontvangstrede' uit en het muziekkorps deed 'de zaal van de blijde klanken van "Waar kunnen we nu beter zijn" weergalmen.' Daarna was het 'de beurt van hand en tand.' Talrijke toasten werden gehouden o.a. door : Ch. Matthijs uit Berchem, Eeckhout uit Schorisse, Teirlinck een leraar van de normaalschool van Brussel, Ch.L. Claus secretaris van Nukerke en R. Bourgois een oudleerling. P.A. Germonprez werd dan tot erelid van de Belgische onderwijzersbond uitgeroepen als '*vergelding zijner koene en trouwe verdediging der bond*'. Slechts drie andere ereleden kende de bond nl : Baron Kervijn de Lettenhove, en de volksvertegenwoordigers Guillery en Warocque.

G. Van Butsele, advocaat en gemeenteraadslid van Nukerke droeg een schoon gelegenheidslied voor dat, 'na elk koeplet met levendig handgeklap werd begroet'. Het feest werd besloten met het zingen van de Brabanconne. Met het '*vaderlandsche lied eindigde dit weergaloze en heugelijke feest, dat, wij twijfelen er geenszins aan, bij allen die het mochten bijwonen lang in aandenken zal voortleven en welk bewijst dat het publiek, zonder onderscheid van gezindheid, het belang des volksonderrichts naar waarde weet te schatten.*'

Over de twee andere scholen is er voor deze periode practisch niet bekend. Petrus Vandergeynst woonde ook in de Kapellestraat. Reeds op 9 november 1847 verhuisd deze 52-jarige naar Ronse. Louis Detollenaere wordt in 1844 opgevolgd door Regine Beard (een kloosterzuster ?) Na 1846 blijken er nog slechts twee onderwijzers in dienst te zijn. Op de onderwijsbegroting staan geen bedragen vermeld die als jaarwedde zouden kunnen voor die twee onderwijzers. De ouders van de leerlingen behaalden de onderwijzers.

Hoe men dacht over de onderwijzer in deze periode mag blijken uit dit relaas overgenomen uit een weekblad in 1855.

Het ambt dat deze menschen bekleeden, is voorzeker een der gewigtigste in heel de samenleving, vooral in onze dagen, nu de welvaart van den mensch grootendeels afhangt van eene verstandelijke ontwikkeling. Wij kunnen zeggen, dat de schoolmeester de grondslag legt van het maatschappelijk bestaan. Hij, meer dan de ouders, vormt het hert der kinderen, om hen een als weerdige leden in de samenleving te doen optreden. Met de Franse schrijver TIMON herhalen we : Eer en lof aen de nederigen burger die zich met de opvoeding der dorpsjeugd bezig houdt ! Het Vaderland is hem veel dank verschuldigd.

Voorouders van Pieter-Amand Germonprez langs vaderlijke lijn.

Ouders :

Amand Ursmarus, geboren te Kerkhove op 20 maart 1860, gehuwd te Kerkhove op 22 november 1796 met Marie-Thérèse Platteau, overleden te Kerkhove op 25 april 1814.

¹³ Deze en volgende aangehaalde zinsdelen zijn overgenomen uit het verslag van de feestvergadering verschenen in het weekblad "De Scheldegalm" 20 januari 1878

Grootouders

Marc Antoine, geboren te Kerkhove op 8 september 1713, landbouwer, gehuwd te Elsegem op 27 april 1745 en overleden te Kerkhove op 31 juli 1786) en gehuwd Jeanne Thérèse Seyns (Cheijns), ex Elsegem, overleden te Kerkhove op 3 maart 1798.

Hun kinderen allen te Kerkhove geboren:

1. Pierre Jean, geboren op 12 februari 1747 en er overleden op 6 mei 1774.
2. Marie Thérèse, geboren op 30 september 1748, gehuwd te Kerkhove op 28 november 1775 met Jan Baptiste Van Heste.
3. Marc Antoine, geboren op 6 april 1752.
4. Pieter Joseph, geboren op 12 november 1753 en overleden op 13 september 1754.
5. Jacques, geboren op 13 maart 1756 en overleden op 2 april 1757.
- 6. Amand Ursmarus (Hosmarus)**
7. Isabella Rosa, geboren op 1 februari 1763. (ze kreeg twee kinderen voor haar huwelijk te Kerkhove op 4 oktober 1795 met Bernard Dominique De Tollenaere nl. Theresia geboren op 3 januari 1788 en Constance, geboren op 18 februari 1791.

Overgrootouders

Joannes, gehuwd in 1705 (datum onleesbaar in de huwelijksakte) met Joanne Veys. Hij overleed op 25 oktober 1740.

Hun kinderen geboren te Kerkhove:

1. Joannes, geboren op 31 maart 1707 en overleden op 28 mei 1780.
2. **Marc Antoine**

Hypolite Germonprez, onderwijzer en kantonale inspecteur.

Hypolite, geboren op 7 mei 1833 te Nukerke was in 1858 'ondermeester' te Oudenaarde in een gemeentelijke lager school. Te Leupegem trad hij op 2 april 1864 in het huwelijk met Camille Victorine De Bock, te Leupegem geboren op 27 januari 1841, dochter van Louis en Anne Marie Schietecatte.

Hun kinderen:

1. Léopold, geboren te Leupegem in januari 1865 en kort daarna op 27 februari overleden te Oudenaarde.
2. Clara, geboren te Oudenaarde op 2 september 1868
3. Anna, geboren te Oudenaarde op 23 september 1866 (zie verder)
4. Angèle, geboren na 1867
5. Julien Joseph Hippoliet, geboren te Oudenaarde op 10 april 1873

Anna

Angèle

De schoolstrijd van 1879.

A. Dispuut met August De Vos, burgemeester van Oudenaarde.

In de Franstalige krant "*L'Indépendance Belge*" van 15 december 1879 vinden we een lezersbrief gedateerd van 10 september waarin het relaas werd neergeschreven van de prijsuitdeling in de gemeentelijke lagere school te Oudenaarde. De brief was eerder gepubliceerd in het Franstalige dagblad *La Flandre Liberale*.

Op 10 september, rond 15 uur, had Germonprez, pas aangesteld als kantonale inspecteur van het lager onderwijs, voor de laatste keer, het woord gericht tot de ouders en behandelde heel voorzichtig en minimaliseerde daarbij de gevolgen die de nieuwe schoolwet zou hebben voor de plaatselijke gemeenteschool. Dat was niet naar de zin August De Vos, burgemeester van Oudenaarde die een heel andere visie had en dit op die namiddag ook theatraal verwoordde. Nadien nam Germonprez opnieuw het woord om te protesteren tegen de uitlatingen van de burgemeester die meteen de zaal verliet. Alle applaus was echter voor meester Germonprez.

De burgemeester zat erg verveeld met de '*schreeuwerijen*' die in *La Flandre Liberale* verschenen waren ter gelegenheid van de woorden die hij tijdens de prijsuitdeling aan de leerlingen van de plaatselijke kosteloze lagere scholen had uitgesproken. Hij stuurde op zijn beurt een brief naar de '*Bien Public*' die ook in '*Het Handelsblad van Antwerpen*' overgenomen werd op 18 september. Die woorden had hij er uitgesproken omdat hij niet kon instemmen met de ideeën van de hoofdonderwijzer Hypolite Germonprez "*waarin hij, na de diensten te hebben herdacht, die hij sedert een-en-twintig jaren aan het onderwijs geloofde te hebben bewezen en die in zijn nieuw ambt hoopte voor te zetten eindelijk verklaarde dat volgens een pas verschenen ministeriële omzendbrief, de school die hij ging verlaten, dezelfde zou blijven, voornamelijk onder het oogpunt van het godsdienstig onderwijs; dat de catechismus er even als voorheen zou blijven prijken, dat in een woord, de school zou zijn wat zij tot den dag van heden geweest was*".

Onder leiding van Frère Orban was, na de verkiezingsoverwinning van 11 juni 1878 een nieuwe liberale regering aan de macht gekomen waarin alleen maar leden vrijmetselaars deel van uitmaakten. Zij richtten voor het eerst een departement van Openbaar Onderwijs en op 10 juli 1879 stemden ze de zogenaamde 'ongelukswet', de tweede organieke wet op het lager onderwijs, ook genoemd de Wet Van Humbeeck. Iedere gemeente moest voortaan één officiële school hebben en

mochten geen vrije school meer subsidiëren. Godsdienstonderricht moest uitsluitend buiten de lesuren worden gegeven en dit op uitdrukkelijk verzoek van de ouders en daarbij moesten de onderwijzers in die gemeentescholen over een diploma beschikken dat afgeleverd werd door één van de rijksnormaalscholen. De katholieke kerk gesteund door de katholieke politici reageerden in alle hevigheid, de eerste schoolstrijd was een feit. Talrijke nieuwe vrije scholen werden opgericht en bijna 200.000 kinderen en 1.340 onderwijzers verlieten de gemeentescholen. Telden de vrije scholen in 1878 slechts 13 % van het totale leerlingenaantal dan was dat eind 1880 reeds meer dan 63 %.

De burgemeester had artikel 4 van die Wet Van Humbeek eens klaar uitgelegd. Dat artikel *"bepaalt uitdrukkelijk dat het godsdienstig onderwijs overgelaten is aan de zorg der families en van de bedienaars der eerediensten. De onderwijzer in zijn klas, moet zich onthouden van te spreken van de kristelijke leering, en onzijdig blijven tussen al de gelovigen. De leering van onzen godsdienst, aldus uit het onderwijs door de wet gebannen, kan er niet in terug gebracht worden door een omzendbrief of door welk ander geschrift ook, uit welke bron het moge voortkomen. Het nieuw onderwijs zal dus niet hetzelfde niet meer zijn; het zal ophouden kristelijk te zijn... Het is waar dat men met een liberalen inspecteur zich mag verwachten aan dezelfde openhartigheid als die welke de grond uitmaakt van zekere ministerieele omzendbrieven."*

B. Dispuut met Omer Wattez

De schooloorlog woedde in alle hevigheid en Germonprez had dus, zoals we uit deze beide brieven mogen besluiten, de kant gekozen van de katholieken Ook Omer Wattez, die toen onderwijzer was in Heurne, kwam in aanvaring met Hypolite Germonprez. Wattez was daarbij *"de kleingeestige plagerij van den heer Germonprez, een vermomden klerikaal"* beu. Germonprez was iemand, aldus Wattez *"die van een liberaal gouvernement zulke benoeming wist af te persen door protectie. Die heer rekent niet, wat ik doe om van de onderwijzers, zijne onderhoorigen mannen van waarde en kennis te maken. Mijne voordrachten, de bijeenkomsten, die ik beleg om die mannen vooruit te helpen - dit alles telt voor niets - erger geen oogenblik zou hij laten voorbijgaan om te laten hooren of voelen, dat ik te "pretentius" of zoo iets ben."*

Omer Wattez kreeg te Schorisse zijn ontslag op 1 april 1880, omdat de school minder dan 25 leerlingen telde. Het was een rechtstreeks gevolg van de schoolstrijd. Later schreef hij : *Ik bleef niet lang in Schoorisse, en ging niet meer naar de kerk, waaruit ik als een boosdoener was weggezonden. Ik werd hoofdonderwijzer te Heurne, een dorp aan de Schelde, en ik wierp mij hals over kop in den politieken strijd, om iets te worden; anders zou ik in den maalstroom verdwijnen gelijk alle zwakken. Ik schreef geweldige artikels in lokale bladen, en antwoordde op alle aanvallen, ging hier en daar voordrachten geven, maakte mij bekend bij de vrijgezinde letterkundigen, die mij aanmoedigden. Als een getergde leeuw trok ik op overal waar te strijden was¹⁴".* Hypolite Germonprez had echter ook kerkelijke druk ondervonden om zijn ambt van kantonale inspecteur op te geven wat hij wel altijd geweigerd heeft. Zijn halfbroer,

¹⁴ Omer Wattez, Vertrouwelijke autobiografie (handschrift), Doornik 04/07/1905, Letterenhuis AMVC, Antwerpen, plaatsingsnummer W 303/H (3), inschrijvingsnummer 45037/1-2. (8 vellen, 16 beschreven bladzijden).

Achiel, die onderwijzer was te Staden ruilde daarentegen in 1884 zijn functie van gemeentelijke onderwijzer voor deze van een vrije school. Zijn drie halfzusters, Mathilde, Marie Julie en Marie Odile traden in het klooster¹⁵.

Zijn dochter Anna Germonprez werd door het liberale gemeentebestuur van St.-Baafs-Vijve op 7 april 1891 als onderwijzeres aangesteld. Bij de toenmalige pastoor Gustaaf Goderis stond ze niet goed aangeschreven, de onderwijzeres was 'anti-curés' en daarbij las ze verboden bladen. Haar broer Julien was daarbij gehuwd met de dochter van August Vanhulle, brouwer, en een der voornaamste kopstukken onder de Vijfse liberalen. Anna publiceerde talrijke novellen onder het pseudoniem Hannah in diverse tijdschriften o.a. Zingende Vogels (1893-1896), Nederlandsch Museum (1891-1894), De Vlaamsche Schjool (1893-1896), Het Tijdschrift van het Willemsfonds (1897-1900). Na de gemeenteraadsverkiezingen van 17 november 1895 kwam een homogene katholieke meerderheid aan het bewind. De plagerijen van het nieuwe bestuur aangaande het gemeentelijke onderwijs beu gaf ze in mei 1900 verstek wegens ziekteverlof. Ze verliet St.-Baafs-Vijve en verhuisde op 24 december 1901 naar Antwerpen. Daar wachtte haar een nieuwe carrière. Ze publiceerde nu talrijke novellen o.a. in De Vlaamsche Gids, in Dietsche Warande en Belfort van Belpaire. In dit laatste tijdschrift was ze een tijdje afwezig omwille van de bekeringsijver van Belpaire, "ze had een priester naar het ziekbed van Germonprez' broer Julien, gestuurd om hem voor het te laat zou zijn, nog te bekeren en dat blijkt niet in goede aarde gevallen te zijn"¹⁶. Broer Julien overleed te Ieper op 19 juli 1913. Haar zuster Angèle had te Antwerpen in de Boudewijnstraat nr. 64 een zogenaamd "Institution pour Demoiselles", een pensioonaat voor de bourgeoisie geopend waar eerst moeder Camilla Debock, zuster Clara en later ook Anna bij aansloten. Het pensioonaat stopte in 1912, moeder Camilla overleed te Wilrijk op 15 december 1919, en de drie zussen vestigden zich in mei 1923 te Wilrijk, waar ze privélessen gaven en er bekend stonden als "de Franse juffrouwen". Angèle overleed 29 december 1945 en Anna op 4 juli 1957 'voorzien van de H.H. Sacramenten'.¹⁷

Marc Vuylsteke

Bronnen :

Bots M. Apers J, e.a., "Karel Buls: wereldreiziger met een hart voor Brussel (1837-1914)", Brussel, 1987, 206 pp.

De Schoolverwoesting in België (1884-1908), uitgave van het Julius-Vuylsteke-fonds N° 5, Gent, 1905.
Delmotte M., Anna Germonprez (1866-1957), Vijfse onderwijzeres (1891-1901) en letterkundige, 35ste jaarboek van de Geschied- en Heemkundige Kring "De Gaverstreke", Waregem, 2007, p. 455-474.

¹⁵ Delmotte M., Anna Germonprez (1866-1957), Vijfse onderwijzeres (1891-1901) en letterkundige, 35ste jaarboek van de Geschied- en Heemkundige Kring "De Gaverstreke", Waregem, 2007, p. 455-474

¹⁶ Reymenants G., Marie Elisabeth Belpaire: gender en macht in het literaire veld 1900-1940, Universitaire Pers, Leuven 2103, p. 85

¹⁷ Delmotte M., Anna Germonprez (1866-1957), Vijfse onderwijzeres (1891-1901) en letterkundige, 35ste jaarboek van de Geschied- en Heemkundige Kring "De Gaverstreke", Waregem, 2007, p. 455-474

INHOUD

Onze afdeling 25 jaar jong: een terugblik.	1
Over Heksen en Heksenvervolgingen in onze contreien in de middeleeuwen.	8
Hoe het begon;	15
Honderd jaar geleden verdween de protestantse gemeente van Etikhove (Deel 4);	23
In de actualiteit : de dubbele familienaam;	32
De familie Merchiers in Zottegem en deelgemeenten.	34
De Familie De Keyster te Kruishoutem in de 16 ^{de} , 17 ^{de} en 18 ^{de} eeuw. (I)	40
Via internet met kaarten van nu en toen op zoek naar de eigenaar/pachter (Vlaamse gewest);	49
De voornaam Oncomena en de heilige.	53
Publiceren van Foto's van Graven op Geneanet.	57
Pieter Amand Germonprez, de eerste onderwijzer in de gemeenteschool van Nukerke.	60

Familiekunde - Vlaanderen
Regio Vlaamse Ardennen
Opgericht in 1990
Periodieke tijdschrift

Drieëntwintigste jaargang 2015- nr. **50**

Verantwoordelijke uitgever:

Jos. Van Eeckhoudt - Vontstraat 76 - 9700 Oudenaarde

Werkten mee aan dit nummer:

Carlos Aelvoet
William Dehenau
Felix Meurisse
Gerard Van de Meulebroucke
Edgard Van Droogenbroeck
Jos. Van Eeckhoudt
Marc Vuylsteke

Bestuur

Erevoorzitters

Paul Van Butsele, Glorieuxlaan 17 9600 Ronse tel.: 055/21 12 78
Elsa Vandermeersch-Lantmeeters (+),

Erebestuurslid

Daniël Vanderstraeten (+)

Voorzitter

Edgard Van Droogenbroeck, Korsele 43 9667 Horebeke tel.: 055/49 85 01

Ere-Ondervoorzitter

Gerard Van de Meulebroucke, Meersstraat 99 9620 Zottegem tel.: 09/360 10 51

Secretaris

Jos. Van Eeckhoudt, Vontstraat 76 9700 Oudenaarde tel.: 055/31 56 64

Penningmeester

Marc Vuylsteke, Rijksweg 125 9681 Maarkedal tel.: 055/21 68 27

Public Relations

Carlos Aelvoet, Pareelstraat 11 9790 Wortegem-P. tel.: 055/31 24 49

Leden

Michel Gyselinck, Blote 8 9700 Oudenaarde tel.: 055/31 48 79

William Dehenau, Looststraat 14 9506 Zandbergen tel.: 054/33 60 39

**Niet-leden kunnen dit tijdschrift bekomen door storting van € 7,50
op rekening (IBAN: BE80 4435 6463 4177 - BIC KREDBEBB)
van het Familiekunde-Vlaanderen-Vlaamse Ardennen,
p/a Rijksweg 125 - 9681 Maarkedal**